

ДНЕВНИКЪТ

(стенографски)

на

XIV-то обикновено Народно събрание.

Трета редовна сесия.

LXXVII заседание, неделя, 6 февруарий 1911 г.

(Открито отъ председателя г. д-ръ П. Ораховацъ, въ 3 ч. 8 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателъ: (Звъни) Засѣданието се отваря. Моля г. секретаря да провѣри отсъствающитѣ г. г. народни прѣдставители.

Секретарь И. Паликрушевъ: (Прочита списъка. Отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Никола Андрѣевъ, Георги Арабаджиевъ, Цаньо Барбаловъ, Василъ Бенчевъ, Янко Божиловъ, Димитъръ Бончевъ, Недѣлко Вельовъ, Недѣлко Георгиевъ, Никола Георгиевъ, Георги Георговъ, Никола Гешевъ, д-ръ Александъръ Гиргиновъ, Йонко Гунчевъ, Георги Даналовъ, д-ръ Стоянъ Даневъ, Александъръ Димитровъ, Петъръ Димитровъ, Василъ Димчевъ, Тодоръ Димчевъ, Георги Динковъ, Величко Душковъ, Владимиръ Дяковичъ, Василъ Здравевъ, Никола Здравковъ, Лазаръ Ивановъ, Мустафа Исмаиловъ, Александъръ Каназирски, Георги Кермедчиевъ, Никола Коларовъ, Иванъ Колевъ, Димитъръ Константиновъ, Георги Копринаровъ, Никола Коцевъ, Иванъ Кюсеиановъ, Рашко Маджаровъ, Димитъръ Маноиловъ, Киро Маричковъ, Илия Марковски, Василъ Милевъ, Никола Митевъ, Добри Митовъ, Иванъ Неврокопски, Маринъ Ничовъ, Сѣмко Палавѣевъ, Георги Палашевъ, Паскаль Паскалевъ, Рачо Пашовъ, Димитъръ Пенковъ, д-ръ Стефанъ Поповъ, Никола Поповъ, Диньо Рашевъ, Стефанъ Родевъ, Стефанъ Рожевъ, Стефанъ Стефановъ, Теодоръ Теодоровъ, Христо Тоневъ, Христо Тричковъ, д-ръ Иванъ Трувчевъ, Алекси Филиповъ, Александъръ Христовъ, Димитъръ Христовъ, Никола Чолаковъ и Рангелъ Яневъ)

Прѣдседателъ: Отсъствуватъ 63 народни прѣдставители; има изискуемото се число, за да се смѣта засѣданието за законно.

Съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че отъ Министерството на финанситѣ е постѣпилъ законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за Българската народна банка отъ 10 февруарий 1906 г., измѣненъ и допълненъ съ закона отъ 27 февруарий 1907 г.

Постѣпилъ е докладъ до XIV-то обикновено Народно събрание, трета редовна сесия, отъ парламентарната слѣдствена комисия по издирване и установяване фактитѣ на обвинението срѣщу бившитѣ министри отъ кабинетитѣ Р. Петровъ, Д. Петковъ, д-ръ П. Гудевъ. Прѣдседателството ще постѣпи съгласно закона.

Сега е постѣпило едно питане отъ царибродския народонъ прѣдставителъ г. Еманоилъ Начевъ съ слѣдующето съдържание: (Чете)

„Моля прѣдседателството да ми яви, какво стана съ изработване щатъ на чиновничеството, който миналата година се възложи на една 16-членна парламентарна комисия.“

Има думата г. Еманоилъ Начевъ.

Е. Начевъ: Г. г. народни прѣдставители! Миналата година тукъ, въ Събранието, избрахме една 16-членна комисия, която да се занимае съ щатъ за чиновничитѣ. Споредъ г. министъръ-прѣдседателя, на комисията се даде тогава мандатъ докѣдѣ края на мѣсецъ юлий миналата година, а приближаваме мѣсецъ мартъ 1911 г. и този докладъ нито е прѣдставенъ, нито се съобщава на Събранието, какво е направила комисията. Моля прѣдседателството да съобщи, какво е направила тя, да освѣтли народното прѣдставителство.

Д. Мишевъ: Да се тури на дневенъ редъ.

Прѣдседателъ: Г. Мишевъ! Нѣма защо да се тури на дневенъ редъ; то е питане, на което азъ желая сега да отговоря; по правилника трѣбва да се отговори сега.

Д. Мишевъ: Да, ама кой ще отговори?

Прѣдседателъ: Това питане е къмъ прѣдседателството — г. Начевъ има право да го направи — и прѣдседателството е длъжно да отговори.

Съгласно прѣдписанието на правилника, отговарямъ и давамъ слѣдующитѣ свѣдѣния.

Избраната отъ Събранието комисия е работила прѣзъ всичкото врѣме до отваряне на сегашната сесия; съ откриване на сесията, комисията е прѣстанала да работи по силата на туй, че не ѝ е било възможно едновременно да върши работа тукъ и да продължава работата си, съ която е натоварена. И понеже не е било възможно да свърши всичката работа прѣзъ дадения ѝ срокъ, до откриването на сесията, то комисията е спрѣла тамъ, дѣто съ слѣдующитѣ думи ще ви доложя. Комисията е привършила всичкия фактически материялъ, обсъдила е всички доклади на съставенитѣ подкомисии, взела е рѣшение по всички

тѣзи доклади. Докладитѣ на подкомиситѣ съставятъ единъ огроменъ материялъ, а независимо отъ тѣзи доклади и събраниятъ исторически материялъ за развитието на учрѣжденията и на чиновническия въпросъ отъ освобождението до днешенъ, сж събрани и сж напечатани два, както ще ги видите тия дни, грамадни тома, въ дадения моментъ се привършватъ въ Държавната печатница. Остава заключителната частъ на комисията — оформяването цѣлата работа на комисията, а за това оформяване комисията ще трѣбва да има възможностъ още въ продължение на нѣколко засѣдания да работи. Допълнително, къмъ края на сесията, ще се иска да ѝ се даде отъ Събранието новъ срокъ, отъ единъ или единъ и половина мѣсець, за да може тя да привърши заключителната частъ отъ своята работа. Двата отпечатани тома ще ви се раздадатъ още докато трае сесията.

Тия сж обясненията, които мога да дамъ на Събранието.

Има думата г. Еманоилъ Начевъ.

Е. Начевъ: Не съмъ доволенъ отъ отговора на г. прѣдседателъ, защото комисията, ако имаше желание да свърши тази работа, трѣбваше да я свърши въ ваканционното врѣме, когато тукъ не засѣдавахме. Обаче, споредъ моитѣ свѣдѣния, членоветѣ на комисията се разтакали прѣзъ цѣлото лѣто, не работили редовно и затуй не сж привършили работата. Когато Народното събрание имъ възложи да свършатъ тая работа, министъръ-прѣдседателътъ пожела, щото къмъ края на мѣсець юний, миналата година, да се свърши. Юний, юлий, августъ и т. н. — досега тя нищо не е направила; слѣдователно, не е имала работата присърце, а само, както обвинявахъ отвѣтъ, членоветѣ на комисията сж работили за да взематъ дневни.

Г. Данаиловъ: Двѣ думи ако кажа, ще се разясни въпросътъ.

Прѣдседателътъ: Не мога да Ви дамъ думата, споредъ правилника. Онова, което трѣбва да се отговори на г. Еманоила Начевъ, азъ ще му отговоря.

Г. Данаиловъ: Прави сте.

Прѣдседателътъ: Г. Еманоилъ Начевъ или е правъ, или не знае какво приказва. Ако г. Еманоилъ Начевъ е правъ, тази комисия заслужава не отъ него, а отъ Събранието всѣкакви укори; ако ли же излѣзе, че комисията е работила добросъвестно, . . .

Г. Данаиловъ: Именно туй искахъ да кажа.

Прѣдседателътъ: . . . и прѣдстави за това доказателства на Събранието, ако прѣдстави доказателства, че тя е извършила единъ огроменъ трудъ отъ държавническо значение, тогава г. Еманоилъ Начевъ самъ ще се изчерви отъ думитѣ, които той сега отпрати по адресъ на членоветѣ на тази комисия. И азъ ще бъда щастливъ тогава, когато слѣдъ нѣколко дена се прѣдстави трудътъ на тази комисия, и г. Еманоилъ Начевъ, и ония, които седятъ задъ него и около него ще иматъ възможностъ да се убѣдятъ въ правотата на моитѣ думи и, както ви казахъ, да се изчервятъ за неговитѣ думи. Тия дни тоя докладъ ще се прѣдстави тукъ.

Съ това свършвамъ.

Минаваме къмъ дневния редъ: разглеждане прѣдложенията отъ Министерството на правосъдието за приемане на български подданици: първо, Исакъ Н. Сиди, второ, Михайлъ Фабианъ, и трето, Иона Фридь. Моля г. секретаря да докладва.

Секретаръ И. Паликрушевъ: Г-да! Въз основа прѣписката за приемане Исакъ Н. Сиди за български подданикъ, комисията е съставила протоколъ отъ 26 януарий 1911 г., съ който е рѣшила да се приеме за български подданикъ Исакъ Н. Сиди, живущъ въ Пловдивъ, досегашенъ австроунгарски подданикъ.

Т. Ноевъ: Съ какво се занимава?

Министъръ Х. Славейковъ: Неговитѣ родители се занимаватъ съ търговия въ Пловдивъ. Той е роденъ въ България, свършилъ е българска гимназия, а въ странство е свършилъ висше учебно заведение. Занимава се съ самостоятелна работа. Това е.

Прѣдседателътъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ рѣшението на комисията за приемане за български подданикъ Исакъ Н. Сиди, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Секретаръ И. Паликрушевъ: По прѣписката на Михайла Фабианъ, комисията въ засѣданието си на 26 януарий 1911 г. е рѣшила да се приеме за български подданикъ Михайлъ Фабианъ, живущъ въ Кюстендилъ, досегашенъ австроунгарски подданикъ.

А. Екимовъ: Азъ моля г. докладчика да даде малко освѣтления на камарата: този Михайлъ Фабианъ откъдѣ е, съ какво се занимава, на колко години е, сѣмеевъ ли е.

Министъръ Х. Славейковъ: Михайлъ Фабианъ е учител по кошничарството въ низшето земледѣлско училище въ Кюстендилъ. Роденъ е въ гр. Бекешъ, Унгария, жененъ е за българка учителка и иска българско подданство.

Прѣдседателътъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ рѣшението на комисията, за приемането на Михайла Фабианъ за български подданикъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Секретаръ И. Паликрушевъ: По приемането на Иона Фридь за български подданикъ, комисията въ засѣданието си на 26 януарий 1911 г. е рѣшила да се приеме за български подданикъ Иона Фридь, живущъ въ София, досегашенъ руски подданикъ.

Прѣдседателътъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ рѣшението на комисията, за приемане на Иона Фридь за български подданикъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Минаваме къмъ втория пунктъ отъ дневния редъ: трето четене законопроекта за разрѣшение на Старозагорския окръгъ, Пловдивската и Пирдопската общини да сключатъ заеми.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ И. Паликрушевъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за разрѣшение на Старозагорския окръгъ, Пловдивската и Пирдопската градски общини да сключатъ заеми.

„Чл. 1. Разрѣшава се на Старозагорския окръгъ, Пловдивската и Пирдопската градски общини да сключатъ заеми въ размѣръ и подъ условия, показани въ слѣднитѣ членове.

„Чл. 2. Старозагорски окръгъ. Заемътъ ще бѣде въ размѣръ 700.000 л. и ще се сключи отъ Бъл-

гарската народна банка под следните условия: а) лихва 7% годишно и 30-годишен срок за изплащане, чрез равни шестмесечни вноски, плащани на 31 януарий и 31 юлий всяка година; б) за гаранция ще служат залагаемите приходи от окръга въ раз-мър достатъчен да покрие анюитета; в) заемът ще послужи за учредяване при окръжната постоянна комисия фонд за отпускане заеми за построяване и доизкарване училищни здания въ села от Старозагорския окръг. От този фонд ще се отпуснат на желаещите села от окръга нужните имъ за по-стройки и доизкарване на училищни здания суми, при условия изложени въ специален „правилник за фонда“, одобрен от министра на вътрешните ра-боти.

„Чл. 3. Пловдивска община. Заемът ще бъде въ размър 450.000 л. златни и ще се сключи отъ Българската народна банка под следните условия: а) лихва 7% годишно и 25-годишен срок за изплащане, чрез равни шестмесечни вноски, плащани на 31 януарий и 31 юлий всяка година; б) за гаранция ще се заложат изливните отъ заложените при първия общински заем отъ 1896 г. приходи; в) доби-тата отъ заема сума ще се употреби за постройка на шест училищни здания и за изплащане стойността на отчуждените частни имоти, нужни за тия здания.

„Чл. 4. Пирдопска община. Заемът ще бъде въ размър 59.000 л. и ще се сключи отъ Българската народна банка под следните условия: а) 7% годишна лихва и срок за изплащане 40 години; б) за гаран-ция ще се заложат върхнините отъ редовните да-нъци върху сградите, занятията, поземелния данък: върху патентите за отваряне кръчми и кафенета и беглика; в) заемът ще се употреби: за снабдяване града съ вода за пиене 50.000 л. и за изработване ни-велационен планъ на града и свързаните съ това работи 9.000 л.“

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване на трето четене законопроекта за разрѣшение на Старозагор-ския окръгъ, Пловдивската и Пирдопската градски общини да сключатъ заеми. Моля г. г. народните прѣдставители, които приематъ законопроекта, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Слѣдва: трето четене на законопроекта за осво-бождение чл. 2 отъ закона за разрѣшение на Търновската градска община да сключи заемъ отъ 100.000 л. Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ И. Паликрушевъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за допълнение чл. 2 отъ закона за разрѣшение на Търновската община да сключи заемъ 100.000 л.

„Членъ единственъ. Къмъ чл. 2 отъ закона за разрѣшение на Търновската община да сключи заемъ отъ 100.000 л. се прибавя слѣдната нова алинея:

„Слѣдъ извършване горните разходи, останалата свободна частъ отъ заема ще се употреби за уре-гулиране двора на възобновеното здание и за из-плащане стойността на отчуждените частни имоти, находящи се около зданието.“

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване на трето четене законопроекта за допълнение на чл. 2 отъ за-кона за разрѣшение на Търновската градска община да сключи заемъ отъ 100.000 л. Моля г. г. народните прѣдставители, които го приематъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Слѣдва: трето четене на законопроекта за опро-щение 8.898-90 л., дължими на Българската народна банка. Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ И. Паликрушевъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за опрощение 8898-90 л., дължими на Българската народна банка.

„Членъ единственъ. Опрощаватъ се на Юрд. Тропчиевъ и Юрд. Урумовъ, бивши касиери при Со-фийския клонъ на Българската народна банка, кон-статирани въ касата на същия клонъ недоимъци отъ лева 8.898-90, произходящи отъ загуби, станали прѣзъ годините 1902, 1903, 1904 и 1905, именно:

лева 1.376-46 на Юрд. Тропчиевъ и
лева 7.522-44 на Юрд. Урумовъ.“

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване на трето четене законопроекта за опрощение 8.898-90 л., дъл-жими на Българската народна банка. Моля г. г. на-родните прѣдставители, които го приематъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Слѣдва: трето четене на законопроекта за осво-бождение отъ мито и всякакви други бери руските печатни произведения, внесени въ страната за книж-ната изложба въ София, по случай славянския съ-боръ. Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ И. Паликрушевъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за освобождение отъ мито и всякакви други такси руските печатни произведения, внесени въ страната за книжната изложба въ София, по случай славянския съборъ.

„Членъ единственъ. Освобождаватъ се, безъ изключение, отъ всички такси внесените въ страната прѣзъ Варненската митница руски печатни произво-дения за книжната изложба въ София, по случай сла-вянския съборъ прѣзъ текущата 1910 г.“

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване на трето четене законопроекта за освобождение отъ мито и всякакви други бери руските печатни произведения, внесени въ страната за книжната изложба въ София, по случай славянския съборъ. Моля г. г. народните прѣдставители, които го приематъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Слѣдва: трето четене на законопроекта за отмѣ-нение закона, вотиранъ и приетъ отъ XIII-то обикно-вено Народно събрание на 4 декемврий 1906 г., само относително опрощение сумата 9.313-75 л. на Илия Йовчевъ. Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ И. Паликрушевъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за отмѣнение закона, вотиранъ и приетъ отъ XIII-то обикновено Народно събрание, прѣзъ четвъртата му редовна сесия въ XXXV-то му заседание, държано на 4 декемврий 1906 г., утвърденъ съ указъ отъ 4 априлий 1907 г., подъ № 165, обнародванъ въ брой 85 на „Държавенъ вѣстникъ“ отъ същата година, само относително опрощение сумата 9.313-57 л. на Илия Йовчевъ.

„Членъ единственъ. Отмѣнява се законътъ, вотиранъ и приетъ отъ XIII-то обикновено Народно събрание, прѣзъ четвъртата му редовна сесия въ XXXV-то заседание, държано на 4 декемврий 1906 г., утвърденъ съ указъ отъ 4 априлий 1907 г., подъ № 165,

обнародванъ въ „Държавенъ вѣстникъ“, брой 85 отъ сжщата година, само колкото се отнася до опрощение сумата 9.313-57 л., дължима отъ Илия Йовчевъ, по изпълнителнитѣ листове №№ 13.644 и 13.645 отъ 1906 г., издадени отъ Софийския окръженъ сждъ. Сжщата сума да се събере отъ Илия Йовчевъ по установения за това редъ.“

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване на трето четене законопроекта за отмѣнение закона, вотиранъ и приетъ отъ XIII-то обикновено Народно събрание на 4 декемврий 1906 г., само относително опрощение сумата 9.313-57 л. на Илия Йовчевъ. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които го приематъ да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Слѣдва: трето четене на законопроекта за отмѣнение рѣшението на XIII-то обикновено Народно събрание, втора редовна сесия, въ XLIX-то му засѣдание, държано на 15 януарий 1905 г., съ което е опростенъ данжкътъ на Алекси Григориевъ за 1892/1902 г. на сума 202-03 л. Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ И. Паликрушевъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за отмѣнение рѣшението на XIII-то обикновено Народно събрание, втора редовна сесия, въ XLIX-то му засѣдание, държано на 15 януарий 1905 г., съ което е опростенъ данжкътъ на Алекси Григориевъ за 1892/1902 г. на сума 202-03 л.

„Членъ единственъ. Отмѣнява се рѣшението на XIII-то обикновено Народно събрание, втора редовна сесия, въ XLIX-то му засѣдание, държано на 15 януарий 1905 г., относително опростения данжкъ 202-03 л. за 1892/1902 г. на Алекси Григориевъ отъ Берковица и се одобрява да се събере тоя данжкъ отъ сжщото лице именусмо още Алекси Любеновъ, чиновникъ по държавнитѣ желѣзници.“

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване на трето четене законопроекта за отмѣнение рѣшението на XIII-то обикновено Народно събрание, втора редовна сесия, въ XLIX-то му засѣдание, държано на 15 януарий 1905 г., съ което е опростенъ данжкътъ на Алекси Григориевъ за 1892/1902 г. на сума 202-03 л. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които го приематъ да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Слѣдва: трето четене на законопроекта за отпущане даромъ отъ държавната мина „Перникъ“ 20 тона каменни вжглища, първо качество, за сиротопиталището „Св. Патрикий“ въ София. Моля г. секретаря да го прочете.“

Секретаръ И. Паликрушевъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за отпущане даромъ отъ държавната мина „Перникъ“ двадесетъ тона каменни вжглища, първо качество, на сиротопиталището „Св. Патрикий“ въ София.

„Членъ единственъ. Разрѣшава се на Министерството на търговията и земледѣлието да отпусне даромъ отъ държавната мина „Перникъ“ двадесетъ тона каменни вжглища, първо качество, на сиротопиталището „Св. Патрикий“ въ София.

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване на трето четене законопроекта за отпущане даромъ отъ държавната мина „Перникъ“ 20 тона каменни вжглища,

първо качество, на сиротопиталището „Св. Патрикий“ въ София. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които го приематъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Слѣдва: трето четене на законопроекта за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ закона за углавното сждопроизводство. Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Ще моля, г. прѣседателю, да се прѣреди дневниятъ редъ и да слѣдва третиятъ пунктъ отъ дневния редъ, поради отсъствието на г. министра на правосѣдието, защото послѣдниятъ имаше пужда да отсъствува. Да слѣдва пунктъ трети — разглеждане прѣдложението за одобрение указитѣ и пр.

Прѣдседателъ: Понеже нѣма г. министра на правосѣдието, изоставяме този пунктъ и минаваме къмъ слѣдующия — разглеждане прѣдложението за одобрение указитѣ и докладитѣ за разрѣшенитѣ обикновени свърхсмѣтни кредити на разнитѣ министерства прѣвъ 1910 г., по чл. 126 отъ конституцията. Моля г. секретаря да прочете това прѣдложение.

Секретаръ И. Паликрушевъ: (Чете)

„Прѣдложение

до XIV-то обикновено Народно събрание, трета редовна сесия.

„Прѣвъ 1910 г. Министерскиятъ съвътъ е разрѣшавалъ обикновени свърхсмѣтни кредити, съгласно чл. 126 отъ конституцията, за нужди, изброени въ приложената таблица подъ буква „А“.

„Прѣвъ 1909 и 1910 г. е разрѣшавалъ, съгласно чл. 62 отъ закона за отчетността по бюджета, да се прѣнасятъ суми отъ запазенитѣ фондове по бюджетитѣ за 1909 и 1910 г. на разнитѣ министерства за попълване недостигнали кредити по разни параграфи, подробно означени въ таблицитѣ подъ букви „Б“ и „В“.

„Като долагамъ това на Народното събрание, честъ имамъ, на основание чл. чл. 30 и 32 отъ закона за отчетността по бюджета, да го помоля за одобрение на тѣзи кредити да вземе слѣдното

„Р ѣ ш е н и е

за одобрение указитѣ и докладитѣ за разрѣшенитѣ обикновени свърхсмѣтни кредити на разнитѣ министерства прѣвъ 1910 г., съгласно чл. 126 отъ конституцията, и за прѣнесенитѣ суми отъ запазенитѣ фондове за попълване кредититѣ по нѣкои параграфи отъ бюджетитѣ имъ за 1909 и 1910 г., съгласно чл. 62 отъ закона за отчетността по бюджета.

„Членъ единственъ. Одобряватъ се указитѣ и докладитѣ:

„1. За разрѣшенитѣ обикновени свърхсмѣтни кредити на разнитѣ министерства прѣвъ 1910 г., съгласно чл. 126 отъ конституцията, означени въ приложената таблица „А“.

„2. За прѣнесенитѣ суми отъ запазенитѣ фондове за попълване на кредититѣ по нѣкои параграфи отъ бюджетитѣ на разнитѣ министерства за 1909 и 1910 г., съгласно чл. 62 отъ закона за отчетността по бюджета, означени въ приложенитѣ таблици „Б“ и „В“.

„София, декемврий 1910 г.

„Министъръ на финанситѣ: А. Ляпчевъ.

„Таблица А

за разрешените свърхсметни кредити на разните министерства презъ 1910 г., съгласно чл. 126 отъ конституцията и чл. чл. 30 и 32 отъ закона за отчетността по бюджета.

№ по редъ	Нумеръ и дата на указа, съ който е разрешенъ кредитътъ	С у м а		Наименование на разхода
		лева	ст.	
Министерство на външните работи и на изповѣданията.				
1	№ 16 отъ 10 юний 1910 г.	60.000	—	Изплащане извънреднитъ разходи по пътуването на Негово Величество цара, за да посети нѣкои европейски дворове.
2	№ 17 отъ 10 юний 1910 г.	6.000	—	За изплащане разходите, направени по посрѣщането на турския прѣстолонаслѣдникъ Негово Императорско Величество Юсуфъ Ивединъ Ефенди въ столицата.
3	№ 29 отъ 20 октомврий 1910 г.	1.704	72	За изплащане стойността на поднесенитъ отъ името на българското правителство вѣнци при погребението на Негово Величество Кралъ Едуардъ VII и Князь Богориди, както и разноскитъ по извършенитъ панахиди за ожитѣ.
	Всичко . .	67.704	72	
Министерство на вътрѣшните работи.				
4	№ 324 отъ 26 юний 1910 г.	5.000	—	За раздаване помощи на пострадалитъ отъ наводненията презъ текущата година въ градоветъ и селата на царството, дѣто се окаже нужда.
5	№ 41 отъ 10 юлий 1910 г.	50.000	—	Разноски за борба противъ прѣнасянето на холерата въ царството, за врѣмененъ персоналъ и за всички други нужди на карантинитъ.
	Всичко . .	55.000	—	
Министерство на народното просвѣщение.				
6	№ 44 отъ 8 май 1910 г.	20.000	—	Помощъ на славянското благотворително дружество въ България, за разноски по свикването на славянския конгресъ въ София, презъ текущата година.
7	№ 62 отъ 25 юний 1910 г.	20.000	—	Помощъ на управителния свѣтъ на съюза на гимнастическитъ дружества въ България, за разноски по негия юнашки съборъ.
8	№ 47 отъ 19 май 1910 г.	5.000	—	Помощъ на българския лѣкарски съюзъ въ столицата, за посрѣщане разходите за славянската лѣкарска конференция.
9	№ 48 отъ 19 май 1910 г.	5.000	—	Помощъ на публицистическото дружество въ София, за да посрѣщне частъ отъ разноскитъ си по IX-тия всеславянски журналистически конгресъ.
10	№ 60 отъ 19 юний 1910 г.	2.000	—	Помощъ на юридическото дружество въ София, за устройване банкетъ на гоститъ юристи отъ страна на софийскитъ юристи по случай на славянския съборъ.
11	№ 67 отъ 12 юлий 1910 г.	300	—	За разноски по посрѣщането на рускитъ ученици въ столицата.
12	№ 77 отъ 30 августъ 1910 г.	6.000	—	Възнаграждение на Хар. К. Тачевъ, за изработения на пергаментъ въ старо-български стилъ манифестъ, издаденъ по случай провъзгласяването на България въ независимо царство, както и за специалната му кутия (цилиндъръ), въ които да се постави за запазване на вѣчни врѣмена този важенъ актъ.
	Всичко . .	58.300	—	
Министерство на финанситъ.				
13	№ 9 отъ 22 юний 1910 г.	10.000	—	За нуждитъ на парламентарната изпитателна комисия.
14	№ 6 отъ 30 априлий 1910 г.	5.000	—	За поддържане работници по опаковането, обшиването и изпращането на посылкитъ съ книжа; облъкло, оръжие и снаряжение за митническитъ и административни учреждения и пр.

№ по редъ	Нумеръ и дата на указа, съ който е разрешенъ кредитътъ	С у м а		Наименование на разхода
		лева	ст.	
15	№ 6 отъ 5 май 1910 г.	4.000	—	За изплащане разноскитъ по наемане помѣщение, въ което ще се провърятъ отпечатанитъ гербови хартии; за прѣвозъ на тия хартии отъ антрепозитнитъ складове при софийската желѣзнопътна станция и пр., за надници на врѣмenni работници и др.
16	№ 8 отъ 22 май 1910 г.	10.000	—	Помощъ на македонското женско благотворително дружество въ София, за издържане на откритото отъ него сиротопиталище въ Битоля (Македония).
17	№ 66 отъ 20 октомврий 1910 г.	21.902	58	За изплащане на дружеството за безплатни ученически трапезарии и на кюстендилския градски кметъ за храна на македонскитъ бѣжанци прѣзъ тази година.
18	№ 68 отъ 5 ноемврий 1910 г.	332.946	16	За изплащане разходитъ, означени въ постановленията на Министерския съветъ, протоколи № № 55 и 65, отъ 3 септемврий и 14 октомврий 1910 г.
	Всичко . .	383.848	74	
Министерство на войната.				
19	№ 54 отъ 7 юний 1910 г.	100.000	—	За нови постройки на войскови помѣщения и за доизкарване започнатитъ такива прѣзъ миналата 1909 г.
20	№ 73 отъ 5 августъ 1910 г.	100.000	—	За нови постройки на войскови помѣщения и за доизкарване започнатитъ такива прѣзъ миналата 1909 г.
21	№ 74 отъ 29 августъ 1910 г.	7.200	—	Помощъ на сѣмействата на загиналитъ въ катастрофата при пионернитъ казарми въ столицата долни чинове.
	Всичко . .	207.200	—	
Министерство на търговията и земледелието.				
22	№ 122 отъ 11 декемврий 1910 г.	2.000	—	За пѣтни и дневни пари на членоветъ на комисиятъ по изпълнение чл. 12 отъ закона за горитъ.
23	№ 73 отъ 30 юний 1910 г.	15.000	—	За допълнителенъ технически персоналъ по извършване извънредната работа въ Държавната печатница.
24	№ 68 отъ 22 юний 1910 г.	1.000	—	Помощъ на комитета по организиране общославянски пчеларски съборъ въ София.
25	№ 94 отъ 1 септемврий 1910 г.	10.000	—	За наемане извънредни работници по прибиране на сѣната и зърненитъ храни въ държавнитъ конезаводи.
26	№ 112 отъ 24 октомврий 1910 г.	2.000	—	За хонораръ на членоветъ на върховния статистически съветъ въ България.
	Всичко . .	30.000	—	
Министерство на общественитъ сгради, пѣтищата и съобщенията.				
	(Главна дирекция на желѣзницитъ и пристанищата).			
27	№ 52 отъ 23 юний 1910 г.	30.000	—	Помощъ за съграждане павилионъ при санаториума „Фердинандъ I“, за лѣкуване заболѣлитъ отъ туберкулоза желѣзнопътни и телеграфоощенски чиновници и служащи.
	(Главна дирекция на пошитъ, телеграфитъ и телефонитъ).			
28	№ 19 отъ 5 септемврий 1910 г.	103.000	—	За постройка на телефонни линии и купуване на разни материали и апарати, нужни за свързване съ непосредствено телефонно съобщение градоветъ: Варна и Балчикъ и за включване въ общата мрежа града Габрово.
29	№ 20 отъ 5 септемврий 1910 г.	57.000	—	За купуване на куки, жици, изолатори и разни други материали и апарати, нужни за установяване телеграфни съобщения на известни пунктове покрай турската граница.
	Всичко . .	190.000	—	
	А всичко . .	992.053	46	

„Таблица Б

за прѣнесенитѣ суми отъ запазенитѣ фондове за попълване на кредититѣ по нѣкои параграфи отъ бюджетитѣ на разнитѣ министерства за 1909 г., съгласно чл. 62 отъ закона за отчетността по бюджета.

№ по редъ	Нумеръ и дата на указа, съ който е разрешено да стане прѣнасянето на сумитѣ	С у м а		За попълване на		Наименование на разхода
		лева	ст.	гл.	§	
Министерство на външнитѣ работи и на изповѣданията.						
1	№ 19 отъ 8 декемврий 1909 г.	13.577	—	III	11	Наемане помѣщения.
		2.000	—	"	15	Доставка на вѣстници, списания и разни съчинения.
		3.000	—	"	16	Поправка на мобили.
2	№ 8 отъ 21 мартъ 1910 г.	1.423	—	III	11	Наемане помѣщения.
	Всичко . .	20.000	—	—	—	
Министерство на вътрѣшнитѣ работи.						
		2.500	—	I	2	Канцеларски разноски, отопление и освѣтление за централното управление.
		3.000	—	IV	17	Купуване и поправяне мобили, покъщнина и др.
3	№ 441 отъ 13 октомврий 1909 г. . . .	2.500	—	V	25	Канцеларски разноски, отопление, освѣтление и др. за санитарнитѣ учрѣждения.
		5.000	—	VI	42	Купуване и поддържане коне и кола, прѣвозъ на болничнитѣ лѣкари и прѣпращане болни и болнични вещи.
		1.500	—	IV	17	Купуване и поправяне мобили, покъщнина и др.
		500	—	IV	22	Прѣвозване оръжие, облъкло и други правителствени вещи.
		1.200	—	V	25	Канцеларски разноски, отопление, освѣтление, химикалии, апарати, покъщнина и др. за дирекцията.
		1.500	—	V	27	Канцеларски разноски, отопление, освѣтление и пр. за Бактериологическия институтъ.
4	№ 520 отъ 26 декемврий 1909 г. . . .	300	—	V	28	Наемане помѣщение за Бактериологическия институтъ.
		3.000	—	VI	38	Поддържане старо облъкло и покъщнина въ болницитѣ.
		3.000	—	VI	39	Прање, къпане, миене и чистене въ болницитѣ.
		3.500	—	VI	42	Купуване и поддържане коне и кола, прѣвозъ на болнични лѣкари и др.
		2.500	—	VII	46	Канцеларски разноски, отопление, освѣтление и въ-обще разноски за карантинни цѣли.
		240	—	II	5	Печатане годишнитѣ доклади на окръжнитѣ управители.
5	№ 45 отъ 3 февруарий 1910 г.	500	—	III	8	Награда на отличивши се и помощъ на потърпѣвши загуба стражари.
		4.570	—	V	26	Наемъ помѣщения за санитарнитѣ учрѣждения.
		2.500	—	VIII	50	Малки и бързи поправки на здания и разноски по поддържане градини.
		330	—	II	5	Печатане годишнитѣ доклади на окръжнитѣ управители.
		800	—	III	11	Купуване и поддържане облъкло, снаряжение и пр. за стражата.
		2.500	—	VI	39	Прање, къпане, миене и чистене въ болницитѣ.
		6.300	—	VI	40	Купуване и доставяне лѣкарства, прѣвръзочни материяли и аптечни прибори за болницитѣ.
6	№ 248 отъ 6 май 1910 г.	230	—	VI	41	Купуване, доставяне и поправка на хирургически инструменти и др.
		1.900	—	VII	46	Канцеларски разноски, отопление, освѣтление и въ-обще разноски за карантинни цѣли.
		500	—	VIII	49	Командировки и прѣмѣстване на чиновници и служащи по санитарното вѣдство.
		2.000	—	VIII	50	Малки и бързи поправки на здания и разноски по поддържане на градини.
	Всичко . .	52.370	—	—	—	

№ по редъ	Нумеръ и дата на указа, съ който е разрешено да стане прѣнасянето на сумитѣ	С у м а		За попълване на		Наименование на разхода
		лева	ст.	гл.	§	
Министерство на народното просвѣщение.						
7	№ 70 отъ 21 октомврий 1909 г.	30	—	X	77	Купуване книги и списания.
		5000	—	X	77	Командировки по служебни работи на длѣжностни и частни лица.
8	№ 71 отъ 27 октомврий 1909 г.	162	—	III	17	Наемане помѣщение за Рисувалното училище.
		833	—	I	3	Канцеларски материали и др. за централното управление.
9	№ 2 отъ 6 януарий 1910 г.	80	—	X	77	Купуване книги и списания.
		2.471	—	X	83	За прѣнасяне въ България смъргнитѣ останки на покойнитѣ държавни мъже и заслужили българи: Маринъ Дриновъ и К. Величковъ.
	Всичко . . .	8.576	—			
Министерство на финанситѣ.						
10	№ 12 отъ 27 октомврий 1909 г.	25.000	—	VI	25	Командировки по служебни работи на длѣжностни и частни лица.
11	№ 13 отъ 11 декемврий 1909 г.	3.000	—	I	4	Наемане помѣщение за централното управление.
		3.000	—	VI	25	Командировки по служебни работи на длѣжностни и частни лица.
		600	—	II	8	Наемане помѣщения за финансовитѣ управления и държавнитѣ адвокати.
		1.000	—	VI	23	Обнародване разни обявления въ мѣстни и иностранны вѣстници и списания.
12	№ 1 отъ 3 февруарий 1910 г.	1.000	—	VI	25	Командировки по служебни работи на длѣжностни и частни лица.
		1.404	—	VI	29	Обзавеждане и купуване разни апарати, инструменти, химикалии и пр. за химическитѣ лаборатории при митницитѣ и пр.
13	№ 7 отъ 14 май 1910 г.	684	—	VI	25	Командировки по служебни работи на длѣжностни и частни лица.
	Всичко . . .	35.688	—			
(Държавни дългове).						
14	№ 1 отъ 3 февруарий 1910 г.	82.450	—	III	11	За разлика въ курса, комисиона и др. разноски по прѣвеждането суми въ странство.
	Всичко . . .	82.450	—			
Министерство на правосъдието.						
15	№ 61 отъ 24 ноемврий 1909 г.	4.000	—	IV	17	За командировки по служебни работи на длѣжностни и частни лица.
		2.000	—	IV	19	Формено облѣкло на разсилнитѣ при министерството и пр.
16	№ 64 отъ 7 декемврий 1909 г.	4.000	—	II	6	Канцеларски разноски за сѣдебнитѣ учрѣждения.
		6.500	—	IV	17	Командировки по служебни работи на длѣжностни и частни лица.
		5.000	—	II	6	Канцеларски разноски.
17	№ 10 отъ 1 февруарий 1910 г.	10.000	—	II	7	Наемъ за помѣщения, приспособление на такива и обезщетение за поврѣди въ частни здания.
		3.000	—	IV	17	Командировки по служебни работи на длѣжностни и частни лица.
		8.000	—	II	6	Канцеларски разноски за сѣдебнитѣ учрѣждения.
		6.500	—	II	7	Наемъ за помѣщения, приспособление на такива и обезщетение за поврѣди въ частни здания.
18	№ 18 отъ 21 мартъ 1910 г.	455	—	III	9	Канцеларски разноски за окръжнитѣ затвори.
		150	—	IV	14	Купуване мобили, каси, пишущи машини, литографии и др.
		4.200	—	IV	17	Командировка по служебни работи на длѣжностни и частни лица.
		150	—	IV	24	Поврѣждане неправилно внесени въ хазната суми.
19	№ 27 отъ 14 май 1910 г.	3.170	—	II	6	Канцеларски разноски за сѣдебнитѣ учрѣждения.
		2.700	—	II	7	Наемъ за помѣщения, приспособление на такива и обезщетение за поврѣди въ частни здания.
		256	—	III	9	Канцеларски разноски за окръжнитѣ затвори.
	Всичко . . .	60.081	—			

№ по ред	Нумеръ и дата на указа, съ който е разрешено да стане прѣнасянето на сумитѣ	С у м а		За попълване на		Наименование на разхода
		лева	ст.	гл.	§	
20	Министерство на войната. № 42 отъ 28 априлий 1910 г.	3.340	—	II	5	Набавяне облъкло и обуца за войниците и др.
		11.320	—	II	6	За облъкло на новопроизведени офицерски кандидати и юнкери въ офицери и др.
		7.450	—	III	7	Поддържане войнишкото и конско снаряжение, конският тоалетни принадлежности и пр.
		40	—	IV	8	Мазане, чистене, поправка на оръжие и артилерийски материали.
		2.170	—	V	10	Поддържане обоза и амуницията.
		2.590	—	VII	12	Разходи по обучение на войската.
		6.240	—	VIII	14	Поддържане арсенала и работниците.
		470	—	VIII	16	Поддържане майсторските въ войсковитѣ части.
		38.350	—	IX	18	Отопление и освѣтление помѣщенията и поддържане печитѣ и огнищата.
		18.880	—	IX	19	Поддържане готварските сѣдове, купуване и поддържане музикантски инструменти и пр.
		880	—	IX	20	Купуване и поддържане постелнитѣ прѣдмети (завивки, сламеници и пр.)
		3.670	—	X	24	Наемъ помѣщения, отчуждаване мѣста за помѣщения и др.
		85.400	—	X	25	Прѣвозване войскови тежести, разходи по опакването имъ и пр.
		4.757	—	X	26	Пѣтни, дневни, лагерни и столови пари.
		3.840	—	X	29	Печатане закони, уставы, положения, правилници, заповѣди и др.
		9.000	—	X	30	Пособие за дѣкуване на военнослужащи, възнаграждение на свидѣтели и др.
		1.080	—	X	33	Поддържане, пазене и заглѣсяване укрѣпления, купуване велосипеди, автомобили и др.
		710	—	X	34	Устройство и поддържане лагери и купуване и поддържане палатките.
	Всичко . .	194.637	—			
21	Министерство на търговията и земледѣлнето. № 85 отъ 10 ноемврий 1909 г.	6.000	—	I	2	Канцеларски потрѣби, публикации, отопление и освѣтление, купуване и поправяне мобили и пр.
		540	—	V	67	Възнаграждение по 10 л. на коняритѣ за всѣко живородено конче.
		25.000	—	XI	129	Командировки на длѣжностни и частни лица.
		12.836	—	III	27	За наемане постоянни и врѣмenni работници и ратаи при практическитѣ земеделски училища.
		3.500	—	III	44	Канцеларски потрѣби, публикации, отопление и освѣтление, купуване и поправяне мобили и др.
		19	60	I	4	Наемане помѣщения за централното управление
		114	—	I	5	Облъкло на разсѣлитѣ.
		500	—	IV	62	Наемане помѣщения за ветеринарнитѣ учрѣждения.
		15.000	—	XI	129	Командировки на длѣжностни и частни лица.
		2.050	—	XI	131	Разноски по прѣвеждане суми въ странство, разлива въ курса и ажио.
22	№ 87 отъ 12 ноемврий 1909 г.	61	—	III	31	Лѣварства за училищнитѣ аптеки, дѣкуване на болни ученици и пр.
		69	80	III	47	Въоръжение и облъкло на пазачитѣ и вододѣлителитѣ.
		866	98	VII	91	За печатане разни книжа и тефтери.
	Всичко . .	66.556	88			
23	Министерство на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията. (Главна дирекция на пѣтищата, благоустройството и сградитѣ).	241	—	IV	11	Поддържане държавнитѣ здания и разни инсталации.
		20.000	—	V	20	Командировки по служебни работи на длѣжностни и частни лица.
		13.000	—	III	9	Купуване и поправяне разни снаряди, геодезически инструменти, шосейни сѣчва и др.
		27.000	—	IV	11	Поддържане държавнитѣ здания и разни инсталации.
	Всичко . .	60.241	—			

№ по редъ	Нумеръ и дата на указа, съ който е разрешено да стане прѣнасянето на сумитѣ	С у м а		За попълване на		Наименование на разхода
		лева	ст.	гл.	§	
	(Главна дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата).					
29	№ 75 отъ 22 октомврий 1909 г.	5.000	—	IX	40	Товаряне и разтоваряне на стоки отъ параходитѣ, по Дунава въ вагонитѣ и обратно.
		10.000	—	XVI	66	Пѣтни и дневни пари за командировки.
		100	—	VII	31	Облѣло на разсилнитѣ.
30	№ 4 отъ 10 януарий 1910 г.	1.000	—	XVI	67	Врѣмenni пособия, помощи за лѣкуване и погребение бѣдни желѣзнопѣтни чиновници, служащи и др.
		100	—	VII	31	Облѣло на разсилнитѣ.
31	№ 5 отъ 18 януарий 1910 г.	3.000	—	XVI	69	Изгубени процеси.
		25	—	VII	31	Облѣло на разсилнитѣ.
32	№ 6 отъ 18 януарий 1910 г.	10.000	—	XVI	66	Пѣтни и дневни пари за командировки.
		10.000	—	XVI	66	Пѣтни и дневни пари за командировки.
33	№ 11 отъ 5 февруарий 1910 г.	1.000	—	XVI	67	Врѣмenni пособия, помощи за лѣкуване и погребение бѣдни желѣзнопѣтни чиновници, служащи и др.
		2.000	—	VI	28	Освѣтление съ електрическа енергия и отопление помѣщенията на главната дирекция.
		9.000	—	XIV	58	Километрически и икономически премии и прѣношване на тракционния персоналъ и др.
34	№ 29 отъ 27 мартъ 1910 г.	3.500	—	XVI	63	Купуване, прѣвозъ и мито на канцеларски и писмени принадлежности и др.
		10.000	—	XVI	66	Пѣтни и дневни пари за командировки по служебни работи на длѣжностни и частни лица.
		250	—	XVI	67	Врѣмenni пособия, помощи за лѣкуване бѣдни желѣзнопѣтни чиновници, служащи и др.
35	№ 32 отъ 29 априлий 1910 г.	1.000	—	IX	40	Товаряне и разтоваряне на стоки отъ параходитѣ по Дунава въ вагонитѣ и обратно.
		1.570	—	IX	37	Купуване, прѣвозъ и мито на телеграфни материали, телеграфни стѣлбове, апарати и др.
36	№ 37 отъ 6 май 1910 г.	5.000	—	VII	30	Разноски за прѣводи на суми въ странство и разлика въ курса отъ чуждитѣ монети.
		2.585	—	XII	50	Доставка баластъ и трешени камъни.
		6.750	—	XIV	56	Купуване, прѣвозъ и мито на сѣчивни и др. машини, сѣчива и инструменти за работницитѣ и пр.
37	№ 41 отъ 24 май 1910 г.	10.825	—	XVI	64	Печатане образци и разни книжа, билети, тарифи, товарителници и разписания.
		4.500	—	XVI	66	Пѣтни и дневни пари за командировки по служебни работи на длѣжностни и частни лица.
		200	—	XVI	67	Врѣмenni пособия, помощи за лѣкуване и погребение бѣдни и пострадали желѣзнопѣтни чиновници и др.
	Всичко . .	97.405	—			
	(Главна дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ).					
		1.700	—	XIX	84	Наемане помѣщения.
38	№ 14 отъ 26 декемврий 1909 г.	3.000	—	XX	92	Канцеларски разноски, освѣтление, отопление и др.
		3.300	—	XXI	105	Поддържане съществующитѣ телеграфни и телефонни линии; прѣнасяне стѣлбове, куки и др.
39	№ 7 отъ 22 януарий 1910 г.	6.000	—	XXI	103	Пѣтни и дневни на длѣжностни и частни лица, командировани по служебни работи.
		1.000	—	XIX	83	Канцеларски разноски, писмени принадлежности и др., освѣтление, отопление и пр.
		2.000	—	XIX	87	За участие въ поддържането на пощенското и телеграфно международни писалища въ Бернъ и др.
		500	—	XX	92	Канцеларски разноски, освѣтление, отопление и др.
40	№ 12 отъ 29 априлий 1910 г.	14.300	—	XX	94	Наемане помѣщения за станциитѣ.
		6.000	—	XX	98	Прѣнасяне пощата по сухопѣтнитѣ пощенски трактове, по параходитѣ и съ варки.
		2.082	—	XXI	102	Печатане разни книги, бланки, вѣдомости и пр.
		6.000	—	XXI	103	Пѣтни и дневни на длѣжностни и частни лица, командировани по служебни работи.
		700	—	XIX	83	Канцеларски разноски, писмени принадлежности и др., освѣтление, отопление и пр.
41	№ 15 отъ 25 май 1910 г.	1.000	—	XX	98	Прѣнасяне пощата по сухопѣтнитѣ пощенски трактове, по параходитѣ и съ варки.
		1.500	—	XXI	103	Пѣтни и дневни на длѣжностни и частни лица, командировани по служебни работи.
	Всичко . .	49.082	—			

Таблица В

за прѣнесенитѣ суми отъ запазенитѣ фондове за попълване на кредититѣ по нѣкои параграфи отъ бюджетитѣ на разнитѣ министерства за 1910 г., съгласно чл. 62 отъ закона за отчетността по бюджета.

№ по редъ	Нумеръ и дата на указа, съ който е разрешено да стане прѣнасянето на сумитѣ	С у м а		Запопълване на		Наименование на разхода
		лева	ст.	гл.	§	
Министерство на вътрѣшнитѣ работи.						
1	№ 401 отъ 30 августъ 1910 г.	1.500	—	I	2	Канцеларски потрѣби.
		1.500	—	V	23	За вѣстници, списания и разни други книжа.
		1.500	—	VI	34	Отопление и освѣтление на Бактериологическия институтъ.
		1.000	—	VIII	55	Канцеларски потрѣби и въобще разноски за карантинни цѣли.
	Всичко . .	5.500	—			
Министерство на народното просвѣщение.						
2	№ 59 отъ 19 юний 1910 г.	1.000	—	VI	45	Освѣтление и отопление.
		300	—	X	77	Купуване и поправяне на мобили.
		2.500	—	XII	105	За научни командировки и помощи вътрѣ и вънъ отъ царството и за командироване на учители за специализиране.
3	№ 63 отъ 30 юний 1910 г.	4.500	—	I	3	Канцеларски потрѣби, материяли за литография, пишущи машини и др.
		2.500	—	I	5	Купуване и поправяне мобили, малки поправки и приспособления въ зданията, обработване, чистене и поддържане градинитѣ, инструменти, надници, сѣмена, дръвчета и пр.
		10.000	—	V	37	Отопление и освѣтление.
4	№ 73 отъ 18 августъ 1910 г.	80	—	VII	54	Форменно облѣкло на разсылнитѣ.
		400	—	VIII	65	Канцеларски потрѣби, печатане вѣдомости, бланки, формуляри, каталози и др.
		2.500	—	XII	105	За научни командировки и помощи вътрѣ и вънъ отъ царството и пр.
5	№ 78 отъ 30 августъ 1910 г.	5.000	—	XII	107	Пѣтни и дневни пари за командировки по служебни работи на длѣжностни и частни лица.
		2.750	—	VI	43	Наемане помѣщения.
		1.000	—	VII	51	Отопление и освѣтление.
	Всичко . .	32.530	—			
Министерство на правосѣдието.						
6	№ 44 отъ 18 септември 1910 г. . .	1.600	—	IV	21	Формено облѣкло на разсылнитѣ при министерството, тритѣ апелации, всички сѣдебни учрѣждения въ столицата и за надзирателитѣ при затворитѣ.
7	№ 52 отъ 24 октомври 1910 г. . .	10.000	—	IV	16	Купуване мобили, каси, пишущи машини, литографии и др.; разни щемпели, печати и знакове.
		300	—	IV	17	Купуване книги за библиотеки, абониране списания, вѣстници и пр.
		5.000	—	IV	19	Пѣтни и дневни пари за командировки по служебни работи на длѣжностни и частни лица.
	Всичко . .	16.900	—			
Министерство на търговията и земледѣлието.						
8	№ 107 отъ 10 октомври 1910 г. . .	6.000	—	I	2	Канцеларски потрѣби, публикации, отопление и освѣтление, купуване и поправяне мобили и др.
		1.000	—	I	6	Опаковане, прѣнасяне и прѣпращане разни вѣща, за пощенски такси и абонаментъ на телефонитѣ.
		250	—	V	87	Възнаграждение по 10 л. на коняритѣ за всѣко живородено конче, съгласно чл. 12 отъ закона за коневѣдството.
		1.450	—	IX	141	Изпращане въ странство публикации.
		30.000	—	XI	152	Командировки на длѣжностни и частни лица.
	Всичко . .	38.700	—			

№ по редъ	Нумеръ и дата на указа, съ който е разрешено да стане прѣнасянето на сумитѣ	С у м и		Запопѣлване на		Наименование на разхода
		лева	ст.	гл.	§	
	Министерство на общественитѣ сгради, пжтищата и съобщенията. (Главна дирекция на пжтищата, благоустройството и сградитѣ).					
9	№ 74 отъ 9 юний 1910 г.	30 000	—	III	13	Купуване и поправяне разни снаряди, геодезически инструменти, шосейни съѣзиви, валяци, сонди и пр.
10	№ 88 отъ 24 юлий 1910 г.	30.000	—	IV	15	Поддържане държавнитѣ здания и за поправки и приспособления и разни инсталации въ и около тѣхъ и пристройки къмъ сжщитѣ.
11	№ 101 отъ 17 септемврий 1910 г. . .	15.000	—	IV	18	Построяване нови държавни здания, отчуждаване мѣста за тѣхъ, направа тротоари, водопроводи и канали, ограждане и уравниение двороветѣ имъ и пр.
12	№ 103 отъ 25 септемврий 1910 г. . .	8.200	—	IV	17	Продължаване и довършване строящитѣ се държавни здания, отчуждаване мѣста за тѣхъ, както и за построенитѣ по-рано, направа тротоари, водопроводи, канали и пр.
13	№ 105 отъ 25 септемврий 1910 г. . .	10.000	—	IV	15	Поддържане държавнитѣ здания и за поправки и приспособления и разни инсталации въ и около тѣхъ и пристройки къмъ сжщитѣ.
14	№ 135 отъ 1 ноемврий 1910 г. . . . }	6.000	—	I	2	Канцеларски разходи, писма, телеграми и пратки, купуване и поправяне мобили, чистене кумини и др.
		3.500	—	II	8	Канцеларски потребности, писма, телеграми и пратки, купуване и поправяне мобили и др.
	Всичко . .	102.700	—			
	(Главна дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата).					
16	№ 6 отъ 13 октомврий 1910 г. . . .	5.000	—	VII	32	Купуване, прѣвозъ и мито на канцеларски, инвентарни прѣдмети и мобили, писмени и чертежнишки материали, такси за писма и телеграми, чистене коминитѣ и канцеларитѣ и пр.
16	№ 64 отъ 5 ноемврий 1910 г. . . . }	200	—	XII	58	За формено облѣкло на кантонеритѣ и разсилнитѣ.
		7.000	—	XVI	67	Купуване, прѣвозъ и мито на канцеларски и писмени принадлежности и чертежнишки материали и пр.
	Всичко . .	5.000	—	XVI	73	Изгубени процеси.
		17.200	—			

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Димитъръ Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Знаете, че прѣди нѣколко дни камарата гласува единъ свѣрхсметенъ кредитъ къмъ бюджета за 1910 г., въ размѣръ 2.800.000 л. — близо три милиона лева. Въ добавъкъ на тоя кредитъ, сега г. министърътъ на финанситѣ ни поднася настоящето прѣдложение, съ което иска да гласуваме единъ кредитъ отъ единъ милионъ лева. За опзи кредитъ, близо отъ три милиона лева, не бѣше казано, възъ основа на кой членъ отъ конституцията се внася; прѣдполага се, че пакъ възъ основа на този чл. 126. Понеже този чл. 126 прѣдвижда, че подобни кредити не могатъ, въ сумата си, да надминаватъ цифрата единъ милионъ лева, и тъй като ние гласувахме вече — като казвамъ ние, разбирамъ по-скоро васъ, болшинството, отколкото насъ — тъй като камарата гласува вече единъ свѣрхсметенъ кредитъ отъ три милиона лева, азъ намирамъ, че съ това тя прѣкрачи свѣршено границитѣ на конституционното прѣдписане въ тоя членъ;

а ако сега камарата гласува и този кредитъ, прѣкрачането ѝ става още по-голъмо. Това е една причина, която ни кара да не гласуваме за кредита.

Има и друго едно съображение, което заслужава не по-малко внимание. То е слѣдното. Чл. 126 отъ конституцията, който се упоменава въ това прѣдложение, казва: (Чете) „За стаѣни, за които не е билъ отреденъ кредитъ, князътъ може, по реда и въ показанитѣ въ прѣдидущия 125 членъ случаи, да разрѣши разности отъ паритѣ на хазната; но тия всички разности не бива да надминаватъ 1.000.000 л.“ Значи, допуска се на правителството да похарчи всичко 1.000.000 л. извънъ бюджета. Но кога може да направи туй похарчване правителството? Въ случаитѣ, които сж прѣдвидѣни въ чл. 125. Кои сж тия случаи? Чл. 125 отъ конституцията казва: (Чете) „Ако би за свикването на Народното събрание да се посрѣщнатъ важни спѣнки“. Значи, само когато свикването на Народното събрание се срѣщатъ важни спѣнки, тогава правителството има правото да похарчи до 1.000.000 л. свѣрхсметни кредити прѣзъ годината. Азъ питамъ, кои бѣха важнитѣ спѣнки да не може да се свика

Народното събрание, та този кредит е отпуснат само по благоусмотрението на парвительството? Този членъ, г. г. народни прѣдставители, както виждате, систематически е билъ нарушаванъ досега. Той е билъ, така сжщо, систематически нарушаванъ и отъ бившето правителство.

Толкова имахъ да кажа относително принципиалната страна на въпроса.

Азъ имамъ да поискамъ нѣкои обяснения сега, при първото четене, отъ г. министра на финанситѣ. Тѣзи обяснения сж относително съдържанието на таблица А. Другитѣ таблици сж по-малко интересни, защото се касаятъ за прѣнасяне на суми отъ запазенитѣ фондове за попълване на кредититѣ по извѣстни параграфи отъ бюджетитѣ на разнитѣ министерства. Въ таблица А, която съдържа разрѣшени свѣрхсметни кредити на разни министерства прѣзъ 1910 г., виждаме на първо мѣсто единъ параграфъ отъ 60.000 л.; (Чете) „За изплащане извънреднитѣ разходи по пътуването на Негово Величество царя, за да посѣти нѣкои европейски дворове“. Прѣзъ 1910 г., разбира се, е станало това. Прѣдъ менъ е бюджетътъ на държавата за 1910 г. На стр. 15 азъ чета: (Чете) „§ 2. За канцеларията на Негово Величество, за пътеешествия, командировки, телеграми, отопление и осветление дворцитѣ и поправка на автомобили: 1906 г. — 420.000 л., 1907 г. — 420.000 л., 1908 г. — 500.000 л., 1909 г. — 500.000 л., 1910 г. — 500.000 л.“ Както виждате, прѣзъ послѣднитѣ три години — 1908, 1909 и 1910 г. — този параграфъ отъ редовния бюджетъ, въ който спадатъ и разносикитѣ за пътеешествията на държавния глава, е билъ достатъчно повишенъ — до цифрата 500.000 л.; станало е едно повишение отъ 80.000 л. Азъ питамъ, когато въ редовния бюджетъ Народното събрание е прѣдвидѣло единъ достатъченъ кредитъ, отъ половинъ милионъ лева, защо днесъ ни се искатъ още 60.000 л. въ добавъкъ на този кредитъ? Нема сж малко другитѣ суми, които сж прѣдвидѣни въ глава втора, които се касаятъ до издрѣжката на дворцитѣ, въ които влизатъ и сумитѣ за пътеешествията, та отивате да искате още 60.000 л.? Това е една сума, която нито сега, нито при второто и трето четения ние можемъ да гласуваме.

По Министерството на просвѣщението има нѣкои кредити, на които заслужа да се спреме. Казано е въ § 6: (Чете) „20.000 л. — помощъ на славянското благотворително дружество въ България, за разноси по свикването на славянския конгресъ въ София прѣзъ текущата година“. А въ § 7 е казано: (Чете) „20.000 л. — помощъ на управителния съвѣтъ на съюза на гимнастическитѣ дружества въ България, за разноси по петия юнашки съборъ“. Хайде, да кажемъ, че по тѣзи двѣ пора не заслужа да се говори, и азъ не ща да говоря; но какво да кажемъ за слѣдующитѣ двѣ пера: (Чете) „5.000 л. — помощъ на българския лѣкарски съюзъ въ столицата, за посрѣщане разходитѣ за славянската лѣкарска конференция“. На лѣкарския съюзъ 5.000 л. за посрѣщане на славянитѣ лѣкари! Нѣмамъ нищо нито противъ българския лѣкарски съюзъ, нито противъ лѣкаритѣ славяни, нито противъ тѣхното посѣщение у насъ — и азъ съмъ българинъ, и азъ съмъ славянинъ, и мене може да ме радва посѣщението на тѣзи или онѣзи славяни — но всѣки българинъ би се запиталъ: какъ така българскиятъ лѣкарски съюзъ — съюзътъ на едно сѣловие, което тоже се оплаква, като венчко живо на свѣта, но което, въ сравнение съ венчикитѣ други сѣловия на страната, сѣ пакъ е довольно възнаградено за своя трудъ — какъ така, казвамъ, лѣкарскиятъ съюзъ въ България да отиде да иска отъ държавата 5.000 л. да му помогне за оная вечеря, която е устроилъ на лѣкаритѣ славяни? Ето на тѣзи 5.000 л., макаръ и да сж малко, азъ масля, че не имъ бѣше мѣстото тукъ. Добръ щѣше да бѣде г. г. лѣкаритѣ да не се отнасятъ до държавата не за 5.000 л.,

но и за 25.000 л., които сж похарчили по тоя случай. Азъ зная, че народни прѣдставители, отъ разни политически течения, тоже дадохъ гощавка на братята славяни отъ разнитѣ парламенти, които тоже присѣтствуваха тукъ, въ София, по случай славянския съборъ; е добръ, депутатитѣ, които участвуваха въ тѣзи угощения, въ тѣзи гощавки, платиха по 60 ли, или по 80 л. — по колкото бѣха, бѣха, но тѣ платиха и не се обърнаха къмъ държавата да кажатъ: „Помогнете ни да си платимъ разносикитѣ по гощавката“. Менъ ми се вижда нѣкакъ унижително, бихъ казалъ, за лѣкарското сѣловие въ България да отидемъ да му отпущаме помощъ. Искамъ да вѣрвамъ, че туй е станало нѣкакъ си безъ неговата воля; искамъ да вѣрвамъ, че нѣкакъ си г. министърътъ на финанситѣ по свое усмотрѣние е вписалъ тая сума; и ми се ще да вѣрвамъ, че ако г. г. лѣкаритѣ знаеха за туй нѣщо, тѣ се биха възмутили и по никой начинъ не биха искали, щото държавата да дава отъ своитѣ скромни срѣдства за скромната гощавка, която тѣ сж дали по случай славянския съборъ на славянитѣ лѣкари.

Толкова, относително това перо.

Друго едно слѣдующе до него перо така сжщо заслужа нашето внимание и напистъ упреци: (Чете) „2.000 л. — помощъ на юридическото дружество въ София, за устрояване банкетъ на гоститѣ юристи отъ страна на софийскитѣ юристи по случай на славянския съборъ“. Моля ви се, бива ли тѣзи суми да се искатъ отъ държавата? Нека ме простятъ г. г. софийскитѣ юристи, които сж депутати и които, може-би, не присѣтствуватъ въ това засѣдание тукъ, но азъ искамъ да вѣрвамъ, че тѣ, въобще софийскитѣ юристи, нѣматъ хаберь отъ тази работа. Азъ може-би да се лъжа, но чувалъ съмъ, и го вѣрвамъ, че софийскитѣ юристи, или софийскитѣ адвокати, по-право казано, сж онѣзи адвокати, сж онѣзи юристи, които сж най-достойнитѣ юристи въ страната и оттамъ пѣкъ и най-добръ плащанитѣ.

И. Инджовъ: Казватъ, че си платили, г. Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: И менъ ми се вижда нѣкакъ чудно, нѣкакъ стѣснително, юридическото дружество или въобще софийскитѣ юристи да подлагатъ рѣка на държавата да имъ се притече на помощъ съ 2.000 л., за да посрѣщнатъ разносикитѣ, които сж направили за гощавката на братята славяни юристи.

Има прѣдвидѣни така сжщо 5.000 л. — помощъ на публицистическото дружество въ София. Наистина, публициститѣ въ България не сж особено прокопсали. Противъ тѣхната помощъ не ще кажа нищо, макаръ и да има много публицисти, чийто занаятъ се състои повече въ псувачество, отколкото въ просвѣщаване на обществото.

Въ § 18 има една сума отъ 322.946 л. Казано е: (Чете) „За изплащане разходитѣ, означени въ постановленията на Министерския съвѣтъ, протоколи“ един-кой-си — едно обяснение, което не може да ни задоволи. Ако това обяснение може да се даде на народното прѣдставителство дверимъ затворенимъ, . . . нека тѣзи врати да сж затворени, ако е потребно, даже и да се заключатъ, . . .

Министъръ А. Ляпчевъ: Не, дверимъ отворенимъ ще се даде.

Д. Драгиевъ: . . . но ако може и при открити врата да се дадатъ обясненията, моля г. финансовия министъръ да обясни.

Въ §§ 19 и 20 виждаме двѣ суми по 100.000 л. — значи, 200.000 л. — (Чете) „За нови постройки на войскови помѣщения и за доизкарване започнатитѣ такива прѣзъ миналата 1909 г.“ Това е за единитѣ 100.000 л., но и за другитѣ 100.000 л. е пакъ сжщото: (Чете) „За нови постройки на войскови помѣщения и за доизкарване започнатитѣ такива прѣзъ миналата

1909 г.“ Докогато има войска, ще има и войскови помъщения, не ще съмнителни, и кредити ще има за тях, но азъ бихъ желалъ да зная съ тѣзи 100.000 и 100.000=200.000 л. — които се отпусчатъ, доизкарватъ ли се, г. министре, тѣзи войскови помъщения, за които се касаятъ тѣзи кредити, или се доизкарватъ донѣкъ, та да дойде и другъ нѣкой свѣрхсметенъ кредитъ пакъ да ги доизкарва; и това казарми ли сж или има нѣщичко за нѣкой офицерски клубъ? На всѣки случай, ние бихме желали, когато се отпусчатъ кредити за постройкы, били тѣ войсковы или пъкъ каквито и да е, да се иска отпусчането на тѣзи суми, слѣдъ като е направено прѣдварителното подробно изучаване, и да се иска изоднѣжъ надежниятъ кредитъ; намѣсто да залавяме много постройкы изоднѣжъ и да гласуваме по малко кредитъ за всѣкъ, да се разправяме на десетъ страни и да не знаемъ на каква обща сума ще възлѣзатъ всички тѣзи начинания, по-добъръ ще бѣде, както съмъ го казвалъ и другъ пътъ тукъ, една постройка, била тя войскова или друга, да се проучи добръ, да се поиска цѣлиятъ кредитъ, нуженъ за нейното доизкарване, и за друга година пъкъ да се иска другъ кредитъ, но да не се почва, дѣто е речено, едно за глава, друго за крака.

Въ § 27 има една сума отъ 30.000 л., за която е казано: (Чете) „Помощъ за съграждане павилионъ при санаториума „Фердинандъ I“ за лѣкуване заболѣлитъ отъ туберкулоза желѣзопѣтни и телеграфопощенски чиновници и служаци“. Този павилионъ ще бѣде достѣпенъ само за този родъ чиновници и служаци ли, или ще могатъ да се приематъ въ него и други чиновници и служаци? Защото, както е казано тукъ, изглежда, че ние отпускаме сумата, за да се построи единъ павилионъ само за желѣзопѣтните и телеграфопощенските чиновници и служаци. Не ще ли иматъ право и нѣкои други чиновници и служаци въ тази държава да влѣзатъ да се лѣкуватъ въ този павилионъ? Или, хайде, че не билъ държавенъ служашъ, ами нѣкой общински или окръженъ служашъ, или нѣкой български гражданинъ — нѣкой адвокатъ, нѣкой земеделецъ, или нѣкой занаятчия — не ще ли има право да влѣзе въ този павилионъ? Та, ако и той има право да влѣзе, тогава защо е казано: павилионъ за лѣкуване заболѣлитъ отъ туберкулоза такива и такива служаци? Да си остане просто казано: „За постройка на единъ павилионъ при санаториума“, а кой ще се лѣкува въ него — да не казваме. Нека да не дѣлимъ хората. Вие много се сърдите на насъ, че сме дѣлили хората на съсловия, а не знаемъ, защо вие отивате и въ болницата да ги дѣлите. Баремъ въ болницата, когато човѣкъ започва да се приближава къмъ гробищата, да изчезне подѣлбата. (Смѣхъ)

Тѣзи сж бѣлѣжките, които имахъ да направя и моля г. министра да даде нужните обяснения.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Азъ бихъ желалъ, ако нѣкой отъ господата желае да се изкаже, нека се изкаже, и слѣдъ туй да говоря азъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. Коста Сидеровъ.

Н. Сидеровъ: Г-да! Азъ ще кажа нѣколко думи по цѣлия бюджетопроектъ. Тѣй, както той е нареденъ параграфъ по параграфъ, отсега да ви кажа, нѣма да гласувамъ за него, защото взе да грани вече; като че-ли тѣзи обикновени свѣрхсметни кредити станаха една отъ най-обикновенитѣ работи, като че-ли се касаятъ до най-важни работи.

Е. Начевъ: И противъ тѣхъ демократитѣ най-много сж писали.

Н. Сидеровъ: Азъ взехъ думата най-главно, за да попитамъ, защо въ точка 18 при сумата 332.946 л. сж посочени само нумерата и датитѣ на протоколитѣ?

Министъръ А. Ляпчевъ: Ще Ви обясня.

Н. Сидеровъ: Отсега заявявамъ, че какъвто и да бѣде отговорътъ, азъ нѣма да се задоволя отъ него. Защо? Защото нѣмало е прѣчка да се посочи въ тая графа, кѣдѣ ще се изразходва тая сума. Какъ за другитѣ суми се вижда, че ще се похарчатъ за постройката на туй, на онуй, а тукъ се даватъ само нумерата и датитѣ на министерските постановления — нѣщо, което стана и миналата година съ една сума отъ 250.000 л., изразходването на която пакъ тѣй бѣше посочено и която мина незабѣлѣзано отъ никого измежду насъ. Нека г. министърътъ на финанситѣ каже, кѣдѣ ще се похарчи тая сума отъ 332 хиляди лева и кѣдѣ е била прѣчката, че не е могло да се покаже, когато се е нареждалъ кредитътъ, кѣдѣ ще се изразходва той.

Друга една сума въ точка първа ме навежда да си спомня за малкото тронно слово, дѣто се казваше, че „народнитѣ прѣдставители се отгърсили отъ заблуждението“. Тогава ние казахме — ама не му бѣше толкова случаятъ, а сега мисля, че е дошълъ — че държавниятъ глава искаше да каже: вие, които най-много пишехте противъ моитѣ пътувания въ странство и вдигахте гюрюлтия по тѣхъ, сами дойдохте да ги подчертаете и одобрите съ отдѣлни 2—3 пасажа въ тронното слово. Менѣ ми се струва, че щомъ въ държавния бюджетъ всѣка година се прѣдвизждатъ 500.000 л. за пътуване на държавния глава, други пари не трѣбва да се харчатъ; даже и тѣзи 500.000 л. може да сж много, затуй, защото и по отговора на тронното слово казахъ, и сега ще ви го кажа — ходенето на държавния глава задъ граница не е твърдѣ отъ полза за България. Въ това отношение ще ме подкрѣпятъ и г. г. демократитѣ.

Х. Дограмаджиевъ: Никой нѣма да те подкрѣпи.

Н. Сидеровъ: Противъ това сж писани дълги и широки статии. Послѣ ние желяемъ да знаемъ, ако 60.000 л. сж изразходвани за пътуването на държавния глава въ чуждитѣ държави, кѣдѣ е пътувалъ, за да можемъ да прѣцѣпимъ въ коя държава е ходилъ държавниятъ глава и заслужава ли ние да му платимъ тия разноски. Ако е за ходенето му въ Черна-Гора, менѣ ми се струва, че рупче не струва да му отпуснемъ. Бихте били прави, ако бѣше ходилъ въ нѣкоя друга, по-велика държава и бѣ направилъ този разходъ, но ако е ходилъ въ Сърбия, въ Черна-Гора или въ друга подобна държава, това ми се струва, не е отъ значение, не може да се оцѣни добръ и е безъ послѣдствие.

По точка 19, желая да чуя отъ г. министра на финанситѣ, кога ще прѣстанемъ ние въ България да строимъ, да прѣустройваме и да кърпимъ тия казарми. Това на вѣчни врѣмена ли ще върви, или мислите за всѣки войникъ казарма да правите? 390.000 л. — отворете бюджета и ще видите — сж се прѣдвизждали винаги, редовно въ годишнитѣ бюджети; тая година ние гласувахме пакъ 395.000 л. съ законъ за свѣрхсметенъ кредитъ, по чл. 18 отъ закона за отчетността по бюджета. И интересно е, че на двѣ дати, съ различни министерски постановления сж отпуснати по 100.000 л. за една и сѣща цѣль. Забѣлѣжете, че едното носи дата 7 юний, другото 5 августъ. Неуже-ли 1—2 мѣсеца трѣбваше да минатъ, за да изпъкне въ туй врѣме и другата нужда — че още 100.000 л. трѣбватъ. Военниятъ министъръ, който въ срѣдъ лѣто си е правилъ смѣтката, че му трѣбватъ суми за доизкарване на започнати и на права на нови казарми, какъ прѣзъ юний не е мо-

гълъ да прѣсмѣтне, че 200.000 л. му трѣбватъ, а не 100.000 л., и слѣдъ 45 дена да иска още 100.000 л. Менѣ ми се струва, че тая сума отъ 200.000 л., за постройка на нови казарми и доизкарване на старитѣ, съвършено неправилно се иска; тя съ кредитъ не може да се иска, едно, защото въ бюджета за 1910 г. имаме прѣдвидѣни 395.000 л., въ бюджета за 1911 г. приехме съ законъ сѣщата сума и вие сами казахте, че, на основание закона за отчетността на бюджета, трѣбва да има законъ и тогава военниятъ министъръ може да харчи за постройка на нови казарми и поправка на старитѣ. Ще чуя г. министра на финанситѣ да каже своитѣ обяснения за тази сума отъ 390.000 л. и тогава ще говоря.

Прѣдседателъ: Има думата г. министрътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Смѣтамъ, че двамата говорители можахъ смѣло да се замѣнятъ, защото се повтарятъ. Г. Драгиевъ ни разправи нѣщо за единъ принципиаленъ въпросъ, по който въ случая азъ нѣма да се спирамъ, тъй като чл. 126 отъ конституцията е изриченъ и този кредитъ е отъ най-узакоенитѣ. Колкото за свѣрхсмѣтитѣ кредити, които вчера гласувахме, азъ ви казахъ по кой редъ тѣ се гласуватъ. Ще прибавя само, че правителството отъ тѣзи свѣрхсмѣтни кредити не е разходвало суми, а то ви ги е внесло, вие да разрѣшите да ги разходва. Тѣй че, това е отговорътъ на принципиалния въпросъ, който г. Драгиевъ искаше ужъ да повдига.

Сега по таблица А се поискаха нѣкои обяснения, дълженъ съмъ да ги дамъ. Първо, по Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията, за смѣтка на конституционния свѣрхсмѣтенъ кредитъ, е прѣдвидѣна една сума отъ 60.000 л., за изплащане извънреднитѣ разходи по пътуването на Негово Величество царя, дѣто посѣти нѣкои европейски двореци. Второ, по Министерството на финанситѣ, № 18, се прѣдвижда една сума отъ 332.946-16 л., за изплащане разходитѣ, означени въ постановлението на Министерския съветъ, протоколъ, еди-кой-си. Дълженъ съмъ да заявя, или по-скоро да изкажа моето съжаление, че г. чиновникътъ не е вписалъ изобщо изцѣло тия постановления, за да се види, че и тази сума отъ 300 и толкова хиляди лева, както и горната отъ 60.000 л., е за пътуванията, които станаха по европейскитѣ двореци, а именно въ Петербургъ, Цариградъ, Парижъ и Цетина. Въпросътъ, който г. г. народнитѣ прѣдставители повдигатъ, е слѣдния: какъ така да не сж достатъчни 500 хиляди, които сж прѣдвидѣни въ бюджета за 1910 г. за канцеларски разходи на Негово Величество. Г. г. народни прѣдставители! Винаги и навсѣждѣ, колчимъ дойде да ставатъ извънредни посѣщения отъ такъвъ тържественъ характеръ, каквито Негово Величество прави миналата година слѣдъ признаването отъ Европа на нашата независимостъ, тия разходи се посрѣщатъ съ особени суми, а не съ ония, които сж обикновени. Така е било у насъ и навсѣждѣ е тъй. Вие чухте наскоро, че парламентътъ въ Сърбия е вотираше една сума, ако се не лъжа, отъ 200.000 л., за пътуването на сръбския кралъ въ Римъ, защото пътуването на единъ държавенъ глава, когато е за негова частна работа или обикновенитѣ му пътувания, тѣ не влѣчатъ голѣми разходи, но пътуванията му съ такава една мисия, по единъ тържественъ случай, сж свързани съ много разходи, които е прието да не се смѣсватъ съ обикновенитѣ разходи. Смѣтамъ, че тѣзи, които малко ще могатъ да поразмислятъ върху този въпросъ, нѣма да упрекнатъ правителството, че е направило този разходъ, всичко отъ около 400.000 л. кръгло да го кажа, за тия пажествия въ тия четири двора. По-нататъкъ обяснения

не мога да давамъ, защото нѣма какво и да се каже. Че г. Сидеровъ нѣмало да се съгласи — това е негова работа и апелътъ съвсѣмъ не правя за неговия гласъ.

К. Сидеровъ: Дръжте смѣтка какво говорите! Малко приличие се налага на червепата маса!

Министъръ А. Ляпчевъ: Защото вие, г. Сидеровъ, казахте слѣдното: че макаръ да чуе обясненията на министра, нѣма да гласувате. Ами че, тогава, за какво да Ви уважавамъ, когато вие не уважавате моитѣ обяснения? Вие смѣтате ли какво говорите? Каквото викнало, такова му откликнало.

К. Сидеровъ: Ще получите отговоръ съ лихвата.

Министъръ А. Ляпчевъ: Сега мълчете на мѣстото си, защото азъ не Ви спирахъ, когато говорѣхте.

К. Сидеровъ: Вие сте, който сте наричали държавния глава ортакъ съ стамболиститѣ по тия разходи.

Министъръ А. Ляпчевъ: Вие си седете на мѣстото.

К. Сидеровъ: Искате ли да Ви дамъ статията?

Министъръ А. Ляпчевъ: Какво азъ съмъ наричалъ държавния глава, това знае държавниятъ глава, а какво вие смѣтате да ми приписвате, това е Ваша работа.

К. Сидеровъ: Искате ли да Ви прочета статията?

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. Сидеровъ! Азъ мога да Ви кажа нѣщо повече; понеже четете нѣщо, мога да Ви заявя, че никакъвъ мой подписъ подъ това нѣщо, което е писано тамъ, нѣма; само недобросъвѣстни хора въ 1900 г. — не помня коя година — прѣди митингитѣ — бѣха ми поставили подписа, и азъ протестирахъ още тогавъ. Ако не излѣзохъ публично, то бѣше само затуй, защото не му дадохъ значение. Азъ бихъ желалъ да намѣрите моя подписъ. Само недобросъвѣстни хора сж могли да поставятъ моя подписъ тамъ. Тия Ваши другари, при които вие, полицейски избраници, сте се прибрали, тѣ могатъ да Ви кажатъ, че азъ не съмъ билъ никога отъ ония, които сж могли да кажатъ това, което вие казвате.

К. Сидеровъ: (Показва единъ брой отъ в. „Прѣпорецъ“) Тукъ подписъ нѣма, Вашиятъ вѣстникъ — не бойте се.

Министъръ А. Ляпчевъ: Азъ свѣршвамъ съ този въпросъ. Понеже искате истината, азъ Ви казвамъ какъ стои този въпросъ. Сега тълкувайте каквото щете. Азъ си спомнямъ, че едно врѣме на покойния Каравеловъ викаха тукъ: „Ама вижте какво сте подписали, г. Каравеловъ“. Телеграфирали му: „Ще Ви подпишемъ на едно обявление за митингъ“; подписали го, той хаберь нѣма. Азъ въ случая не съмъ подписвалъ и нѣма нужда да ви заявявамъ дори, че ако бѣхъ го подписалъ, нѣмаше защо да го отказвамъ; но нито съмъ го подписвалъ, нито на моментъ съмъ могълъ да го одобря, защото тия ваши другари, казвамъ, къмъ които се числите, тѣ дори, когато азъ съмъ билъ въ опозиция, сж ме смѣтали за голѣмъ консерваторъ по тѣзи въпроси. Тѣй щото, питайте тѣхъ и тѣ ще Ви кажатъ.

К. Сидеровъ: Добръ, че се издадохте и за друго.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Имамъ да дамъ обяснения още по разходитѣ на Министерството на войната. Залита се: защо да

нѣма специаленъ законъ за тия пристройки на казарми? Г. г. народни прѣдставители! Законътъ за отчетността по бюджета иска специаленъ законъ, когато сумата е за една постройка по-голяма отъ 150.000 л., а тукъ сж за нѣколко постройки, на два пѣти по 100.000 л.; едни отъ тѣзи суми сж за кавалерийскитѣ казарми, за които не сж достигнали суми, а разходите необходими да станатъ, сж станали. Желателно би било — и азъ ще кажа заедно съ васъ — такива разходи да не тежатъ на конституционния кредитъ, а на бюджета, защото тогазъ другитѣ свѣрхсметни кредити ще бждатъ по-малко.

Сега да се спирамъ на любопитството на г. Драгиева, за всичко онова, което той говори, по-пошиитѣ по случай славянския съборъ, азъ, г-да, това нѣма да направя. България трѣбваше да се издѣлжи; каквото съумѣхме да се отсерамимъ, направихме; сждете и осждете, одобрете, недѣйте одобрява; мога да заявя само едно нѣщо, че тѣзи хора, на които сж дадени тѣзи пари, не сж ги взели нито въ джоба си да ги поставятъ, нито гуляй да правятъ съ тѣхъ, защото петорно повече пари сж отишли за печатане книжа, реферати, и пр. и пр. Тѣзи нѣща ставатъ навсѣкждѣ и ние ги направихме. Това бѣше, за да се отсерамимъ. Помагатъ частнитѣ лица, трѣбваше да помогне и държавата чрѣзъ тѣхъ.

Колкото за павилиона на санаториума „Фердинандъ I“, повдига се въпросъ, да-ли ще могатъ да се лѣкуватъ въ него и други, особѣнъ прѣдвидѣнитѣ тукъ. Защо да бжде казано тѣй? Г. г. народни прѣдставители! Този санаториумъ, както много болници, има павилионъ — отдѣлно помѣщение. Правителството с направилъ това отдѣлно помѣщение специално да подпомага болнитѣ телеграфисти и пр., затуй, защото тамъ се срѣща най-много тази болестъ. Тая причина, а не нѣкакви съсловни или други съображения сж накарали правителството да каже това.

Съ тѣзи обяснения азъ изчерпвамъ повдигнатитѣ въпроси и моля народното прѣдставителство да не се спира върху този въпросъ повече и да пристѣпи къмъ гласуване прѣдложението за одобрението на тѣзи разходи.

Прѣдседателътъ: Има думата г. Коста Сидеровъ за обяснение.

К. Сидеровъ: Г-да! При всичко, че нѣмахъ желание да се натѣкна на такива закачки съ г. министра, обаче наложи се и азъ не можахъ да се стѣпя. Азъ не го обвинявамъ. Той собствено стана причина да открие, че имало и нѣщо друго, писано съ неговия подписъ, което той оспорва. Азъ на него не държа. Азъ държа на редъ статии, писани въ в. „Прѣпорецъ“, а че имало нѣкои други статии, носещи подписа на г. Ляпчева, азъ досега не знаехъ това. За тѣзи статии стана тукъ споръ и миналата година. Помнете, че г. Ляпчевъ отговори „Туй не е важно“. Ако азъ попитахъ, защо по точка 18 въ графата не е посочено, дѣ ще се изразходва сумата 332.000 л., съгласете се, че както азъ, така и г. Драгиевъ, искахме да констатираме, че ви стѣснява да напишете това тѣй, както сте го написали въ другитѣ графи.

Министъръ А. Ляпчевъ: Не ме стѣснява, г. Сидеровъ. Азъ Ви го казахъ. Моята дума тукъ е равносилна съ онуй, което е напечатано тамъ.

К. Сидеровъ: Вие съжалявате, че Вашиятъ чиновникъ пропусналъ тая грѣшка. Какъ тоя чиновникъ не с допусналъ да стане грѣшка съ 1.000—2.000 л., а допусналъ да стане такава съ 320.000, за разноситѣ на държавния глава по обиколитѣ му въ странство, да пѣтува по чуждитѣ курорти? Какъ може да стане тая грѣшка? Може ли въобще да стане такава

грѣшка? Сумата, която се прѣдвижда на държавния глава въ бюджета, е 500.000 л. Извадете отъ нея 50.000 или 100.000 за други разноси, на всѣки случай ще му останатъ 400.000 л. за пѣтуване. Вие не сте отъ ония да не можете да прѣдвидите, че съ прогласяването на вашето ново царство, нему е прѣдстояло да ходи по чуждитѣ дворове да прави визити, че това, споредъ васъ, ще бжде отъ полза за България; вие сте можали да прѣдвидите, че 500.000 л. сж малко въ бюджета. Нищо не ви прѣчеше да дойдете и ни кажете, че за пѣтуване на държавния глава сж нужни 800.000 или единъ милионъ лева, вмѣсто 500.000, и тогава въпросътъ щѣше да бжде обсежденъ. Ако вие всички тукъ, прѣдъ Събранието, признахте, че държавниятъ глава трѣбваше да ходи и че тѣзи разноси се налагатъ, тѣ щѣха да се гласуватъ, както се гласуваха въ другитѣ бюджети други суми, а сега така с много лесно: турили сте 60.000 л. и сте означили, че сж за разноси на държавния глава, и ми се струва, че сте искали да мине малко контрабанда, по сжция начинъ, както миналата година минаха 250.000 л., които бѣха прѣдвидѣни въ бюджета, безъ да се казва защо. Вие може да мислите, че е трѣбвало държавниятъ глава да направи тѣзи визити на нѣкои чужди дворове, че това е било отъ полза за България, по ние ще ви кажемъ едно: че сумата, която е прѣдвидѣна тая година въ бюджета за пѣтуване на държавния глава, е достатѣчна. Недѣйте учи държавния глава да ходи, да пѣтува и неговитѣ разноси да се плащатъ съ свѣрхсметни кредити и по такъвъ прикритъ начинъ, защото, ако вие искате да му услужите, той ще ви се разсѣрди, защото по такъвъ прикритъ начинъ кредити не можете да давате, за да покривате разноситѣ на държавния глава. Вие елате при разглеждането на бюджета и кажете открито: тая година, по случай прогласяването на царството, на държавния глава прѣдстои да отиде еди-каждѣ си; това е отъ полза за България, г-да, и вие сте длѣжни да гласувате единъ милионъ вмѣсто 500.000. А не по такъвъ прикритъ начинъ да дойдете да гласувате кредита. Това е обидно за него. Ако азъ не бѣхъ станалъ да направя запитване, защо не е означено въ тая графа, за какво ще се изразходва сумата, така щѣше да мине, и какво щѣше да излѣзе? Подирѣ, като се открие това, щѣха да ни обвинятъ, че сме будали, защото сме гласували тая сума, безъ да сме могли да намѣримъ прѣдназначението ѝ. Нашиятъ съвѣтъ, молба — както щете го кажете — е да кажете на държавния глава, че нѣма нужда да ходи толкова; политиката може и отъ тукъ да се води. България нѣма нужда отъ толкова често ходене. Както виждате, той стои тукъ 3—4 мѣсеца.

Прѣдседателътъ: Моля, г. Сидеровъ! Вие казахте това при първото Ви говорене; сега повтаряте сжщото. Това не е обяснение, а приповторение на това, което сте говорили.

К. Сидеровъ: Това е обяснение, защото сега чувамъ, че тѣзи суми сж за разходи на държавния глава.

Прѣдседателътъ: Казахте го.

К. Сидеровъ: Ако се съглася съ Васъ, че държавниятъ глава трѣбвало да направи нѣкои визити въ нѣкои дворове, то кажете му и това, че нѣма нужда да се повличатъ автомобилитѣ отъ Софийската гара и да се отнасятъ въ друга държава. Ние сме малка държава; такъвъ блѣсъкъ не ни трѣбва. Тоя салтанатъ повече прилича за персийския шахъ. Защо бѣше нужно да карате тѣзи автомобили въ Парижъ? Или мислите, че ще поразите парижанитѣ, когато българскиятъ царъ пристигне съ свои автомобили? Това е много просто. Сега желателно е да

обясните, колко е отишло за прѣнасянето на автомобилът до Парижъ. Искаме да знаемъ това.

Прѣседателъ: Има думата г. Кръстьо Мирски.

К. Мирски: Г. г. народни прѣдставители! Колкото и да ми е неприятно да вземамъ думата по въпроси, които закачатъ служебнитѣ дѣйствия на онѣзи господа, които стоятъ на червената маса, азъ, по силата на клетвата, която съмъ далъ, дълженъ съмъ сегисъ-тогисъ поне да се обаждамъ.

У насъ често пъти, не отъ малко, отъ много правителства, се е разпъвалъ чл. 47 отъ конституцията, като по него единъ пътъ даже се гласува закона за дневнитѣ на народнитѣ прѣдставители — да не вземали по 15, а по 20 л. Продължавало се е систематически да се разпъватъ и чл. чл. 125 и 126 на основния ни законъ; въпрѣки това, че всички сме се клеили да пазимъ прѣдписанията на основния законъ, често пъти не сж пазени наредбитѣ му. И боя се, че единъ денъ това ще докара на стола на поджедимитѣ и нѣкои отъ дневнитѣ г. г. министри.

В. Георгиевъ: Вѣрно!

К. Мирски: Това е моето убѣждение. Азъ ще съжалявамъ, ако единъ денъ видя и тѣхъ, или нѣкои отъ тѣхъ тукъ да отговарятъ. Затуй ние сме длъжни да прѣдупрѣждаваме.

Като се говори за чл. 126, не може да не се говори едновременно и за чл. 125: тѣ сж органически свързани. Отъ тѣхното съдържание става явно само въ какви случаи може да се харчатъ пари отвънъ гласуванитѣ съ бюджета на държавата, и само въ какви случаи може да се сключватъ заеми, безъ да има за това законъ отъ Народното събрание. И за наше щастие, не сж тъмни и обясненията на учрѣдителя на нашата държава — първото велико Народно събрание. Тамъ ние четемъ, само за какви случаи Министерскиятъ съвѣтъ, по прѣдложение на надлежния министъръ, може да вземе рѣшение да се похарчи нѣщо повече отъ онова, което е наредено да се похарчи прѣвъ тая година, и само въ какви случаи може да се сключи заемъ, безъ да се свиква за това Народното събрание. Въ случай на холера, чума и тѣмъ подобни, когато, както казватъ, хората почватъ да мратъ като мухи, значи, при непрѣодолима сила. Та думитѣ „важни спѣшки“ отъ чл. 125 на конституцията, като сж тѣй категорично разтълкувани отъ учрѣдителното Народно събрание, ние не можемъ да разберемъ какъ могатъ да се похарчатъ 992.053-46 л. отъ дневното правителство за работи, които не спадатъ всичкитѣ въ категорията на ония разходи, за които говори чл. 126 отъ конституцията. Достатъчно е да прочете човѣкъ тѣзи графи отъ № 1 до № 29 и да се убѣди въ правотата на това, което казвамъ. Затова желателно е, когато ще се съставява бюджетътъ за 1912 г., да се състави тѣй, щото за въ бъдеще по чл. 126 отъ конституцията да се харчи, по възможностъ, по-малко. Ако дневното правителство направи това, то ще направи една отъ най-големитѣ добрини на българския народъ и ще усили най-вече своя кредитъ. Иначе — подчертавамъ това — боя се, че единъ г. д-ръ Радославовъ може да постави тукъ г. Андрѣя Ляпчевъ, . . .

Министъръ А. Ляпчевъ: Бъди спокоенъ.

К. Мирски: . . . както други господа ще поставятъ г. Михаила Такева затова, защото нарушава единъ членъ отъ конституцията. Ние тукъ ще одобримъ тоя законъ, но насъ нѣма да дадатъ подсъждъ, а ще дадатъ подъ съдъ тѣзи, които сж подписали закона на държавния глава да го санкционира. Това е правилото.

Относително наредбитѣ на закона за отчетността по бюджета, отъ които, по правилника за вътрѣшния редъ, на всѣкиго отъ насъ се дава по единъ екземпляръ, за да се обърне внимание на всѣки отъ насъ да бди за съблюденіе на наредбитѣ, прѣдвидѣни въ него, не мога да не кажа слѣдното. Често пъти не една година съмъ челъ въ „Държавенъ вѣстникъ“ укази, които иматъ между другото и слѣдното разпореждане: „Настоящиятъ указъ да се внесе за одобрение въ най-близката сесия на камарата“, а между тѣмъ камарата засѣдава. Ами че това е подигравка съ парламентаризма, когато засѣдава камарата и когато изрично чл. 32 отъ закона за отчетността по бюджета казва: „Когато Народното събрание не засѣдава, искането на обикновенъ свѣрхсметъ кредитъ, придружено съ писменото мнѣние на финансовия министъръ, се внася за разглеждане въ Министерския съвѣтъ. Тоя указъ се обнародва въ „Държавенъ вѣстникъ“ и трѣбва непрѣмѣнно да се внесе за одобрение отъ Народното събрание въ най-близката му сесия“. А какво става? Събранието засѣдава, пъкъ Министерскиятъ съвѣтъ и той тамъ си законодателствува. Това нѣщо е възмутително, особено ако го прави единъ демократически министъръ, едно демократическо министерство.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. Мирски, за кой конкретенъ случай говорите?

К. Мирски: Азъ не говоря за конкретенъ случай.

Министъръ А. Ляпчевъ: Ама хората криво Ви разбиратъ.

К. Мирски: Азъ разсждавамъ; азъ не мога да ви цитирамъ нито единъ случай, дѣто Министерскиятъ съвѣтъ на дневния кабинетъ да е законодателствувалъ, когато засѣдава Народното събрание; не зная такъвъ случай; но азъ зная какво пише чл. 32 отъ закона за отчетността по бюджета и зная какво често съмъ челъ, . . .

Министъръ А. Ляпчевъ: Като знаешъ, какво приказвашъ?

К. Мирски: . . . като редовно слѣдя „Държавенъ вѣстникъ“ по тази материя, че указътъ ще се внесе въ най-близката сесия за одобрение, а Събранието е въ сесия. Това по първия въпросъ.

Вториятъ въпросъ е по таблицата въ буква Б. По него малко може да се спори относително това, кога да се внасятъ на утвърждение въ Народното събрание указитѣ за кредити, станали отъ запазенія фондъ. Но азъ разбирамъ, че за този видъ разходи чл. 62 иска да каже слѣдующето: засѣдава ли Народното събрание, внесето, г-да, прѣдложение да се рѣши, а не сами да рѣшавате, че послѣ да внасяте за утвърждение всичко въ купомъ. Въ такъвъ случай ние повече ще се занимаваме съ това, което е наша най-голяма задача — да бдимъ да се не харчи народната пара — лозунгъ, завѣщанъ на демократическата партия отъ нейния основателъ Петко Каравеловъ.

Прѣседателъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Г. Мирски, като се занимава съ конституционнитѣ въпроси, както всѣкога, а особено и специално сега, по случай докладването проекта за измѣнение на конституцията, рече и тукъ да хвърли нѣкаква свѣтлина, и послѣдната заплашваше да бѣде толкова силна, че ще прѣдизвика нѣкакъвъ пожаръ. Азъ, г. Мирски, съвсѣмъ не останахъ разубѣденъ въ конституционността на това искане, което ви прѣд-

ставявамъ по чл. 126 отъ конституцията. Вие толкова сте се изплашили, щото боейки се отъ злоупотребленията на другитѣ, грижите се да не би нѣкой денъ министърътъ на финанситѣ Ляпчевъ да бжде тегленъ подъ държавенъ съдъ за отговорности по нарушение на конституцията. Азъ съжалявамъ, че Вашитѣ думи въ случая сж казани съвсѣмъ напразно и неоснователно. Защо? Защото чл. 126 отъ конституцията казва: (Чете) „За статии, за които не е билъ отретенъ кредитъ, князътъ може по реда и въ показанитѣ въ прѣдидущия 125 членъ, случай, да разрѣши разноски отъ паритѣ на хазната; но тия всички разноски не бива да надминаватъ единъ милионъ лева“. Важното обстоятелство е, че за тѣзи статии не е имало разрѣшенъ кредитъ; а най-важното обстоятелство е, че той не надминава единъ милионъ лева. Въ случая азъ прѣдложихъ едно искане по чл. 126 отъ конституцията, кредититѣ по което не надминаватъ единъ милионъ лева. Второ, г. Мирски ни каза, че отъ първия до послѣдния членъ въ тѣзи искания всичкитѣ суми сж могли да се прѣдвидятъ въ бюджета. Азъ казвамъ обратното.

К. Мирски: Азъ казахъ не всичкитѣ; не сте разбрали.

Министъръ А. Ляпчевъ: Pardon. Азъ казвамъ, че почти всичкитѣ суми не сж могли да се прѣдвидятъ въ бюджета. Единъ тукъ почна да разправя: какъ така да не се знаело, че ще се пжтува, не знаежъ и ждѣ, та да се не прѣдвидятъ. Пжтуванията станаха по-късно, а бюджетътъ бѣше съставенъ порано, и тѣзи работи не могатъ да се знаятъ; дори, когато се има прѣдъ видъ едно пжтуване, не може съ мѣсеци порано да се оповѣсти, защото не знаете, съ насрѣщната страна какъ ще се докара докрай този въпросъ. Отъ такова естество сж били тѣзи разходи и тѣй сж се извършили. Па има и друго: тѣзи господа, които смѣтатъ да държатъ отговорни хората, тѣ никога нѣма да забравятъ, защо сумитѣ сж изразходвани, г. Мирски.

К. Мирски: Четохъ ги и азъ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Вие ще бждете прави да твърдите това, ако наистинѣ, напр., че като сж дадени 30.000 л. да се построи единъ павилионъ, министертвото е отговорно за нѣкакво злоупотребление по отношение на държавата. Дайте ни подъ съдъ.

К. Мирски: Най-малко за нея сума говоря азъ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Най-малко за нея, а азъ Ви увѣрявамъ, че тя е, може-би, която най-много подпада подъ чл. 126 отъ конституцията, защото би могла да се прѣдвиди, а за другитѣ — за казармитѣ ли ще ме дадете подъ съдъ, че съ тѣзи срѣдства сѣмъ построили казарми, които сж налице, или за какво?

К. Мирски: За пергаментнитѣ работи — кутни.

Министъръ А. Ляпчевъ: Добръ, дойде г. Мирски и го намѣри! Нещастенъ конституционализъмъ! Каква е тая сума? Изработени сж издѣлия на пергаментъ, а именно нашиятъ манифестъ; трѣбвало е да се заплати прѣвъ годината за този трудъ 6.000 л., г. Мирски ще ни осжди, защото е станало какво? Нарушение на конституцията. Абсолютно никакво нарушение нѣма, г. Мирски, защото азъ не съмъ могълъ да прѣдвидя този разходъ въ началото на годината, а е трѣбвало да се изплати. Това ни казва и конституцията; въпросътъ е свършенъ. За какво съмъ го употребилъ, то е налице. Добръ, осждете ни, че 6.000 л. сж дадени за пергаментъ, за всички ония кутийки, въ които трѣбваше да се постави

единъ актъ за прогласяване на българската независимостъ. Това ме довежда до смѣхъ.

К. Мирски: Телефони за 100.000 л., защо правите?

Министъръ А. Ляпчевъ: Конституционализъмътъ, г. Мирски, не се търси по отдѣлнитѣ членове — и менъ ми прави тѣжно впечатление, по адресъ на мнозина ще кажа тази дума — конституционализъмътъ е сборъ отъ много членове, е сборъ отъ много условности въ живота. И когато вие ще съумѣете да съберете всичко това, да подчертаете извѣстни актове, извѣстни дѣйствия на властта, които цѣлятъ да разнебитятъ строя на държавата или за частна смѣтка да злоупотребяватъ държавнитѣ срѣдства, тогава ще имате нарушение на конституцията, г. Мирски. А когато вие се ограничавате по такива нѣща, по които идватъ до абсурди, позволете ми да ви кажа, че конституцията виси на въздуха и нѣма кой дѣйствително да я приложи въ живота.

Ето защо страховетъ на г. Мирски сж съвсѣмъ неоснователни; тѣ могатъ да иматъ само едно оправдание, че има недобросъвѣстни хора, които винаги се ловятъ за думата и казватъ, както г. Теодоровъ единъ денъ казваше тукъ: „Недобросъвѣстнитѣ винаги проповѣдватъ, че всичко е лошо, че всички сж еднакви, че нѣма разлика между тѣхъ“, слѣдователно, като всичко е черно, и арапитѣ сж бѣли. Ако вие вървите по тази логика, и ако тѣй поставяте въпроса, тогазъ недѣйте приказва за никаква конституция; конституцията прѣдполага въ хората единъ здравъ разсѣдѣкъ, който да може да направи анализъ на обстоятелствата, да може да направи прѣпѣнка на цѣлитѣ и да види начина, по който сж се прѣслѣдвали тѣзи цѣли, и отъ цѣлия този сборъ на разсѣждения да може да извади заключение въ една или друга смисълъ, за доброто или злото на страната, за законността или беззаконието и за прѣвършането на послѣдното въ системата. Това е то конституцията. Тѣй че, г. Мирски прави дѣйствително една услуга тѣкмо на ония, които той иска да избѣгне, на ония, които обичатъ всичко да чернятъ, защото не могатъ съ нищо добро да се похвалятъ. Никой въ този свѣтъ не е безгрѣшенъ; всѣки може, особено, когато управлява, да прави по-големъ или по-малки грѣшки. Грѣшкитѣ се прѣцѣняватъ, тѣ могатъ да се опростятъ; тѣхното поправление може да се иска, но да се вадятъ такива заключения, каквито вадѣ г. Мирски отъ начина на разпрѣдѣляне на сумитѣ по чл. 126 отъ конституцията, за мене е съвсѣмъ странно. Азъ прѣвъ, напр., бихъ казалъ, че за казарми, ако би могло да се изоставятъ тѣ, нѣма защо да се взема отъ кредити, и то не отъ гледище на конституцията, а отъ гледище чисто практическо, финансово, защото онзи денъ, когато тукъ запитаха, нѣма ли нужда да стане нѣкакво измѣнение, поправяне въ текста на конституцията въ свѣзка съ финансовото положение на държавата, азъ заявихъ: макаръ когато се е съставилъ чл. 126 отъ конституцията, да се е разпоредило министритѣ да харчатъ само до 300.000 л. при единъ бюджетъ отъ 26 милиона лева, ако не се лъжа, за онова врѣме, макаръ прѣвъ 1893 г., когато се измѣни конституцията, при единъ бюджетъ, ако се не лъжа, отъ около 90 милиона лева, конституцията да се измѣни въ този смисълъ, щото този кредитъ да бжде 1.000.000 л., макаръ днесъ да имаме единъ бюджетъ отъ около 200 милиона лева кръгла цифра, пакъ настояваме да остане 1.000.000 л., а не да се увеличи. Казахъ ви защо — защото виждаме отъ практиката не само на днешното министерство, а изобщо, че ако този кредитъ е по-големъ, той нѣма много да спомогне за намаление на свѣрхсметнитѣ кредити, а желателно е да има по-голема строгостъ, по-голема дисциплина, за по възможностъ по-малко

такива допълнителни разходи. И затуй азъ казахъ: нѣма нужда да се измѣнява конституцията, да се увеличава конституционниятъ кредитъ отъ единъ на два милиона лева, макаръ бюджетътъ да е порасналъ спрѣмо този отъ 1893 г. въ двоенъ размѣръ, на 100 милиона лева и повече.

К. Мирски: Вие сте правъ за това нѣщо.

Министъръ А. Ляпчевъ: Тѣзи сж моитѣ обяснения. Азъ съ удовольствие ще изслушамъ всички критики, които биха дошли, но критики съ огледъ на законността, съ огледъ на нуждитѣ на страната, защото тѣзи критики нѣма да засегнатъ министра на финанситѣ, тѣ ще го улеснятъ. Този министъръ, който трѣбва да държи този ключъ, той има най-голъма нужда отъ вашата критика, и той не я отблъсква; но, за Бога, недѣйте отива до такива крайности, че да се плашите отъ сѣнката си и да викате: а, тукъ сж извършени не знамъ какви си нарушения на конституцията. Абсолютно никакви нарушения на конституцията нѣма. Може-би да има пожелания — изказаха ги нѣкои, разбирамъ — къмъ по-добро, приемамъ ги; но да се вадятъ такива крайни заключения е съвсѣмъ не на мѣсто.

Прѣдседателъ: Има думата г. Александъръ Екимовъ.

А. Екимовъ: Г. г. народни прѣдставители! Най-лоши законодателни прѣдложения, които се внасятъ за разглеждане въ една камара, сж прѣдложенията отъ подобенъ родъ, защото каквото и да говоримъ, паритѣ сж похарчени вече, паритѣ ги нѣма, нашето одобрение не може да бѣде тѣй свободно, както би било, ако ние съставяхме бюджета или съставяхме другъ нѣкой законъ. Хората ни изнасятъ този законопроектъ и казватъ: тѣзи пари сж похарчени, остава само да се санкциониратъ, да се оформятъ работитѣ, споредъ както прѣдписватъ законитѣ на страната.

Прави, дѣйствително, впечатлѣние извънредно голѣмата сума, близо около 400.000 л., за пътувания на държавния глава. Никой не може да откаже важнитѣ събития, които станаха въ страната, а, може-би, и ползата, която се извлѣча, когато държавниятъ глава на една страна посѣщава чуждитѣ двореци. Но менъ ми направи чудесно впечатлѣние, когато азъ четохъ въ чуждата преса по проектираното пътуване на германския прѣстолонаслѣдникъ, а сжщо и на сръбския. Въ германския парламентъ, когато се касаеше да се прѣдвиди една най-малка сума за пътуването на прѣстолонаслѣдника, се дебатираше надълго и нашироко върху сумата, даже се прѣдзначи всѣка марка за каква цѣль трѣбва да се похарчи, и се каза, каква сума ще се похарчи отъ държавата за смѣтка на това пътуване и каква сума трѣбва да се покрие отъ частния джебъ на държавния глава тамъ. Сжщото бѣше и въ сѣсѣдната наша страна Сърбия. Кралътъ на Сърбия трѣбвало да прѣдприеме нѣкакво пътуване, внася се този въпросъ, въ сръбската скупщина, разисква се по него, намѣри се, че е необходимо да стане пътуване, и скупщината гласува единъ кредитъ; и слѣдъ като всичко това стана, тогава се прѣдприе да се прави пътуването. Азъ, г. г. народни прѣдставители, намирамъ, че когато такава голѣма държава, както ви цитирахъ, Германия — сжщото е и другадѣ, въ Франция, въ Италия, и навсѣкждѣ — тамъ, кждѣто конституциитѣ не сж даже толкова свободолюбиви, както у насъ, намиратъ за нужно по-рано да сезиратъ своитѣ законодателни тѣла по едни такива кредити, които ще стане нужно да се изхарчатъ, това би трѣбвало още повече да стане у насъ, защото тогава ще може да се турятъ въ по-тѣсни рамки, въ рамкитѣ именно на приличието и на нуждата, както

сумитѣ, които трѣбва да се изразходватъ, тѣй сжщо и пътуванията, които държавниятъ глава ще трѣбва да направи. И азъ намирамъ, че тази сума въ дѣйствителностъ е прѣкаленичко похарчена. 400.000 л. за пътешествия на държавния глава за смѣтка на българския народъ при тѣзи скромни срѣдства, съ които послѣдниятъ разполага, въ дѣйствителностъ сж много. Ако ние имаме случай да дебатираме върху тази сума по-рано, прѣди да се похарчатъ паритѣ, може-би работата да се поизмѣнѣше; но ние сега се намираме, както ви казахъ по-напрѣдъ, прѣдъ едно положение, кждѣто паритѣ сж похарчени, и истеръ-истемесъ трѣбва да узаконимъ тѣхното похарчване, защото да направимъ противното, то е нѣщо, което не се е случило никога. Ангажирана е държавата, паритѣ сж похарчени; ако ние не ги одобримъ, нѣма откждѣ да искаме да се повърнатъ.

Азъ бихъ молилъ г. г. министритѣ занапрѣдъ, при извършването на такива, макаръ и полезни работи, да се държи смѣтка за хала на народа, за неговия бюджетъ и за неговитѣ срѣдства. Не бие това добръ въ очи, когато ние изтъкваме тукъ, че върху гърба на нашата държава тежатъ толкова милиона летящи дългове, да отиваме да бждемъ толкова щедри при гласуването на такива голѣми суми за пътувания на държавния глава, и то тогава, когато тѣзи суми сж вече изхарчени. Ето защо азъ намирамъ, че тази практика е много лоша и че тя може да доведе работитѣ до недобъръ край.

Прѣдседателъ: Има думата г. Иванъ Евстратиевъ Гешовъ.

И. Гешовъ: Отказвамъ се.

Прѣдседателъ: Г. Драгиевъ! Ако обичате, имате думата за пояснение.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Въпросътъ, който повдигна г. Мирски, повдигнахъ го и азъ, и станахъ сега да кажа двѣ думи относително онази теория, която г. министърътъ на финанситѣ разви тукъ по този въпросъ.

Г. Мирски каза, че възможно е днешното правителство да подпадне подъ отговорностъ, подъ сждъ, задѣто не съблюдава постановленията на чл. чл. 125 и 126 отъ конституцията, когато отпуща свѣрхсмѣтни кредити. Г. финансовиятъ министъръ, макаръ да се посмучи отъ това неочаквано изявление на г. Мирски, прибърза да се оправдае. За кое, каза той, бихте ме дали подъ сждъ, за тѣзи 100 или 200 хиляди лева, които похарчихме за казарми, или за други пера? Министърътъ иска да каже съ това, че той би билъ виновенъ, ако паритѣ биха били употребени или въобщо ако паритѣ не биха били употребени за добри, за полезни държавни цѣли. Азъ мисля, че въпросътъ не стои така. Ако похарчването на извѣстни суми за полезни държавни цѣли може да бѣде само по себе си оправдание за министритѣ безъ да питатъ Народното събрание, тогава би слѣдвало, че и за обикновения държавенъ бюджетъ правителството нѣмаше защо да пита народното прѣдставителство, защото всички ще се съгласимъ, че онѣзи 180 милиона лева, които сж прѣдвидѣни въ държавния бюджетъ и които министритѣ и безъ Народното събрание биха похарчили, ги харчатъ пакъ за полезни цѣли. Не е въпросътъ, г. министре, за каква цѣль вие похарчихте тѣзи пари — ние знаемъ, че ги похарчихте за полезни държавни цѣли — но въпросътъ е, кой е господаръ на държавната кесия — правителството ли, финансовиятъ министъръ ли, или народътъ чрезъ своето Народно събрание, чрезъ своето прѣдставителство. Туй именно е искалъ да каже учрѣдителниятъ законодател съ своитѣ постановления въ чл. чл. 125 и 126 отъ конституцията. Въ

глава XVII, дѣто се говори за бюджета, е казано, че Народното събрание гласува бюджета статия по статия; правителството не може само да нарежда бюджета. Ако бюджетът остане негласуванъ, стаяниятъ бюджетъ има сила и дѣйствиe само до извѣстно врѣме, и бюджетътъ, който ще слѣдва, ще бѣде нареденъ пакъ отъ народното прѣдставителство. Въ глава XVIII — чл. чл. 123, 124, 125, 126, дѣто се говори за свѣрхсмѣтни кредити, за заеми — много ясно е казано, кога правителството може да разрѣшава свѣрхсмѣтни кредити или заеми до 3.000.000 л., извънреденъ бюджетъ: само тогава, когато Народното събрание не може да се свика. Тѣй щото, съ никакви полезни цѣли вие не можете да се оправдаете. Не можете да бѣдете обвинени, че сте похарчили паритѣ залудо или че сте ги злоупотребили — въ това никой не ви обвинява.

К. Мирски: То е другъ въпросъ.

Д. Драгиевъ: Ние ви обвиняваме въ това, че си позволявате да ангажирате държавното съкровище съ разходи безъ знанието и съгласието на Народното събрание. Вие сте сторили това, когато е имало възможностъ да свикате Народното събрание, да го попитате, и то да разрѣши въпроса, а вие нито сте го свикали, нито сте го питали, ами споредъ заведената още и прѣди васъ система — това не е вална система, това е система на всички досегашни правителства, които сж били прѣди васъ — сами сте разрѣшили въпроса. Смѣтатъ си хората, че иматъ право въз основа на чл. 126 отъ конституцията да похарчатъ 1.000.000 л., и като дойде Народното събрание, тогава да го питатъ. Това питане е късно; то е като когато се случил стомната, чакъ тогава да се извинявашъ. Ние мислимъ, че на тѣзи разпорѣби на конституцията трѣбва да се обърне особено внимание, защото опасноститѣ, за които загатна г. Мирски, сж опасности, които си оставатъ въ сила.

Колкото се отнася до обясненията...

Прѣдседателъ: Вие пояснявате казаното не отъ васъ, а отъ г. Мирски.

Д. Драгиевъ: Азъ говорихъ по този въпросъ, и понеже изявленията на г. министра засѣгатъ и моитѣ думи, азъ съмъ длъженъ да дамъ едно пояснение.

Една дума и по § 18, г. прѣдседателю. Азъ се удивлявамъ твърдѣ много, че и тѣзи 330.000 л. били за пътуване на държавния глава, и отатѣкъ 60.000 л., та ставатъ 400.000 л.; въ бюджета имаме прѣдвидѣнъ единъ параграфъ отъ 500.000 л., то става 1 милионъ лева нѣщо, отъ които по-голямата частъ, не цѣлятъ милионъ, отива за такива пътувания.

Министъръ А. Ляпчевъ: Такива пътувания, г. Драгиевъ, ставатъ слѣдъ велики държавни актове. Тѣ сж тържествени пътувания. Прѣзъ 1896 г. стана едно такова пътуване и сега, прѣзъ 1908 г. — друго.

Д. Драгиевъ: За такива актове трѣбваше да питате Народното събрание, да видимъ, доколко то би било наклонно да съобрази величинето на разходитѣ съ величинето на актоветѣ. Величинето се свѣрши, то бѣше на 22 септемврий. Нѣма ходенето въ Черна-Гора е великъ актъ? За такива велики актове не сме прѣдразположени да даваме такива велики разходи. Много хора смѣтатъ, че като ставаме царщина, цѣли сме пари да сѣчемъ. (Веселостъ) Ето, за тия пътувания отиватъ 1/2 милионъ лева. Желателно е да бѣдемъ по-скромни. Ние сме малка държавина, нека салтанатътъ ни бѣде малкъ.

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Георги Шиваровъ.

Г. Шиваровъ: Г. г. народни прѣдставители! Всички, които говориха по-напрѣдъ, искаха да обвинятъ почтения г. министъръ на финанситѣ, че искалъ съ туй да съсипе държавнитѣ финанси. Не. Въпросътъ е, че днешното демократическо правителство, откато стѣпи на властъ, прави една крачка напредъ къмъ свиването и запазването на държавната кесия. Но менъ ми се чини, че добръ прави правителството, и добръ ще направи, ако не за всичко, щѣло нещѣло, използва постановленията на чл. 126 отъ конституцията, дѣто му се дава право да може да харчи извѣстни суми вънъ отъ бюджета. Напр., въ § 28 на таблица А се отпуща една сума отъ 103.000 л. за постройка на телефонни линии и покупка на материяли за свѣрзване съ телефонъ Варна съ Балчикъ. Менъ ми се чини, че тукъ нуждата не е била толкова необходима и толкова належаща, щото неспрѣмѣнно тогава да се отпусне тази сума; могло е да се почака и да се пита Народното събрание. Народното събрание не е, не може да бѣде противъ, да не даде съгласието не за 103.000 л., а за 230.000 л., само ако ще трѣбва да се отпуснатъ. Та казвамъ, въ случая това е едно прѣвизиение въ ползуванетоъ отъ оная властъ, която дава чл. 126 отъ конституцията.

Друго. И азъ ще се спра на туй, което казаха прѣждеговорившитѣ, дѣто почтения г. министъръ на финанситѣ се съгласилъ да отпусне извѣстна сума на нашето юридическо дружество за посрѣщане на гоститѣ му. Каквото и да бѣде, но това е една съсловна корпорация, която иде на гости на нашето юридическо дружество тукъ. Ако ние възприемемъ туй за правило, когато тукъ идатъ гости на разнитѣ съсловия въ България, ние ще отидемъ много далечъ. Днесъ идатъ юриститѣ, утрѣ ще дойдатъ, да кажемъ, отъ занаятчийското съсловие или отъ друго нѣкое съсловие и посрѣщането имъ ще трѣбва да се остави пакъ на държавното съкровище. Въобразете си, че отъ Сърбия или Романия нѣколко земледѣлци дойдатъ на гости на тукашнитѣ, и тогава земледѣлцитѣ трѣбва да се обрънатъ къмъ министра на финанситѣ и да кажатъ: „Тѣ сж гости на България, дайте да ги нагостимъ“. Въпросътъ тукъ е за извънредни, изключителни случаи, когато хора на една държава идватъ на гости на друга държава. Сумата е малка, не е въпросътъ за нея, а е въпросътъ да не се създава таквъ прецедентъ.

Ето защо, азъ бихъ молилъ за въ бѣдаше тия работи да не се повтарятъ. Г. министърътъ на финанситѣ е далъ доказателства, че той е добръ пазител на нашитѣ финанси, но тукъ малко се е подхлъзналъ.

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване прѣдложението за одобрение указитѣ и докладитѣ за разрѣшенитѣ обикновени свѣрхсмѣтни кредити на разнитѣ министерства прѣзъ 1910 г., съгласно чл. 126 отъ конституцията, и за прѣнесенитѣ суми отъ пазенитѣ фондове за попълване кредититѣ по нѣкои параграфи отъ бюджетитѣ имъ за 1909 и 1910 г., съгласно чл. 62 отъ закона за отчетността по бюджета. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които го приематъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събраието приема.

Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Тукъ имаме второ четене на законопроекта за отчетността по бюджета и на закона за бюджета за 1909 г. Вчера се събира финансовата комисия и не можа до го доразгледа, а днесъ не успѣхме да се съберемъ. Азъ бихъ направилъ едно прѣдложение, ако Народното събрание се съгласи, да го

разгледаме направо въ Народното събрание. Правя това предложение и ако се съгласите, ще бъде добър; иначе, ще остане да се протака въ комисията. Както обичате, но азъ намирамъ съвършено редовно, ако Народното събрание се съгласи, да се разгледа направо въ Събрането.

Д. Драгиевъ: Мисля, че комисията се би сторила нѣкои поправки.

Министъръ А. Ляпчевъ: Ще има доста време и тукъ да направимъ сжщото.

Д. Драгиевъ: Послѣ, лошъ прецедентъ е това.

Министъръ А. Ляпчевъ: Добъръ, щомъ не щете, да отиде въ комисията.

А. Екимовъ: Да се гласува.

Прѣдседателъ: Съгласно правилника, законопроектътъ трѣбва да отиде въ комисията и комисията трѣбва да прѣдстави докладъ.

А. Екимовъ: Ами когато не се събира комисията?

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. прѣдседателю! Азъ желая да се забѣлѣжи едно — министърътъ има пълно право да иска поставянето на единъ въпросъ на второ четене направо тукъ дори, когато комисията не го разглежда, защото министърътъ е отговоренъ прѣдъ народното прѣдставителство, а не прѣдъ комисията. Правилникътъ е една формалностъ, която трѣбва да се изпълнява. Азъ съмъ свикалъ комисията, тя не успѣ да го разгледа и днесъ не се събра, макаръ да бѣше викана. Азъ не правя въпросъ отъ случай, и за да ви докажа, че правенето въпросъ за мене има принципиално значение, а не само по конкретния случай, азъ съмъ съгласенъ този законопроектъ да чака още едно, трето, разглеждане отъ комисията; но запазвамъ си моята мисль, че единъ министъръ е отговоренъ не прѣдъ комисията, а прѣдъ Народното събрание, и когато единъ проектъ се бави въ комисията и не се успѣе да се прокара по несъбирането ѝ, тогава той има пълно право да иска поставянето на въпроса направо прѣдъ Народното събрание и да иска неговата дума. Заявявамъ, че съмъ съгласенъ законопроектътъ да отиде въ комисията.

А. Екимовъ: Да се гласува предложението на г. министра.

Прѣдседателъ: Събранието приема, разбира се, обясненията на г. министра, но само въ случай, когато комисията не може да се събере; иначе, правилникътъ не е формалностъ, а е прѣдписание obligatелно за Народното събрание, и всѣки пътъ, когато нѣма такава прѣпятствие, законопроектитъ трѣбва да отиватъ въ комисията.

Министъръ А. Ляпчевъ: Понеже министърътъ на правосъдието отсъствува, моля да се пристѣпи къмъ точка четвърта — първо четене законопроекта за разрѣшение на Поповската и Троянската градски общини да сключатъ заеми и за измѣнение на нѣкои закони за разрѣшение на заеми.

Прѣдседателъ: Минаваме на четвъртия пунктъ отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за разрѣшение на Поповската и Троянската общини да сключатъ заеми и пр. Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ И. Паликрушевъ: (Чете)

„Докладъ до Народното събрание.

„Нуждата отъ постройка на хигиенични и отговарящи на специалното си прѣдначение здания за училищни помѣщения въ Троянъ и въ четири отъ махалитъ, които влизатъ въ състава на Троянската община, е повече отъ належаща. Належаща е, така сжщо, нуждата отъ прокопаване каналъ между двѣтъ градски махали въ Попово, за да може чрѣзъ това да се оздрави низката градска частъ и се отстрани едно опасно огнище за развиване на епидемически и други зарази. Понеже извършването на тия прѣдприятия не може да стане съ срѣдствата на редовнитъ бюджети на надлежнитъ общини, чрѣзъ тукъ приложени законопроектъ моля г. г. народнитъ прѣдставители да разрѣшатъ на Троянската и Поповската градски общини да сключатъ заеми — първата въ размѣръ 100.000 л., а втората — 300.000.

„Едно обстоятелствено изучаване финансовото положение на тия общини, направено въ министерството отъ специално назначената за това комисия показва, че службата по тия два заеми ще може да се извършва редовно, безъ да се нахвърляватъ разходите за обикновенитъ общински нужди.

„Чрѣзъ прѣдлаганитъ въ чл. чл. 4, 5, 6 и 7 отъ законопроекта измѣнения на законитъ, съ които е разрѣшено на Кюстендилската, Софийската и Русенската общини да сключатъ заеми, дава се възможностъ на тия общини да довършатъ започнатитъ вече съ срѣдства отъ заемитъ прѣдприятия, като употребятъ за тая цѣль останалитъ безъ специално прѣдначение суми отъ сжчитъ заеми. Чрѣзъ тия измѣнения, безъ да се създаватъ на изброенитъ общини нѣкакви нови финансови задължения, дава имъ се възможностъ, съ по-скоропното довършване на прѣдприятията, да започнатъ експлоатирането имъ и да получаватъ нови доходи отъ тѣхъ.

„София, 3 февруарий 1911 г.

Министъръ: Н. Мушановъ.

„Законопроектъ

а) за разрѣшение на Поповската и Троянската градски общини да сключатъ заеми, и б) за измѣнение: 1. закона за разрѣшение на общинитъ Врачанска, Ескиджумайска, Кюстендилска, Ломска, Новозагорска, Панагюрска и Севлиеуска да сключатъ заеми; 2. закона за разрѣшение на общинитъ въ градоветъ: Ломъ, Кюстендилъ, Свищовъ, Станимака, Плевенъ, Дупница, Балчикъ и Харманлий да сключатъ заеми; 3. закона за разрѣшение на Софийската градска община да сключи заемъ въ размѣръ 35.000.000 л. златни номинални, и 4. закона за разрѣшение на Русенската и Етрополската градски общини да сключатъ заеми.

„Чл. 1. Разрѣшава се на общинитъ въ градоветъ: Попово и Троянъ да сключатъ заеми въ размѣри и при условия, показани въ слѣднитъ два члена.

„Чл. 2. Поповска община. Заемътъ ще бъде въ размѣръ на 300.000 л. и ще се сключи отъ Българската народна банка при слѣднитъ условия: а) лихви 7% годишно и срокъ за изплащане 40 години; б) за гаранция ще се заложатъ залагаемитъ приходи на общината въ размѣръ достатъченъ да осигури редовното изплащане на годишнитъ анюитети; в) добитата отъ заема сума ще се употребятъ: за постройка на доходно здание — 125.000 л. и за прокопаване на каналъ между двѣтъ градски махали (корекция на р. Калакачъ) — 175.000 л.

„Чл. 3. Троянска община. Заемът ще бъде въ размър на 100.000 л. и ще се сключи от Българската народна банка при следните условия: а) лихва 7% годишно и срок за изплащане 30 години; б) за гаранция ще се зложат следните общински приходи: бачъ, интизапъ, сергийно право, общински връхнини, кръвнина и наемъ отъ общинските сгради; в) добитиът отъ засема суми ще се употребятъ за постройка на училища: въ Троянъ двѣ и въ четири махали влизащи въ състава на Троянската община — четири.

„Чл. 4. Чл. 4 отъ обнародвания прѣзъ 1907 г. „законъ за разрѣшение на общини: Врачанска, Ескиджумайска, Кюстендилска, Ломска, Новозагорска, Панагюрска и Севлиевска да сключатъ заеми“ се измѣнява въ смисълъ: останалиятъ неупотрѣбени за постройка на перални суми въ размъръ 11.032 л. и тия за направа градски канали въ размъръ на 72.833 л., или всичко 83.865 л. да се употребятъ за прѣустройство на „Чифте-бана“.

„Чл. 5. Чл. 3 отъ обнародвания прѣзъ 1910 г. „законъ за разрѣшение на общини въ градоветъ: Ломъ, Кюстендилъ, Свищовъ, Станимака, Плевенъ, Дупница, Балчикъ и Харманлий да сключатъ заеми“ се измѣнява въ смисълъ: сумитъ останали неупотрѣбени за постройка: а) на скотобойна въ размъръ на 30.487 л.; б) — за пералня — 5.000, и в) — за вдигане втори етажъ на училището „Отецъ Паисий“ — 44.000 л., или всичко 79.487 л. да се употребятъ: 1) за изплащане отчужденитъ мѣста и сгради по прилагане градския планъ 20.000; 2) за прѣустройство на „Чифте-бана“ 44.487, и 3) за попълване недостига по горнитъ суми — 15.000 л.

„Чл. 6. Пунктове 1—7, 9, 11, 13 на чл. 7 отъ обнародвания прѣзъ 1906 г. „законъ за разрѣшение на Софийската градска община“ да сключи заемъ въ размъръ 35.000.000 л. златни номинални се измѣнява въ следния смисълъ:

„1. За изплащане заемитъ и остатъцитъ отъ заемитъ, означени въ пунктове първи до пети включително, да се употребятъ 18.952.032.61 л., каквато сума дѣйствително е дължена и изплатена вече отъ Софийската община, вмѣсто прѣдвидѣнитъ за сжщитъ цѣли 18.920.000 л.

„2. За изплащане стойността на отчужденитъ до 1906 г. отъ Софийската градска община и неизплатени недвижими имоти за обществена потрѣба, както и дълговетъ по неликвидирани прѣдприятия за постройка, доставки и прѣкупи на общински доходи (пунктъ 6 отъ закона) да се употребятъ 955.893.86 л., вмѣсто прѣдвидѣнитъ 1.100.000 л.

„3. За построяване на Софийскитъ общински минерални бани съ хотелъ при банитъ (пунктъ 7) да се употребятъ 1.997.834.55 л., вмѣсто прѣдвидѣнитъ за сжщата цѣль 1.800.000 л.

„4. За построяване покрити пазари (хали) и направа скотобойна (пунктъ 9 отъ закона) да се употребятъ 1.100.000 л., вмѣсто прѣдвидѣнитъ 1.000.000 л.

„5. За продълженне канализацията, дѣто нѣма такава (пунктъ 11), да се употребятъ 299.937.49 л., каквато сума дѣйствително е изразходвана, вмѣсто прѣдвидѣнитъ 300.000 л.

„6. За лихви, разносики и резерви до новия заемъ (пунктъ 13) да се употребятъ 1.444.301.49 л., каквато сума дѣйствително е изразходвана за тия цѣли, вмѣсто прѣдвидѣнитъ 1.530.000 л.

„Чл. 7. Пунктъ 1 на чл. 2 отъ обнародвания прѣзъ 1910 г. „законъ за разрѣшение на Русенската и Етрополската градски общини да сключатъ заеми“ се измѣнява въ следния смисълъ:

„За конвертиране дълга на общината къмъ Българската народна банка да се употребятъ 2.031.188 л., каквато сума дѣйствително е дължена и изплатена на банката отъ Русенската градска община, вмѣсто прѣдвидѣнитъ за сжщата цѣль 2.300.000 л. Останалата свободна, въ слѣдствие това намаление, сума

въ размъръ 268.812 л. да се употребѣи за слѣднитъ цѣли:

„а) за усиление прѣдвидѣния въ пунктъ 7 (чл. 2) кредитъ за постройка на градски домъ и за отчужденіе потрѣбнитъ за цѣльта частни мѣста 100.000 л.;

„б) за усиление прѣдвидѣния въ пунктъ 6 (чл. 2) кредитъ за постройка на салхани и хали 70.000 л.;

„в) за донизплащане отчуждаемитъ се за държавната дѣвическа гимназия мѣста (пунктъ 5) 40.000 л.;

„г) за усиление прѣдвидѣния въ пунктъ 5 (чл. 2) кредитъ за училищнитъ постройкѣ 42.812 л., и

„д) за изработване окончателнитъ проекти за канализацията на града Русе 16.000 л.“

Прѣдседателъ: Понеже никой не иска думата, турямъ на гласуване приеждането на първо четене законопроекта за разрѣшение на Поповската и Троянска общини да сключатъ заеми и пр., както се прочете отъ г. докладчика. Моля г. народнитъ прѣдставители, които приематъ по принципъ законопроекта и сж за изпращането му въ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Слѣдва законопроектътъ за допълнение чл. 30 и за измѣнение чл. 64 отъ закона за насърчение на мѣстната индустрия. Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ И. Паликрушевъ: (Чете)

„Изложение на мотивитъ

къмъ законопроекта за допълнение чл. 30 и измѣнение на чл. 64 отъ закона за насърчение на мѣстната индустрия.

„Г. г. народни прѣдставители,

„По нарежданията на сегашния законъ, добиването на специалнитъ облаги става възъ основа на писмено заявление, въ което заинтересованиятъ трѣбва да изложи облагитъ, отъ които иска да се ползува, района, ако иска такъвъ, прѣдметитъ, които ще произвежда, вѣроятната стойностъ на прѣдприетието и особенитъ изгоди за страната, или района отъ това прѣдприятие (чл. 30). Постъпилитъ по тоя редъ заявления се разглеждатъ отъ индустриалния съвѣтъ и взетитъ по тѣхъ рѣшения се резолиратъ отъ министъ на търговията и земледѣлието (чл. 21). Разногласия между рѣшенията на съвѣта и онова на министъ сж възможни само въ случай, когато се явява споръ, да-ли известна индустрия, за която се искатъ облагитъ, спада въ категорията на индустриитъ, които се насърчаватъ отъ закона и които сж изброени на специално мѣсто (чл. 2). Щомъ нѣма неяснотъ по тоя пунктъ или не може да се оспорва, че индустрията е прѣдвидѣна въ чл. 2 отъ закона, както индустриалниятъ съвѣтъ, така и министърътъ на търговията и земледѣлието сж длъжни просто да регистриратъ това, което законътъ дава, т. е. да признаатъ на заинтересования исканитъ права на специални облаги, освѣтъ, разбира се, въ случаитъ, когато прѣдприетието се проектира въ единъ районъ, заетъ вече отъ друго за сжщата индустрия.

„Добиването, значи, на специални облаги за проектирани индустриални прѣдприятия, спадащи къмъ визирани въ чл. 2 отъ закона индустрии, се свежда до едно изпълнение на нѣколко формалности, а именно: внасянето на една такса отъ 50 л. за членовѣтъ на индустриалния съвѣтъ, посочване района и сроковетъ за ползуване отъ облагитъ на прѣдприетието, свѣдѣния за вѣроятната негова стойностъ и нѣколко думи за особенитъ изгоди за страната отъ това прѣдприятие. Щомъ тия формалности сж изпълнени, правата на облаги се признаватъ и въ зависимостъ отъ полезността на индустрията и вложени

въ нея капиталъ, опрѣдѣля се и голѣмината на района и броятъ на годинитѣ, прѣзъ които прѣдприятието ще се ползува отъ специалнитѣ облаги, считано, разбира се, отъ деня, когато то се инсталира и тури въ дѣйствиe при условия изброени въ чл. 13 отъ закона. Нѣма съмнѣние, че правата на облаги въ такъвъ случай сж само резервирани, че прѣдприятието, отъ като е въ проектъ, не се ползува фактически отъ специалнитѣ облаги. По-друго-яче стон въпросътъ съ опрѣдѣления за него районъ. Макаръ и въ проектъ, прѣдприятието запазва своя районъ и до изтичането на срока за турянето му въ дѣйствиe, който е обикновено 1, 1½ или двѣ години, никакво друго прѣдприятие отъ сѣщия видъ не може да аспирира за покровителството отъ закона въ сѣщия районъ, което ще рече, че срѣщу изпълнението на горнитѣ формалности, които не съставляватъ никаква мъчнотия и никаква тежестъ за заинтересования просителъ, послѣдниятъ ще има запазенъ за себе си най-малко въ продължение на една година районъ отъ двѣ до три административни околии. Ако слѣдъ изтичането на тоя срокъ имаме вече инсталирано прѣдприятие или поне на пѣтъ да се инсталира, нѣма, естествено, за какво да се скърби. Районътъ тогава фактически се обсебва отъ прѣдприятието за извѣстно число години и цѣлътъ на закона е постигната. Сѣщо нѣма за какво да се скърби и въ случаитѣ, когато извѣстно прѣдприятие пропадне по силата на независащи отъ притежатели му обстоятелства, което е въ реда на нѣщата. Но тукъ сж възможни случаи и отъ по-друго естество, нѣщо потвърдено вече и отъ опыта, а именно, че специалнитѣ облаги, включително и районъ, за извѣстно проектирано прѣдприятие могатъ да се взематъ и отъ лица, които не прѣдставляватъ никаква гаранция въ случая, които, съ други думи, нѣматъ сериозни намѣрения да ставатъ индустриалци, а вършатъ спекулативни сдѣлки съ правата, които по единъ лесенъ начинъ сж добили или могатъ да добиятъ. По тоя начинъ всѣко лице, което сериозно замисля създаването на нѣкоя индустрия, може прѣзъ врѣмето, когато прави своитѣ изучавания и изпитвания, да бѣде изпрѣварено отъ когото и да било съ едно просто заявление до министерството и както специалнитѣ облаги, така и районътъ за сѣщата индустрия и на сѣщото мѣсто да бѣдатъ вече ангажирани. Може да бѣде изпрѣваренъ по сѣщия начинъ и всѣки индустриалецъ по професия, който има вече индустриално прѣдприятие, но възнамѣрява да го разшири до размѣритѣ, изисквани отъ чл. 13 на закона, за да добие облагитѣ, прѣдвидѣни въ закона. Явно е, че въ единия и другия случай сериознитѣ индустриалци ще бѣдатъ застапени да откупуватъ права и да се опетяватъ твърдѣ чувствително само затова, че сж се явили по-късно съ своитѣ молби въ министерството. Законътъ, очевидно, такива цѣли не си е поставялъ. За избѣгването на горнитѣ случаи необходимо е да се прѣдвидятъ въ тоя законъ нѣкои по-особени постановления относително начина за добиването на специалнитѣ облаги за проектиранитѣ индустриални прѣдприятия, които постановления, ако не да прѣмахнатъ свършено злоупотреблението съ придобититѣ права, поне да го ограничатъ до възможния минимумъ. Тия постановления се съдържатъ въ новитѣ алинеи къмъ чл. 30 отъ настоящия законъ проектъ. Залогътъ отъ 1.000 л., който е длъженъ да внесе въ извѣстенъ срокъ всѣки индустриалецъ, комуто сж резервирани права на специални облаги, е една мѣрка, която, безъ да обрѣмнява заинтересованитѣ, ще способствува да не се явяватъ случайни и недобросѣвѣстни лица да играятъ на индустрия, за което при сегашнитѣ нареждания на закона пътятъ е отворенъ. Възражението, което може да се направи въ случая, че при това условие се прѣсича възможността на лица безъ срѣдства, но съ

познания и способности или съ идеи, които могатъ да бѣдатъ отпослѣтъ уползотворени съ чужди капиталъ, не е дотамъ убѣдително. Прѣди всичко, такива хора, ако наистина иматъ способности и дарования въ извѣстна отрасль отъ индустрията, не ще останатъ некредитирани за една такава сума отъ 1.000 л., ако я нѣматъ въ рѣцѣтъ си. Отъ друга страна за нѣкои основни идеи дума не може да става, защото тѣ сж изброени въ чл. 2 отъ закона. Знае се, кои индустрии се насърчаватъ и откритията въ тази областъ ще сж твърдѣ ограничени или почти никакви. Но дори и да има закона съ новитѣ си задължения нѣкакви послѣдствия отъ горния характеръ, тѣ не могатъ въ никой случай да компенсиратъ добритѣ резултати, което тия допълнения ще иматъ изобщо за индустрията, като я освободятъ отъ спекулацията, на която е изложена сега, и при това въ по-голѣмъ размѣръ.

„Послѣдната алинея къмъ чл. 30 гони да избѣгне злоупотреблението, които биха могли да станатъ и при новитѣ условия. Право и дългъ е на министерството да знае, кой прѣхвърля облагитѣ и върху кого се прѣхвърлятъ, и да разрѣшава или отхвърля такава прѣхвърляне, когато се убѣди, че е отъ полза или въ врѣда на индустрията, респективно на прѣдприятието, чиито резервирани права се прѣхвърлятъ върху другъ стопанинъ.

„Забѣлжката къмъ чл. 31 се отнася до ония проектирани индустриални прѣдприятия, на които сж резервирани специалнитѣ облаги прѣди влизането въ сила на настоящитѣ измѣнения. Безъ да се нацѣрбява нито едно отъ правата, които сж придобили тия прѣдприятия, ще се подведатъ подъ изискуванията на чл. 31, слѣдъ като изтече първоначално дадения имъ срокъ. Съ това постепенно всички проектирани прѣдприятия ще се турнатъ при еднакви условия и подъ единъ и сѣщъ режимъ.

„Толкова досѣжно начина за добиването на специалнитѣ облаги, респективно до допълненията къмъ чл. 30 отъ закона.

„Що се отнася до измѣнението на чл. 64 отъ сѣщия законъ, ще обърна вниманието на г. г. народнитѣ представители върху слѣдното:

„Цитираниятъ чл. 64 съдържа една важна наредба, която цѣли да запази за индустриалцитѣ ония облаги, които прѣдприятията или заведенията имъ сж правилно добили прѣзъ режима на всички закони, които сж били въ сила прѣди сега дѣйствующия законъ.

„Като оставатъ непожѣтати тия облаги, внасямъ съ прѣдлаганото отъ менъ измѣнение и допълнение едно изключение само относително намалението, да което индустриалцитѣ иматъ право за прѣвозитѣ си по държавнитѣ желѣзници. Съгласно възприетия принципъ отъ закона (чл. чл. 11 и 16), прѣвозването по държавнитѣ желѣзници на машинитѣ, нужни за индустриалнитѣ прѣдприятия или заведения, за суровитѣ или полуобработенитѣ имъ материали, инструменти, камени вѣглища и пр., ще става споредъ благоприятствени тарифи, изработени отъ Дирекцията на желѣзницитѣ съвмѣстно съ повѣреното ми министерство — тарифи, такситѣ на които сж значително намалени, единствено съ цѣль да се спомогне за развитието и заякването на мѣстнитѣ индустрии. Чл. 64, обаче, създава едно различие между индустриалцитѣ въ това отношение. Той изключва прилагането на благоприятствени тарифи върху прѣвозитѣ на ония индустриални прѣдприятия или заведения, които сж сѣществували прѣди влизането въ сила на сега дѣйствующия законъ за насърчение мѣстната индустрия и ограничава това прилагане само върху ония заведения, които отсега-нататѣкъ биха се открили. Намирамъ казаното различие за свършено неоснователно, защото, отъ една страна, то е несправедливо, и отъ друга, служи да създаде единъ видъ монополъ за сѣществующитѣ вече ин-

дустриялни заведения или предприятия въ ущърб на ония отъ същия видъ, които въ бъдъще биха могли да се създадатъ или откриятъ; независимо отъ това — а това е не по-малко важно — казаното различие иде да усложни механизма на службата по държавните желѣзници, досѣжно прилагането на тарифите. Споредъ мене, ако се допусне, щото известни прѣдмети, прѣдначинени за известни индустрии, да се прѣнасятъ по желѣзниците по една тарифа и същитѣ прѣдмети, прѣдначинени за същата индустрия, появила се, или която би се създавала, слѣдъ влизането въ сила на сега дѣйствующия законъ за насърчение мѣстната индустрия, да се прѣнасятъ по друга тарифа, както би билъ случаятъ, ако не се приеме прѣдлаганото отъ менъ измѣнение на чл. 64 въ това отношение — споредъ мене, казвамъ, това положение ще има за послѣдствие да увеличава излишно числото на тарифите и да направи служенето съ тѣхъ отъ страна на персонала затруднително, безъ да има и самата дирекция въ бъдъще рѣшитѣ си развързани, за да може да усвои оная тарифна политика, която споредъ нейното схващане би била въ интереса на самитѣ желѣзници и тѣхната доходност, и въ интереса на самата държава. По тази причина и отъ желание да се въведе единство въ тарифите сирѣмъ всички народни индустрии, азъ измѣнихъ и допълнихъ чл. 64, като вписахъ въ него, че прѣвозитѣ по държавните желѣзници за индустриялни цѣли, въ случаитѣ, за които е прѣдвидѣна подобна облага, да се таксуватъ споредъ благоприятствения тарифи, назначението на които асж е да се облагодѣтелствуватъ известни зараждаващи се наши индустрии.

„Понеже съ чл. 64, при тая редакция, която сега има, биха се създали и спорове, които съ нищо не могатъ да се оправдаватъ, азъ имахъ грижата да направя нужнитѣ допълнения къмъ този членъ, за да се избѣгнатъ тия спорове. Тия допълнения, каквито сж послѣдната частъ на алинея първа и алинея втора на казания членъ, иматъ за цѣль, слѣдователно, да направятъ по-ясенъ текстътъ на послѣдния и да прѣдотвратятъ по този начинъ възможността за нежелателни прѣприпи и мѣнотии между индустриялцитѣ и желѣзницитѣ.

„Освѣнъ това, съ цѣль да се избѣгне евентуалността за протакането на рекламациитѣ, които има да прѣдъявятъ индустриялцитѣ противъ желѣзницитѣ, било въ слѣдствие неправилното приспособяване на тарифите, било за надзети такси или по друга нѣкоя причина, вписахъ къмъ чл. 64 алинея трета. Това считахъ толкова повече за необходимо да се направи, защото имахъ прѣдъ видъ, че споредъ правилника за експлоатацията всѣка рекламация противъ желѣзницата, произхождаща отъ каквато и да била причина, трѣбва да се прѣдъяви въ срокъ най-късно отъ единъ мѣсець, а нѣма причини защо да не бѣде така и за рекламациитѣ, свързани съ прилагането на закона за насърчение мѣстната индустрия. Желѣзницата има нужда да знае на всѣки моментъ какви сж приходитѣ и разходитѣ ѝ; изложена, обаче, на страха да бѣде отрупана съ рекламации, прѣдъявени слѣдъ изтичането на прѣдъявения въ наредбитѣ ѝ срокъ, тя рискува да се лиши отъ едно мѣрно и точно смѣтководство и опрѣдѣляването на приходитѣ ѝ става при такива условия невъзможно. Съ прѣдвидѣната алинея трета това неудобство се прѣмахва.

Най-сетнѣ, прибавиха се къмъ чл. 64 и двѣ забѣлки, цѣльта на които е: на първата да улесни станциитѣ при прилагането на благоприятствения тарифи — наредба, каквато сжествува въ стария законъ за насърчение мѣстната промишленостъ и търговия — и на втората, да даде онова значение на свидетелствата, издавани на индустриялцитѣ, което тѣ трѣбва да иматъ при прилагането на тарифите.

„Моля г. г. народнитѣ прѣдставители да взематъ подъ внимание изложенитѣ първи мотиви и да дадатъ своето одобрение на прѣдлаганитѣ съ приложения тукъ законопроектъ измѣнения и допълнения на закона за насърчение на мѣстната индустрия.

„София, 29 януарий 1911 г.

„Министъръ на търговията и земледѣлието:

Д-ръ Т. Кръстевъ.

„Законопроектъ

за допълнение на чл. 30 и за измѣнение на чл. 64 отъ закона за насърчение на мѣстната индустрия.

„Къмъ чл. 30 се прибавятъ слѣднитѣ нови алинеи и забѣлки:

„Индустриялцитѣ, които сж добили специални облаги по начина изложенъ по-горѣ, сж длѣжни, най-късно слѣдъ три мѣсеца отъ датата на одобрението рѣшението на индустриялния съвѣтъ отъ министра на търговията и земледѣлието да внесатъ въ Българската народна банка единъ залогъ отъ 1.000 л.

„Въ случаитѣ, когато предприятието, за което сж резервирани специалнитѣ облаги, не е реализирано въ опрѣдѣления отъ Министерството на търговията и земледѣлието срокъ, залогътъ се конфискува въ полза на държавното съкровище, а въ противенъ случай той се повръща на правоимеющия. Когато, обаче, предприятието е въ постройка, но неинсталирано окончателно, а първоначалниятъ срокъ за реализирането му е изтекълъ, Министерството на търговията и земледѣлието, въз основа на инспекторскитѣ ревизии рѣшава, да-ли да се конфискува или задържи залогътъ до окончателното инсталиране на предприятието, като се продължи срокътъ.

„Специалнитѣ облаги, взети като право, могатъ да се прѣхвърлятъ, но само съ разрѣшението на Министерството на търговията и земледѣлието.

„З а б ѣ л ѣ ж к а. Всички предприятия, на които сж резервирани специални облаги по реда, прѣдвидѣнъ въ чл. 30 отъ закона, и не сж реализирани, а срокътъ за турянето имъ въ дѣйствиe не е изтекълъ, сж длѣжни въ три мѣсеца слѣдъ влизането въ сила на настоящитѣ измѣнения и допълнения на закона за насърчение на мѣстната индустрия да внесатъ прѣдвидѣния въ чл. 31 залогъ.

„Чл. 64 се измѣнява и допълня тѣй:

„Чл. 64. Облагитѣ, прѣдвидѣни въ закона за насърчение мѣстната индустрия отъ 20 декемврий 1894 г. и въ допълнението му отъ 6 мартъ 1897 г., както и въ закона отъ 23 мартъ 1905 г., оставатъ въ сила до 31 декемврий 1925 г. за всички индустриялни предприятия и заведения, които правилно сж добили тия облаги прѣзъ режима на казанитѣ закони. Изключение се прави само за облагитѣ касателно прѣвозитѣ по българскитѣ държавни желѣзници, които прѣвози въ бъдъще, за сжествуващитѣ прѣди влизането въ сила на сега дѣйствующия законъ за насърчение мѣстната индустрия, индустриялни предприятия и заведения, които сж се ползували съ намаление по желѣзницитѣ, ще се извършватъ по благоприятствения тарифи, за които се говори въ чл. чл. 11 и 16. Същитѣ тарифи ще се приложатъ и за прѣвозитѣ на поменатитѣ индустриялни заведения и предприятия за врѣмето съ датата, когато е въ сила сега дѣйствующиятъ законъ за насърчение мѣстната индустрия и датата, когато ще влѣзе въ сила настоящиятъ законъ.

„Ония индустриялни предприятия и заведения, които, безразлично по каква причина, не сж добили или не сж се ползували отъ горѣпоменатитѣ облаги, прѣзъ режима на казанитѣ закони, не могатъ да се ползуватъ отъ тѣхъ въ бъдъще, ако настоящиятъ законъ не имъ дава повече такива облаги.

„Рекламациитѣ отъ страна на индустриялцитѣ противъ желѣзницитѣ било за неправилно приспособяване на тарифите, било за надзети такси или по друга нѣкоя причина, трѣбва да се прѣдъяви въ срокъ най-късно отъ единъ мѣсець, а нѣма причини защо да не бѣде така и за рекламациитѣ, свързани съ прилагането на закона за насърчение мѣстната индустрия.

собяване на тарифитѣ, или за надвзети такси, било че не имѣ сѣ били направени прѣдвидѣнитѣ отъ настоящия законъ отстъпки и пр., трѣба да се подаватъ въ срокъ отъ една година, начина отъ датата, когато сѣ били извършени прѣвозитѣ, по поводъ на които се рекламира; измине ли се този срокъ, тѣ сѣ оставятъ безъ послѣдствие. Тази разпоредба важи и за ония прѣвози, които сѣ били извършени прѣди влизането въ сила на сега дѣйствующия законъ за насърчение мѣстната индустрия.

„Министерството на търговията и земледѣлието, чрѣзъ свой подвѣдомственъ инспекторатъ, ще прѣври, доколко въпроснитѣ въ първата алинея индустриални прѣдприятия и заведения отговарятъ на условията, изисквани отъ стотѣтствующитѣ и споменати въ този членъ закони.

„Индустриалнитѣ прѣдприятия, неотговарящи на условията въ тия закони, ще изгубятъ правото да се ползватъ отъ даденитѣ имѣ облаги. Индустриалнитѣ концесии, които не сѣ напълно реализирани споредъ изискванията на тия закони и въ даденитѣ имѣ срокове, се отнематъ.

„З а б ѣ л ѣ ж к а I. За условията, при които ще се прилагатъ благоприятственитѣ тарифи, ще се изработятъ особени наредби отъ Министерството на търговията и земледѣлието въ съгласие съ Дирекцията на желѣзницитѣ.

„З а б ѣ л ѣ ж к а II. За прѣвозитѣ, извършени по държавнитѣ желѣзници до влизането въ сила на сега дѣйствующия законъ за насърчение на мѣстната индустрия, намаляването 35% ще се прави върху прѣдметитѣ и количествата имѣ, показани въ свидетелствата, издадени на индустриалнитѣ отъ Министерството на търговията и земледѣлието.“

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. д-ръ Лука Дѣяновъ.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Азъ ще ви моля да бждете сниходителни къмъ това, което ще кажа, и да ме изслушате, тъй като този законопроектъ едва вчера се раздаде, имаме единъ дневенъ редъ, и като се съобразяваме съ този дневенъ редъ, мисля, че ще има време да го проучимъ още. Така щото, въ тѣзи нѣколко думи, които ще кажа, ако не изчерпамъ всичко, каквото може да се каже по важнитѣ — и много важнитѣ, споредъ мене — допълнения и измѣнения на закона за насърчение мѣстната индустрия, азъ ще ви моля до го допълните и комисията да го има прѣдъ видъ.

Г. г. народни прѣдставители! Въ тѣзи допълнения има такива работи, които въ една правова страна не е позволено да бждатъ допуснати. Не е позволено да бждатъ допуснати, защото сѣ противъ общеприетитѣ принципи, противъ извѣстния всѣкому юридически принципъ, че нито единъ законъ не може да има обратна сила, особено тогава, когато се докосва до интереситѣ на което и да е лице, когато се докосватъ придобити права.

М. Златановъ: Г. прѣдседателю! Законопроектътъ не е раздаденъ на прѣдставителитѣ; освѣнъ това се прѣскача и дневниятъ редъ.

В. Георгиевъ: Ние сега получаваме законопроекта. Сега стана нужда да ходимъ да го търсимъ.

М. Златановъ: Вънъ отъ туй, че се прѣскача дневниятъ редъ, но, както казахъ, законопроектътъ не е раздаденъ. Въпросътъ е много важенъ.

А. Екимовъ: Въпросътъ е много важенъ — държавното съкровище ще се обрѣмени съ стотини хиляди лева.

Министъръ А. Ляпчевъ: Не е истина; обратното е.

А. Екимовъ: Но законопроектътъ не е раздаденъ. Азъ сега ходихъ да го взема.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Ако дѣйствително законопроектътъ не е раздаденъ, тогава ще направимъ много добръ, ако утрѣ или други день говоримъ.

Прѣдседателъ: Г. Екимовъ! Законопроектътъ е раздаденъ.

Г. Георговъ: Снощи го получихме.

М. Златановъ: И сега го раздаватъ.

Прѣдседателъ: Сега се раздава на ония, които не сѣ били тукъ.

А. Екимовъ: Азъ не съмъ мрѣдналъ отъ тукъ.

Прѣдседателъ: Прѣди да се захване разглеждането на законопроекта, имайте възможностъ да заявите това.

А. Екимовъ: Ние ходихме да търсимъ законопроекта. Не знаехме, че този законопроектъ ще дойде на дневенъ редъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Въпросътъ, който се засѣга съ този законопроектъ, поне по чл. 64, който ми е много добръ извѣстенъ, е за възстановяване на правдата, а не за разваляне на правнитѣ отношения въ държавата, и когато дойде редъ, азъ ще си кажа думата спрѣмо мнѣнието на господата, които иначе разбиратъ въпроса; но не виждамъ, защо се повдига толкозъ нежелание да се разглежда на първо четене, кждѣто се говори по принципъ, единъ законопроектъ, който засѣга измѣненията на единъ или другъ членъ отъ съществующия законъ. Господата ще иматъ пълна възможностъ да се изкажатъ и да добилятъ удовлетворение по въпроситѣ, които ги интересуватъ, когато се разглежда на второ четене. Ето защо нѣма защо да споримъ много и да се оплакватъ господата, че не сѣ били подготвени, прѣдполага се, че всѣки тукъ винаги е готовъ. Законопроектътъ е раздаденъ и е поставенъ на дневенъ редъ. Заради мене важното по този законопроектъ не е приемането му по принципъ, а когато ще дойде второто четене.

А. Екимовъ: Може-би, да го отхвърлимъ по принципъ.

Прѣдседателъ: Моля.
Има думата г. Дѣяновъ.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Така щото, г. г. народни прѣдставители, ще обърна вашето внимание само върху тѣзи допълнения, които мисля, че не сѣ умѣстни.

Измѣненията и допълненията, които ставатъ на чл. 30, сѣ много добри, и за тѣхъ не можемъ, освѣнъ да похвалимъ надлежния министъръ. Обаче измѣнението и допълнението, което се отнася до чл. 64, е такова, което кара или, по-добръ, дава право на държавата, чрѣзъ своитѣ органи, да бръкне въ кесията на българския гражданинъ. Така, споредъ дѣйствующия досега законъ отъ 1909 г., всѣчки облаги, които индустриалнитѣ бѣха придобили по законитѣ отъ 1894, отъ 1897 и отъ 1905 г., сѣ запазени, и много справедливо. Законодателятъ въ 1909 г. казва: облагитѣ, които вие, г. г. индустриалци, досега сте получавали на основание на миналитѣ закони, ще ви се запазятъ до 1925 г., безъ изключение. И, разбира се, съобразно съ тѣзи закони наредби, индустриалцитѣ, които почнаха да строятъ фабрики, да купуватъ машини и разни стоки, сѣ съобразяваха

съ това, че тѣ иматъ известни облаги; затуй сж харчили хиляди и милиони левове, като сж мислѣли, че съ тѣзи облаги ще се ползуватъ до 1925 г. Какво прави сега г. министърътъ на търговията и земледѣлнето? Колкото за другитѣ облаги, пакъ имъ ги дава да се ползуватъ до 1925 г.; колкото, обаче, се касае до тѣзи облаги за прѣвозъ по държавнитѣ желѣзници, оттукъ-нататъкъ, казва, нѣма да бѣде така, както досега дѣйствующиятъ законъ позволява — 35% по-долу, ами ще се плащатъ споредъ една така наречена благоприятствена тарифа, а съ тая благоприятствена тарифа не се дава туй право да се ползува съ 35% намаление, но съ много помалко. И тукъ ние казваме на този индустриалецъ, който е похарчилъ милиони тукъ, въ България, за фабриката си: „Миналиятъ законъ ти дава право да се ползувашъ съ 35% намаление, когато прѣвозвашъ разни машини, стоки, сурови материяли за твоята индустрия, позволяваме ти досега, и законътъ ти позволяваше да се ползувашъ до 1925 г.; но оттукъ-нататъкъ, макаръ да си похарчилъ милиони за това, не ти позволяваме“. И ние го лишаваме — въ коя година? — въ 1911 г. до 1925 г. Този човѣкъ, лани или по-лани, е построилъ своята фабрика и има прѣдъ видъ да се ползува оттукъ-нататъкъ още 14-години; сега ние му отнемеме това право. Добръ, ама той има право да каже: „Азъ мислѣхъ, че вие, държава, когато издавате законъ, никой пътъ нѣма да дадете на този законъ обратна сила; азъ си построихъ фабрика и похарчихъ милиони, само защото знаехъ, че до 1925 г. ще прѣнасямъ всичко, което е нужно за фабриката, стоки отъ първа необходимостъ, съ 35% намаление, а сега вие дохождате да казвате: не, оттукъ-нататъкъ не можешъ; да, вие можете да кажете тѣй, но платете стойността на фабриката, платете стойността на всички ония разноски, които по-раншниятъ законъ ме накара да направя“. Разбирамъ туй разпореджане да се касаеше за оттукъ-нататъкъ, за въ бѣдѣще, отъ датата, когато настоящиятъ законопроектъ ще стане законъ, но не разбирамъ да давашъ обратна сила. И още каква обратна сила? Г. г. народни прѣдставители! Туй е вече най-чудно, споредъ мене. Обратна сила на закона не се дава отъ датата на този законъ, когато вече ще се публикува, ами — вие ще видите това въ края на първата алинея на чл. 64 отъ измѣненіята — дава се обратна сила и отъ датата на прѣдпоставяющия законъ. Напр., съставителътъ на законопроекта не казва на тѣзи индустриалци: вие отъ 1911 г. нататъкъ нѣма да се ползвате отъ 35% намаление, а казва и отъ 1909 г. — връща ги двѣ години по-рано! За това нѣщо единъ правникъ, който горѣ-долу борави изъ живота, ще се чуди, кое дава право на министра да внася единъ такъвъ законопроектъ, и да ми казва: не отъ тая година, ами отъ 1909 г. нѣмамъ право азъ да се ползувамъ съ 35% намаление, а пъкъ азъ вече съмъ работилъ. Значи, може да стане нужда, щото да ми доискатъ пари.

Това е недопустимо, г. г. народни прѣдставители! И азъ обръщамъ вълното просвѣтено внимание, особено на г. г. членове тѣ на комисията, която ще прѣглежда законопроекта, да не допусне туй нѣщо. И бѣдете увѣрени, че ако тоя законопроектъ донесе нѣкой чуждъ подданикъ, прѣдставителитѣ на респективната държава ще се застъпятъ по надлежния редъ, както трѣбва, и никой пътъ нѣма да позволятъ на тая държава да бърка въ кесията на гражданитѣ тогава, когато ще и както ще. Това не може да бѣде.

И какъ се извиняватъ съставителитѣ на законопроекта? Вие виждате въ мотивитѣ какво казватъ — не било хубаво да има двѣ тарифи. Досега съществувала една тарифа съ 35% намаление, а сега трѣбва да правятъ друга, благоприятствена тарифа, не съ

35% намаление; колко е, не знаемъ, ще видимъ, може да е съ 10% намаление, може да е съ 5%. Та не било хубаво, казватъ, за чиновницитѣ да има много тарифи — хемъ да имаме тарифа съ 35% намаление, хемъ да имаме и друга тарифа — това ще ги опѣва и ще бѣде мѣчно за тѣхъ да усвоятъ службата. И да не се усложнява службата, да не спѣваме чиновницитѣ, „хайде, ела приятелю, та си развържи кесията!“ Ами мотивъ ли е туй нѣщо? Ами нека ги спѣва. Нека си бѣде само първото, 35%. Вие внасяте втората тарифа именно сега, и ако това внасяне на тази втора тарифа спѣва чиновницитѣ, турете за Бога повече, или нека се помжчатъ малко повече; но да губя азъ въ своя интересъ затуй, че вашитѣ чиновници щѣли да се спѣватъ, че щѣли да иматъ повече тарифи — които вѣрвамъ да влияятъ на службата — това е необяснимо.

Послѣ, друго нѣщо, г. г. народни прѣдставители, което е още по-важно. Въ законопроекта се казва така: търговцитѣ и индустриалцитѣ правятъ много рекламации — министерството отъ практика знае туй най-добръ — било, казва, че не имъ сж били направени прѣдвидѣнитѣ отъ настоящия законъ отстъпки, било за неправилното приспособление на тарифитѣ, било, казва, за надзети такси; на тѣзи рекламации трѣбва да се туря край. Е, какъ да се туря край? Има, казва се въ мотивитѣ на законопроекта, единъ правилникъ по желѣзницитѣ, който казва, че всичкитѣ рекламации, които ще се направятъ, трѣбва да се направятъ въ единъ мѣсець врѣме; по-нататъкъ не може да се направятъ. Нужно е, казва съставителътъ на законопроекта, тия рекламации да станатъ по-скоро, за да може управлението на желѣзницата да знае въ всѣки моментъ състоянието, да знае, какви сж приходитѣ и какви сж разходитѣ; трѣбва рекламациитѣ да станатъ по-скоро, заради туй, казва, азъ ще измѣня чл. 64, па баремъ да туря още единъ мѣсець, както е правилникътъ, ами туря една година: мине ли, казва, една година, нѣмамъ право да правишъ рекламация; може-би да е тежко за гражданитѣ туй, но законътъ е законъ — оттукъ-нататъкъ всѣки да знае и да не пропуска една година. До тукъ е право: вмѣсто да бѣде общата давностъ, както е била досега, съставителътъ на законопроекта казва, че тя ще бѣде една година.

Но още какво прави? Не казва само това, ами отива по-нататъкъ. Прочетете послѣдната часть на алинея трета, която обръща вниманието още на пръвъ погледъ. (Чете) „Тази разпоредба важи и за ония прѣвози, които сж били извършени прѣди влизането въ сила на сега дѣйствующия законъ за насърчение мѣстната индустрия“. Вие знаете, че има търговци, които досега сж направили рекламации. Понеже досега дѣйствующиятъ законъ имъ даваше право да правятъ тѣзи рекламации, като се съобразятъ съ общата давностъ, прѣдвидѣна въ закона, нѣкои сж чакали година, година и половина, и тогава сж направили рекламации, а други сж чакали двѣ години и пакъ сж направили рекламации. Нѣкои иматъ право на рекламации, но чакатъ, като си мислятъ: имаме врѣме за това. И какво иска да имъ каже сега съставителътъ на законопроекта? — „Не, давността е една година“, и понеже се е минало повече отъ една година, нѣмате право да правите рекламации“.

М. Ничовъ: Даватъ имъ една година отсега-нататъкъ.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Разбирамъ, но това е важно — ще го повторя: (Чете) „Тази разпоредба важи и за ония прѣвози, които сж били извършени прѣди влизането въ сила на сега дѣйствующия законъ за на-

сърчение мѣстната индустрия“. Значи, това важи и за тѣхъ. А, г. г. народни прѣдставители, за да можете да си обясните по-добрѣ, защо става туй, ще ми позволите да се отклоня малко. Туй нѣщо, косто узнахъ, имамъ куража да го кажа, защото, може-би, по една случайностъ азъ нѣмамъ такъвъ родъ дѣла. Какво има, г. г. народни прѣдставители? Има индустриалци и търговци, които сж завели около 50—60 дѣла противъ държавата и съ тия дѣла всѣки ѝ казва така: „Азъ съмъ индустриалецъ; по закона, тази стока трѣбва да ми се прѣнесе съ 35%; вие не ми направихте тая отстъпка, а ми взехте напълно; моля върнете ми остатъка“. А други сж завели дѣла, прѣди да платятъ прѣвоза, и казватъ на държавата: „Нѣмате право да вземете 35%“. Какво става съ тия дѣла? Нѣкои отъ тѣхъ сж отишли въ Върховния касационенъ сждъ. Какво се е случило държавата да прокара тамъ? Взела та си направила единъ правилникъ и си турила едногодишенъ срокъ. Рекламации, казва, могатъ да ставатъ въ продължение на една година. Сждилищата казватъ: „Кои сте вие да създавате законъ? Отъ дѣ измислихте този едногодишенъ срокъ?“ и оставятъ безъ послѣдствие всичкитѣ тѣзи възражения на държавата. Много малко дѣла, ми се струва, едно или двѣ, не зная добрѣ — тукъ между насъ има нѣкои отъ г. г. адвокатитѣ, които по-добрѣ могатъ да ни освѣтлятъ въ този случай, понеже сж имали такива дѣла — казвамъ, едно-двѣ дѣла сж минали въ Върховния касационенъ сждъ и сж влѣзли въ законна сила; други дѣла стоятъ въ окръжния сждъ, а трети — въ апелативния сждъ. Понеже държавата вижда, какъ се е произнесълъ Върховниятъ касационенъ сждъ, както и всички сждилища у насъ, а именно въ смисълъ да се повърнатъ паритѣ на търговцитѣ, които иматъ право на 35% намаление, внася сега този законопроектъ и казва: „Не сж ли направени тѣзи рекламации въ една година, да нѣматъ право. А пъкъ тѣзи дѣла сж за рекламации, които не сж направени въ една година, а сж направени кои въ една година и нѣколко мѣсеца, кои въ двѣ години, а има още и такива, които не сж направили рекламации, защото хората знаятъ, че общата давностъ не е изтекла. И сега това не е минало прѣзъ сжда, а само прѣзъ нашитѣ рѣцѣ. Това не може да се допусне, г. г. народни прѣдставители, и по никакъвъ начинъ не трѣбва да се допусне въ една правова държава. Търговцитѣ, които сж платили за прѣвоза, вмѣсто 65, 100 л. — значи, 35% повече — явяватъ се прѣдъ сжда и казватъ на държавата: „Дайте ни 35%, които платихме повече.“ Сждътъ казва на държавата: „Длъжна си да ги дадешъ, защото имашъ законъ за туй; този индустриалецъ, може-би, не щѣше да се залови за индустрия, ако нѣмаше прѣдвидѣни тѣзи облаги“. Държавата казва: „Не мога, нѣма да ги повърна“. — „Не, ще ги дадешъ“. И какво да се направи, за да не се дадатъ? Ето ви единъ законопроектъ. И ако ние прокараме законопроекта въ тази смисълъ, а именно да се прѣдвиди обратна сила, ако ние, казвамъ, го приемемъ така, ние ще позволимъ на държавата да бръкне въ кесията на хората, а това не трѣбва да бжде. Нѣщо повече. Какъ се извинява съставителътъ на законопроекта? Той казва: „Е, трѣбва да се тури край на тѣзи рекламации; не може да се протака туй до неизвестностъ.“ Да се тури край на рекламациитѣ — разбирамъ, но туй да не засегне моя интересъ. „За въ бждѣще“ — нищо по-добро отъ туй — за въ бждѣще, казвамъ, ще накараме индустриалцитѣ, който има да прави рекламации, въ една година да ги направи. Това разбирамъ. Но вие унищожавате за минало врѣме правата на хората, вие унищожавате направенитѣ рекламации. Защо? Защото не били направени въ една година, а всичкитѣ сж направени въ повече отъ една година.

Че такова е било намѣрението на съставителя на законопроекта, че съ това сж визирани нѣкои лица — и, вѣроятно, министерството познава списъка имъ — това се вижда отъ втората забѣлжка на чл. 64. Ще ви дамъ малко пояснение за нея. Какво има? Въ тѣзи дѣла, като сж отстоявали заинтересованитѣ страни своитѣ права, държавата е правила едно възражение; казва ни Министерството на търговията и земледѣлието: „Издаваме свидѣтелства и каквито стоки туримъ въ тѣзи свидѣтелства, само на тѣхъ имате право да се ползвате съ 35% намаление по прѣвоза; не туримъ ли тия стоки въ свидѣтелствата, нѣмате туй право.“ Заинтересованитѣ казватъ на държавата: „Какъ така? Ти можешъ да туришъ, можешъ да не туришъ, това за мене не важи; азъ гледамъ закона; ония стоки, които законътъ иска да облагодѣтельствува, съ други думи, да се прѣвозватъ съ 35% намаление, тѣхъ непрѣмѣнно трѣбва да прѣвозвате съ 35% намаление, а вие въ свидѣтелствата какви стоки ще турите и въ Министерския съветъ какви правилници ще правите, това не важи.“ И сждътъ не уважава това възражение на държавата, а казва: „За мене вашитѣ свидѣтелства, какво ще турите вътрѣ, не важатъ; за мене важи законътъ; законътъ опрѣдѣля кои стоки трѣбва да се ползватъ отъ тѣзи облаги и кои не; вие можете да турите каквито щете стоки въ свидѣтелствата.“ Така ли, казва г. министърътъ на търговията и земледѣлието, съставителътъ на законопроекта? Тогазъ, азъ ще му намѣря срѣдството. Какво срѣдство намѣрва? Четете забѣлжка втора и ще видите. Какво казва тя? (Чете) „За прѣвозитѣ, извършени по държавнитѣ желѣзници, до влизането въ сила на сегадѣщия законъ за насърчение на мѣстната индустрия“ — не за въ бждѣще, тамъ изключително визира миналото — „намаление 35%“ — виждате отукъ-нататкъ нѣма да има 35% и тукъ визира извѣстни случаи — „ще се прави върху прѣдметитѣ и количествата имъ, показани въ свидѣтелствата, издадени на индустриалцитѣ отъ Министерството на търговията и земледѣлието“. Тия свидѣтелства, казва, които ние по-рано издадохме и по наше усмотрѣние турихме въ тѣхъ тази и тази стока, тѣ ще важатъ. А това не може да бжде. Вие сте длъжни да прѣкарвате тия стоки съ 35% намаление, което законътъ прѣдвиждаше въ по-раншитѣ чл. чл. 11 и 16. Тамъ сж изброени машинири, прѣдмети отъ първа необходимостъ и т. н. А сега, когато вие издавате свидѣтелства, какви стоки ще пишете вътрѣ, то за мене не важи, и право имъ е казалъ Върховниятъ касационенъ сждъ: „Тия свидѣтелства сж направени само отъ една отъ заинтересованитѣ страни, въ които може да се турятъ каквито щете стоки; това не важи; вие сте длъжни да прѣнасяте съ 35% намаление всички стоки, които сж прѣдвидѣни въ закона.“ И той казва тия и тия стоки влизатъ. Сега намъ ни се прѣдлага какво? — „Каквото е писано въ свидѣтелствата, то е важно.“ И поне ако бѣше писано „отукъ-нататкъ“, търговцитѣ ще си отварятъ очитѣ при снабдяването съ тия свидѣтелства и ще искатъ да се турятъ тия стоки, които законътъ подразбира. Не, казва забѣлжка втора, тия свидѣтелства, които сж издадени досега, тѣ ще бждатъ законни; въ тѣхъ ще трѣбва да се гледа какво е писано и то ще бжде. Разбира се, като прокараме такъвъ законъ, ще вържемъ рѣцѣтъ на всички сждилища, които се произнесоха, като имаха прѣдъ видъ досегадѣщия законъ, а не тая забѣлжка, съ която, ако я приемемъ, казваме на сжда: каквото има вътрѣ въ туй свидѣтелство, то ще важи.

Ще допуснете ли туй, г. г. народни прѣдставители? Азъ още отъ начало се извинихъ, че законопроектътъ, може-би, е билъ разпаденъ вчера, вѣроятно късно, но азъ сега го взехъ, разгледахъ го отгорѣ-отгорѣ, и това можехъ да забѣлжа отъ

пръв прочитъ; ако се изучи по-дълбоко този законопроектъ, може-би, ще се намърятъ и други недостатъци. Затуй азъ моля членоветъ на комисията, която ще го прѣглежда, да има прѣдъ видъ тия разпорѣждания въ настоящия законопроектъ, съ които се дава на закона обратна сила, и да не допусне по никой начинъ такова, ще го нарека азъ, безправие въ една правова страна, каквато ние мислимъ, че е България.

Прѣседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Димитъръ Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ, наистина, взехъ думата, но едва-ли ще мога да говоря сега; вѣроятно ще остане да говоря при второто четене. Имахъ да направя една справка относително нововведението, колкото се касае до чл. 64. Тамъ се говори за закона за насърчение на мѣстната индустрия отъ 1895 г., или 3—4 по-ранни години. Азъ не съмъ ималъ нужното врѣме и възможност да направя справка, тъй щото не искамъ да говоря съвсѣмъ наустъ. Азъ ще изкажа моето съжаление и вѣрвамъ, че ще бѣде такова и вашето, за дѣто ние законодателствуваме по този начинъ.

А. Екимовъ: Вѣрно!

Д. Драгиевъ: Азъ нѣмамъ този законопроектъ; нѣкои отъ господата, които сж около мене, така сжщо го нѣматъ — отиватъ да го поискватъ. Азъ констатирамъ — това ще констатира и вие — че ей сега ни се даватъ редица законопроекти за заеми. Въ тѣзи заеми е и заемътъ на Троянската и Поповската общини. Казвамъ, сега ни се раздадохъ; а тукъ прѣди половинъ часъ, поради туй, че сж били турени на дневенъ редъ, четени сж на първо четене и сж прѣминали. Азъ ходихъ при г. г. стенографитъ и направихъ справка, че ние сме прокарали на първо четене единъ законопроектъ, прѣди да ни бждатъ раздадени. Моля ви се, това законодателство ли е? И докато ние законодателствуваме така, да не ни е чудно, че ще имаме тѣзи бързи поправки на този или онзи законъ, каквато поправка ни се прѣдлага и сега отъ г. министра на финанситъ. Азъ се боя, че чрѣзъ този законопроектъ могатъ да се увеличатъ нѣкои отъ привилегиитъ на индустриалцитъ. И слѣдъ като имамъ възможностъ да направя надлежната справка въ старитъ закони, ако видя, че има такова увеличение на привилегиитъ, азъ си запазвамъ правото при второто четене на законопроекта да си кажа думата.

Прѣседателъ: Има думата г. Александъръ Екимовъ.

А. Екимовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ не съмъ мръдналъ отъ тукъ нито една минутка и заявявамъ, че вчера този законопроектъ не се е раздалъ на г. г. народнитъ прѣдставители. Този законопроектъ е отъ извънредно важна материя — съ него се измѣнява законътъ за даване облаги на индустрията и т. н. Можемъ ли ние сега да пристъпимъ къмъ разискването на такъвъ единъ законопроектъ, макаръ и по принципъ даже?

Х. Дограмаджиевъ: Вчера се раздаде; азъ бѣхъ тукъ.

А. Екимовъ: И азъ бѣхъ тукъ. Може на Васъ да сж го дали въ бюфета.

Х. Дограмаджиевъ: Тукъ, на мѣстото ми го дадохъ.

А. Екимовъ: Азъ не съмъ липсвалъ нито една минута отъ тукъ и зная по-добрѣ.

Х. Дограмаджиевъ: Кой Ви е кривъ? Може да сте влѣзли въ бюфета.

А. Екимовъ: Ако Вие сте привилегированъ и на Васъ само да го раздаватъ на мѣстото, то е друга работа, обаче на насъ не сж го раздали.

Този законопроектъ е много важенъ и ние трѣбва да го проучимъ. Не трѣбва единъ законопроектъ да мине по принципъ и да се прави всичко въ комисията. Всички г. г. народни прѣдставители не влизатъ въ комисията; тѣ трѣбва да изкажатъ своитъ възгледи по този законопроектъ и комисията, когато ще пристѣпи къмъ разискването на законопроекта, да обърне внимание на тия работи, които ще се изкажатъ тукъ и които трѣбва да легнатъ въ основата на законопроекта.

Г. г. народни прѣдставители! Г. Дѣяновъ много добрѣ ви изтъкна, че съ този законопроектъ се посѣга на права. Ние нападнахме търговцитъ, нападнахме много други сѣсловия; сега остава да нанесемъ рана и на индустриалцитъ и съ това ще дойдемъ вече да оправимъ работитъ. Азъ правя, г. г. народни прѣдставители, прѣдложение, щото разглеждането на този законопроектъ да се спре или да го отхвърлимъ по принципъ. Ние не можемъ да разискваме така този законопроектъ, защото не сме успѣли да го прочетемъ. Ще отидемъ утрѣ въ обществото и хората ще ни обвинятъ и ще ни кажатъ: „Ами вие кѣрвали ли бѣхте, когато се разглеждаше такъвъ единъ законопроектъ?“ — и ще иматъ право да ни кажатъ така. Тукъ, въ сѣдилищата има заведени дѣла отъ хора, които си търсятъ обезщетения отъ желѣзницитъ за надвзети навла, по силата на нашитъ закони. Нашитъ сѣдилища сж тълкували тия закони и сж се произнесли, а ние съ единъ замахъ идемъ да унищожимъ тая работа. Азъ моля г. г. народнитъ прѣдставители да отхвърлятъ законопроекта или прѣдседателството да се съгласи той да се гледа другъ пътъ, а не сега.

Прѣседателъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Г. прѣседателъ ви заяви, че законопроектътъ е раздаденъ вчера, . . .

А. Екимовъ: Ние сме сѣ тукъ.

Министъръ А. Ляпчевъ: . . . и по това споръ не може да има.

Сега, по второто — по самия законопроектъ. Господата, които говориха, негодувать. Защо? Въ какво се състои цѣлиятъ въпросъ? По моитъ свѣдѣния, законопроектътъ е резултатъ на слѣдното положение. Държавата, когато създава облаги чрѣзъ закони въ полза на едни, за смѣтка на други, тя създава дѣла като публична властъ и като такава тя може да ги отнема. Тамъ двѣ мнѣния не може да има. Ако отидете въ сѣда, той ще си каже своята дума, но когато сте тукъ, Народното събрание е властно. При създаването на тѣзи облаги, не ще съмнѣние, отъ държавна политика е, особено икономична, тѣ да бждатъ стабилни, и това е само единствената гаранция, че тѣ нѣма да се отнематъ, освѣнъ въ даденитъ срокове. Но трѣбва да се търси, какво е дала държавата, и да се намѣри, какво искатъ да използватъ ония, които сж облагодѣтелствувани чрѣзъ привилегии, чрѣзъ облагитъ. Въ случая въпросътъ е да се поправи едно злоупотрѣбление отъ страна на г. г. индустриалцитъ по отношение на държавата. Ако има нѣщо най-много държавата да дава на индустриалцитъ, то е митната защита на границата, когато каже: чуждата стока ще плаща мито 30—40—50% по-скжпо; консоматорътъ ще плати по-скжпо, за да дамъ възможностъ на

мѣстния индустриалець да живѣе по-добрѣ, да произвежда по-износно. Държавата не се е уговорила спрѣмо никой индустриалець, че утрѣ нѣма да намѣри за добрѣ това мито отъ 50% да го намали на 15%.

М. Златановъ: Ние противъ това не възставаме.

Министъръ А. Ляпчевъ: Pardon, г. Златановъ, изслушайте ме докрай. Вие си бждете адвокатъ, азъ ще бжда защитникъ на държавната политика.

М. Златановъ: И ние сме такива. Ние сме депутати, а не адвокати.

Министъръ А. Ляпчевъ: Защо слагате тъй въпроса?

М. Златановъ: Защото тъй подозирате работата.

Министъръ А. Ляпчевъ: За единъ килограмъ захаръ днесъ се плаща на границата 27½ ст. Ние даваме привилегии на захарнитѣ фабрики да се строятъ, но ние не се обвързваме, че нѣма да намалимъ митото на 15 ст., когато това изнася на държавната политика. Това е ясно — нали? Това е очевидно. А за тѣхъ може да бжде съсипия, ако дойде едно правителство и да каже: „Захарята нѣма да има мито; всичкитѣ привилегии на захарнитѣ фабрики хвъркнаха“. Най-важното е това. И прѣвозътъ, и износътъ е вѣтъръ прѣдъ този крупенъ фактъ. Тѣй сѣщо е и въ случая съ облагата, която държавата дава на индустриалцитѣ, като публична властъ, че тя ще имъ прави облекчение съ 35% отъ тарифитѣ, ще имъ прави 35% облекчение за стокитѣ, които тя, държавата, опрѣдѣли. Но на този въпросъ ще се спремъ много по-детайлно, когато дойде второто четене, и ще видите тогава държавата ли криво разбира, или сждилищата не могатъ да направятъ разлика между държава — контрагентъ и държава — публична властъ.

М. Златановъ: Именно, именно.

Министъръ А. Ляпчевъ: Изслушайте ме докрай, и тогава ще видите.

М. Златановъ: Слушамъ, внимающъ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Държавата, като публична властъ, казва: „За защита на мѣстното производство азъ на тия и тия фабрики съмъ дала тия привилегии и съмъ казала, че тѣ ще плащатъ съ 35% по-малко по прѣвоза отъ общитѣ тарифи“. Но щомъ държавата почва да прави тѣзи общи тарифи по-малки и по-достѣпни за цѣлата публика — а това дава възможностъ да бждатъ гарантирани спрѣмо чуждото производство не само облагодѣтелствуванитѣ, а всички — само по себе си слѣдва, че държавата въ своето стремление, въ разбирането на закона е свършено логична. Тя казва: „Азъ, като намалявамъ тарифитѣ, правя ги благоприятствени, еднакви за всички, правя ги толкозъ низки за всички“. Тѣ казватъ: „Не, намѣрихме случай да използваме държавата дебнишкомъ“. — Какъ? — „Държавата взема та намали тарифитѣ. Отъ намаленитѣ тарифи ние искаме намаление 35%“. Ако държавата вземе сѣщата мѣрка спрѣмо тѣхъ, ако тя нѣма грижа, като публична властъ, да дѣйствува за интереситѣ на тая страна, а има само грижа да пълни кесията си за смѣтка на нѣкого, тя можеше прѣспокойно да имъ каже: „Вие, г. г. индустриалци, искате намаление 35%? Добрѣ. Вие ограничили ли сте по закона менъ, колко ще бжде основата, отъдѣто ще намалявамъ? Не. Азъ ще направя така: давалъ съмъ ви на тонъ и километъръ петъ стотинки и съмъ

ви намалявалъ 35 ст.; сега ви давамъ 30 ст. и не ви правя никакво намаление на тонъ и километъръ, като смѣтамъ, че това е достатъчно. Но вие искате неспрѣменно 35%. Добрѣ. Азъ ще го направя 15 ст.“

М. Златановъ: Направете го за бждещето.

Министъръ А. Ляпчевъ: Моля! Тукъ ще дойде да се разясни въпросътъ: кой търси правда, кой иска да запази реда и кой иска да издебне случая за смѣтка на държавата. Г. г. индустриалцитѣ правятъ една голѣма грѣшка, когато забравятъ, че тази държава прави голѣми жертви, чрѣзъ които, разбира се, да помогне за индустриалното повдигане на страната. Но когато тѣ завеждатъ процесъ отъ по хиляда лева прѣдъ мировия сѣдия, каратъ ги да отиватъ до Касационния сѣдъ, за да изпитатъ терена, не може ли по този начинъ да се отскубне нѣщо, и въвеждатъ държавата въ една отговорност отъ близо единъ милионъ лева, но за нѣща, за които тѣ не сж могли да се надѣватъ, че ще могатъ да ги сполучатъ, смѣтамъ азъ, че никакво обвинение не може да има по отношение на изпълнителитѣ на държавната властъ, ако тѣ ви сезиратъ съ едно положение, което да регулира този въпросъ по начинъ такъвъ, какъвто вашето разбирателство ще му даде и какъвто правдата изисква. Ето защо, г. г. народни прѣдставители, както ви споменахъ и по-рано, въпросътъ ще добие освѣтление при четенето редакциитѣ членъ по членъ и алинея по алинея, ако щете; тамъ ще се разбере, кое е онова, което отговаря на правдата, и то да се вземе, и кое е онова, което не отговаря на правдата. Азъ не искамъ сега да се спрамъ, както е пѣтно при второто четене, за да давамъ всичкитѣ мотиви за или противъ по всѣки единъ случай; азъ говоря изобщо дотолкова, доколкото може да се позволи по този доста специаленъ случай, че този законопроектъ не прѣслѣдва да ограбва никого, напротивъ, той прѣслѣдва да запази държавата отъ едно издебване, защото тя въ своята добросъвѣстностъ е безсилна да се бори съ казуистиката, съ издебването.

А. Екимовъ: Съ своитѣ подданици.

Министъръ А. Ляпчевъ: Моля, г. Екимовъ, знай много добрѣ интереситѣ на подданицитѣ и не съмъ прѣдприелъ нито едно мѣроприятие, което може да пакости нѣкому, но нѣма, отъ друга страна, да замижа очитѣ и да допусна милионитѣ на държавата да вървятъ по такъвъ околень пѣтъ.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Кой е този?

Министъръ А. Ляпчевъ: Когато ще дойде второто четене, ще бждемъ по-конкретни и тамъ ще го разберете, но при първото четене нѣма никаква опасностъ отъ този законопроектъ; най-послѣ, той е да се хвърли свѣтлина по единъ въпросъ, разглежданъ отъ двѣ власти въ страната: административната властъ, която изпълнява една държавна политика и съгласно единъ законъ, и г. г. сждинитѣ, които търсятъ нѣкакъвъ пиронъ, за да окачатъ своитѣ рѣшения, да се основатъ на нѣщо. По тѣзи разбирателства при второто четене ние ще дойдемъ да си прѣдставимъ по-ясно картината, а засега нищо странно нѣма, нищо по-добро нѣма, освѣнъ да приемемъ този законопроектъ на първо четене. Тѣзи господа, които толкова много се опасяватъ отъ внасянето на нѣкаква неправда чрѣзъ тѣзи поправки на закона отъ 1909 г., ще иматъ възможностъ тогава да бждатъ силни, а не сега, защото сега не сж такива. Тогазъ ще дойдатъ конкретнитѣ случаи, при които ще се види, кои какъ ще се отзоватъ на практика, чрѣзъ кои положения, какво отнимаме и т. н.; а днесъ, както е сложенъ въпросътъ по принципъ . . .

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Да мълчимъ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Не да мълчимъ, а да приемемъ законопроекта по принципъ и при разглеждането му на второ четене ще се даватъ всичкитѣ аргументи. Не Ви казвамъ да мълчите, г. Дѣяновъ, защото и азъ говоря и мисля, че азъ съмъ много по-правъ; туй е мое мнѣние. — Народното прѣдставителство ще бѣде освѣтлено още по-добъръ при второто четене и тогава ще видимъ, кой е правъ и кой е кривъ, защото, ако г. г. индустриалцитѣ, казвамъ азъ, започватъ да издебватъ, тогазъ дѣйствително ще трѣбва...

М. Златановъ: Не е издебване.

Министъръ А. Ляпчевъ: То е издебване, г. Златановъ. Ако Вие, като юристъ, имате единъ конкретънъ случай, който да Ви интересува, може-би, Вие ще внесете най-големо освѣтление, ако отъ трибуната разкажете, въ що се състои, защото азъ въ тази минута не съмъ въ положение да имамъ дѣлата, за да ви изложя работата, но при второто четене, убѣденъ съмъ, ако ви я изложя, ще видите, че азъ ще бѣда правъ, а не Вие.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Ние искаме да ни бѣде ясно.

Министъръ А. Ляпчевъ: Всѣки законъ се разглежда по единъ редъ, и когато му дойде врѣмето, тогава ще говоримъ.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Дайте обяснение за давността и свидѣтелствата.

Министъръ А. Ляпчевъ: Ще дойде и това — тѣ сж подробности.

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Манолъ Златановъ.

М. Златановъ: Ние не отричаме това всевластие на държавата, за което се застъпва г. министърътъ, но и за държавата, и за парламента има едно ограничение. Завчера ние чухме блѣстящи мотиви, какво значи законностъ, какво значи гаранция противъ подкопаване на законността, тъй любима въ България, какво значи обратенъ законъ, съ обратна сила, какво значи единъ Табурновъ съ гласовѣтъ на народното прѣдставителство тукъ да дава индулгенции за минали и бѣдѣщи прѣстѣпления.

Министъръ А. Ляпчевъ: То е съвсѣмъ друго нѣщо.

М. Златановъ: Най-послѣ имаме собственъ опитъ отъ нашата камара: когато се гласува тълкувателниятъ законъ, знаемъ въ колонитѣ на в. „Прѣпоречъ“, и въ колонитѣ на другитѣ вѣстници, каква гражданска тѣга е излѣзна затуй покрупнение на принципа на законността. Държавата е всесилна, но тя е висша морална единица: бакалскитѣ, сарафскитѣ съображения й сж чужди, защото тя е първа властъ, която трѣбва щедро да задоволява, а никога да не проявява такива наклонности, които отдѣлното лице съ своитѣ комерчески съображения може да си позволи. Ние нѣма да отидемъ противъ чл. 64. Искате да дадете една обединена, една спроведлива тарифа, искате да я намалите — защо ругаете сждилищата? Сждилищата не ви казватъ, че сте контрагентъ; сждилищата ви осжждатъ по други основания: тѣ сж коректни и дѣйствуватъ въ прѣдѣлитѣ на закона. Когато държавата е контрагентъ, тя може да посѣга на придобити права; но тукъ тя е вече вързана: като властъ, която е морална единица, като властъ, която пази законността, тя не може да посѣга на придобити права, а цѣльта на

втората половина отъ измѣнението е такава. Ако е издебване, то е подъ булото на симпатично нѣщо въ чл. 1 и тамъ онѣзи домогвания, за които и лани се правиха напѣни; но черновката на единъ проектъ бѣше скжсана, слѣдъ като избѣгнахме да дадемъ обратна сила на закона за Земледѣлската банка. На трето четене азъ ще цитирамъ тѣзи случаи; може сега да се приеме по принципъ и въ комисията да се направятъ справки, за да видимъ кой отхвърля държавното първенство и кой унижава държавата да не е тая висша морална единица. Законътъ за насърчение мѣстната индустрия с такава издебване на интереситѣ на индустриалцитѣ.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на търговията и земледѣлието.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ съмъ внесълъ измѣнение не само на чл. 64, но и на другъ членъ отъ закона за насърчение мѣстната индустрия. Всички, които говориха по тѣзи два члена, намиратъ, че въ този законопроектъ има нѣщо хубаво, но има и нѣщо лошо, а споредъ насъ, всичко, което се е внесло, е хубаво. Нѣмамъ нищо противъ, ако Вие, г. Дѣяновъ, въ комисията, можете да ме убѣдите, че ние не трѣбва да прокараме тия измѣнения, защото ще бѣдемъ една неправова държава. Никога не съмъ поддържалъ, че когато министерствата правятъ закони, трѣбва да имъ даватъ характеръ, изгледъ, че сж закони на една държава, която не е правова. Напротивъ, всичко което досега съмъ вършилъ, вършилъ съмъ го въ направление, за да докажа, че въ България трѣбва да има законностъ, че тя трѣбва да бѣде една цивилизована държава, една правова държава, каквито сж европейскитѣ. Когато дойде да говоримъ по тѣзи въпроси по-подробно, ще ви докажа, че вие не сте прави. Г. Ляпчевъ засегна тази материя. Съ този новъ членъ се дава едно тълкуване на чл. 11 отъ стария законъ, което тълкувание ще бѣде задължително за сждилищата.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: И на чл. 16.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Г. Златановъ се възмушава по принципъ противъ тълкуванието, което казва, е едно табурновско тълкувание.

М. Златановъ: Г. министре! Азъ помня Вашия докладъ по тълкувателния законъ; прочетете си държавническитѣ и конституционни възгледи, които сж изложени тамъ.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Моля. Азъ Ви чухъ. Тѣзи тълкувателни закони сжществуватъ въ всички цивилизовани европейски държави; това е безспорно; то е единъ принципъ; но ако той лошо се прилага, това не значи, че принципътъ е лошъ, че тълкувателнитѣ закони, които се дадоха въ Франция сж лоши; понеже съ всѣка една свобода на гражданитѣ, която е узаконена въ конституцията, едно правителство може да злоупотрѣбва, вие не можете да кажете: заличете тѣзи свободи. Ако дѣйствително тукъ е имало единъ Табурновъ, който внесе единъ тълкувателенъ законъ, който на основание логиката и на здравия разумъ не издържа никаква критика и който нѣма за мотивъ такива общи блага, но има чисто и просто за цѣлъ да облагодѣтелствува нѣкого или да даде възможностъ да се вършатъ прѣстѣпления, това не значи, че камарата не трѣбва да прави занаяпрѣдъ тълкувателни закони. Когато се прѣдѣлватъ тѣзи измѣнения, трѣбва да се вникне въ тѣхъ, да се види, какво се иска: да-ли това, което ще трѣбва да се прокара въ камарата, е едно добро дѣло, е единъ законъ основенъ на правдата. Менъ ми се чини, че това, което ние прокараме, е право,

този възглед е много правилен. Много право забеляжи г. Ляпчев, който, макар и не юрист, има една съвършено здрава мисъл, че съдилищата не сж погледнали и не сж направили разлика между държавата-контрагентъ, която, щомъ склучи единъ договоръ съ нѣкого, трѣбва да го изпълни, и държавата, която прави закони, като има прѣдъ видъ общитѣ интереси на страната.

Тукъ ми се каза съ единъ патетически тонъ: „Ама какъ, човѣкътъ хвърлилъ милиони, направилъ си фабрика, трѣбва да му ги върнете сега.“ Защо? Ами че нашитѣ сливенски фабриканти, както знаете, работятъ отъ десетки години, изнасятъ шаякъ въ Турция, и плащаха по 8% мито. Днесъ, когато провъзгласихме независимостта, тѣ плащатъ 11% мито. Могатъ ли тѣзи фабриканти да кажатъ: вие, държава, дайте ни сега разликата отъ 3%; вие нѣмахте право да обявявате независимостта, за да ни турятъ сега 11% мито? Може ли туй да се каже? Тѣй, както е за митата, тѣй е и за облагитѣ. Държавата, прѣдъ видъ виспитѣ интереси, прѣди всичко, ще гледа общитѣ интереси, а послѣ ще гледа частнитѣ интереси, и ако, г. г. народни прѣдставители, знаете конкретно работитѣ, вие ще видите, че дѣйствително държавата е права. Когато се измѣняваше още стариятъ законъ съ закона отъ 1909 г., ми се чини, ние турихме чл. 11 и не турихме 35% намаление отъ най-малката тарифа, а турихме чл. 11, дѣто се казва, че за индустриални прѣдприятия, които се ползватъ съ облаги, ще има специална благоприятствена тарифа. И защо стана туй, г. г. народни прѣдставители? Ето защо. Отъ година на година тарифитѣ на нашитѣ желѣзници се намаляватъ, благодарение на туй, че мръжката става по-голъма, че има скопчване на различни желѣзници и, слѣдователно, експлоатацията може да бѣде по-евтина. А независимо отъ това, цѣлѣта на желѣзницитѣ не е да печелятъ пари, но да даватъ лесни съобщения на населението, и затуй ние пристъпихме да намалимъ тѣзи тарифи. Но ако бѣше останало това 35% намаление, тогава, значи, отъ намаленитѣ цѣни, отъ които държавата не иска да печели, а иска да дава улеснение на населението, трѣбва да се слѣзе още 35% по-долу отъ тѣхъ, и тогава за едни индустриалци цѣлата тарифна политика се спѣва. Ние не можемъ да намалимъ на селянитѣ, на земледѣлцитѣ, на всички, които не се ползватъ съ облаги затуй именно, защото за индустриалцитѣ има специаленъ членъ, който казва, че 35% отъ тѣзи цѣни ще се отстъпятъ на индустриалцитѣ, а то е да не си плащатъ вжглищата и другитѣ разноски. Една държава може да дава облаги, може да не печели нищо отъ желѣзницитѣ, но да отива да губи отъ тѣхната експлоатация — туй не е просто. Ето защо, като се имаха прѣдъ видъ старитѣ тарифи, като се снематъ 35%, каквото плащаха по-напрѣдъ индустриалцитѣ, направиха се благоприятствени тарифи, които имъ даватъ горѣ-долу онова, което имаха по-рано, когато се създаваше стариятъ законъ отъ 1897 г. Днесъ този старъ законъ не можемъ да приложимъ, защото тарифитѣ сж много ниски и ние не можемъ да слѣземъ по-долу, но ще ги правимъ ниски, защото цѣлѣта на съобщението е да даде евтино и лесно съобщение. Слѣдователно, камарата, когато прокарваше закона отъ 1909 г., възприе това начало, че нѣма да има 35% намаление, но ще има благоприятствена тарифа, и така го изтълкува, че тѣй трѣбва да бѣде.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Оттамъ-нататѣкъ; за въ бж-дѣше.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Сега излизатъ индустриалцитѣ и казватъ: „Добрѣ, ама ние по стария законъ се ползуваме съ 35% намаление, и искаме това да си остане въ сила по отношение на насъ.“

Тълкуватъ, слѣдователно, закона така, че законодателятъ съ чл. 11 е искалъ да приложи тази тарифа, изобщо, на всички индустриалци, които иматъ специални блага и които се ползватъ съ общи облаги. Обаче старитѣ индустриалци казватъ слѣдующето: „Ние по стария законъ имаме по-голъми права, ние искаме 35% намаление отъ най-низкитѣ цѣни, отъ благоприятственитѣ“. Значи, тѣ ще взоятъ своитѣ стоки съ 35% по-долу, отколкото тѣзи, които ще добиятъ облаги отпослѣ. Каква е цѣлѣта на този законъ? Цѣлѣта на този законъ е да се повдигне индустрията у насъ, като се даватъ известни облаги, а по този начинъ индустрията не се поощрява; напротивъ, тя се спѣва, защото старитѣ индустриалци, като иматъ 35% намаление, ще конкуриратъ съ новитѣ и, слѣдователно, ще излѣзе, че новата индустрия такава, каквато я има, не може повече да се развива, защото старитѣ индустриалци иматъ единъ монополъ и тѣ могатъ да конкуриратъ съ всичкитѣ нови. Кѣждѣ е, тогава, цѣлѣта на закона, който е да се насърчи развитието на нашата индустрия? Напротивъ, тя така се спѣва, прави се една прѣчка, една спънка за развитието на индустрията, защото не позволяваме на нѣкои други хора да взематъ тѣзи индустрии. Ето защо, когато се прокарваше този законъ, министерството прибѣгна къмъ чл. 11, като мислѣше, че този членъ е еднакво задължителенъ както за новитѣ индустриалци, така сѣщо и за старитѣ, защото не може да има никакъвъ смисълъ единъ законодатель, при едни и сѣщи услвия, да дава на нейни индустриалци по-голъми облаги, а на други по-малки. Единъ има, напр., една мелница и другъ има сѣщо мелница; единиятъ да се ползува съ 35% намаление за прѣвоза на жито, а другиятъ съ 35% повече. Естествено, че първиятъ ще конкурира втория и, естествено, че послѣдниятъ нѣма да има смѣтка да продължава тази индустрия. Ето каква е цѣлѣта на чл. 11, който ще трѣбва да се прилага и за новата индустрия. Но тѣй, както казва г. Ляпчевъ, нѣкой е научилъ индустриалцитѣ да заведатъ дѣла прѣдъ съдилищата; завелъ нѣкой дѣло прѣдъ мировия съдия, спечелилъ го, отиватъ всички да завеждатъ дѣла и се набира една сума отъ единъ милионъ лева . . .

А. Екимовъ: И още има да се завеждатъ.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: И още има да се завеждатъ; и то за работи, които сж станали отъ 1895—1897 г., не заявили наврѣме, ами дохождатъ сега въ 1910 г. да завеждатъ дѣла. Отъ тогава има 13 години, по единъ милионъ лева на годината — 13 милиона лева може да се набератъ. Сега, обаче, туряме единъ срокъ за подаване рекламации. Въ правилника за експлоатацията на държавнитѣ желѣзници има единъ членъ, въ който се казва, че срокътъ за рекламации за неправилно събрани суми трае единъ мѣсець, но азъ не зная какъ се е пледирало въ съдилищата. Въ всѣки случай, тамъ е прокарано, че индустриалцитѣ иматъ право. Естествено, че държавата не може да гледа така хладнокрѣвно на тази несправедливостъ и тя не може да поставя своитѣ подданици въ различно положение, каквото е това на индустриалцитѣ. Ето защо ние смѣтаме съ туй допълнение да прѣмахнемъ тази несправедливостъ, която съществува, и мислимъ, че вършимъ едно добро дѣло; мислимъ още, че за това никой нѣма право да ни каже, че сме една неправова държава, въ която нѣма нито правда; напротивъ, прѣмахваме една несправедливостъ. Ето защо, г. г. народни прѣдставители, азъ ще моля да приемете този законопроектъ по принципъ и ви казвамъ, че като дойде въ комисията, ако ме убѣдите, че той би ни охарактеризиралъ като безправна държава, като неправова държава, азъ бихъ го оттеглилъ. Но, по моето дълбоко убѣждение, мисля, че ние вършимъ

едно добро дѣло, че това е съгласно съ правдата и азъ ще ходатайствувамъ, разбира се, тамъ, въ комисията да се съгласи, да се прокара въ камарата. Но казвамъ, ако ме убѣдите въ противното, нѣмамъ нищо противъ да го оттегля. Азъ засега ще моля почитаемото народно прѣдставителство да приеме законопроекта по принципъ и да го изирати въ комисията. Тамъ ще има да поговоримъ и съ г. Дѣянова, и съ г. Златанова, и съ други, и ще видимъ тогава: ако вие ме убѣдите, че това не е право, тогава нѣма да го приемемъ. Но, въ всѣки случай, има извѣстни положения, които, както казахъ и порано, сж много добри и за които самата нужда показва, че тѣ трѣбва да съществуватъ и по новия законъ, и ми се чини, че само на туй основание вие ще трѣбва да гласувате законопроекта на първо четене. Всички оратори, които взеха думата по първия членъ, намѣриха, че тия положения сж много добри и наврѣмenni. Прочее, заявявамъ, че не сме нис, които ще искаме да кажатъ хората, че не сме една правова държава: вие държимъ на тази правда много повече, отколкото всички други.

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Петъръ Петровъ.

П. Петровъ: Г. г. народни прѣдставители! Слѣдъ декларацията на г. министра на търговията и земледѣлието, че той е съгласенъ, щото въ комисията, щомъ се дадатъ аргументи, които да подкрѣпятъ казаното отъ г. Дѣянова и г. Златанова — че съ измѣнението на чл. 64 отъ закона за насърчение на мѣстната индустрия се прави една незаконна и несправедлива наредба — да оттегли измѣненіята на той чл. 64, азъ ще се огранича да дамъ само нѣкои обяснения и да подкрѣпя това, което тѣ казаха.

Работата тукъ е много проста и ясна. Въпросътъ се касае за прѣвоза на индустриалнитѣ произведения, изработвани отъ фабричната индустрия, която България е създала у себе си. Три закона има, които сж турили ерата на фабричното и индустриалното повдигане на България. Първиятъ законъ е тоя на народняцитѣ; вториятъ законъ е на стамболовиститѣ, а третиятъ — нашия. Въ първия или втория законъ се казваше, че изброенитѣ — редъ по редъ — индустрии се ползуватъ съ 35% намаление отъ обикновенитѣ тарифи по прѣвоза на българскитѣ държавни желѣзници. Работа много ясна и проста и нѣма нужда отъ много умъ, за да се разбере. Управителитѣ на желѣзницитѣ, когато сж проявили своитѣ тарифи, сж смѣтали, колко имъ коштува издържането, амортизацията, вжглищата и т. н., и тогава сж направили смѣтката; когато тѣ сж се съгласили да правятъ 35% отстъпка по закона за насърчение на индустрията, тѣ сж знаели, че държавата пакъ печели и тогава сж направили тия отстъпки. Това врѣме е траяло докато фабрицитѣ сж се зародили по единъ или другъ начинъ, работили сж и сж прѣвозвали своитѣ произведения, обаче, прѣвоза имъ сж смѣтали по обикновенитѣ тарифи. По единъ или другъ начинъ така е бѣрвало и сега се явяватъ всички тѣзи индустриалци съ купъ свои книги и казватъ: „Отъ паритѣ, които вие отъ насъ сте събрали, върнете ни принадлежащата се частъ“. Дѣ е това издебване, за което казва г. министърътъ на финанситѣ, щото тукъ въпросъ за издебване нѣма? Той казва, че държавата не е била контрагентъ. Тукъ не е въпросътъ за контрагентство. Създава се една специална индустрия по специаленъ законъ, водираиъ на Народното събрание; тя живѣе дотогазъ, докогато законътъ е въ дѣйствиe. А когато държавата ще каже, че не искаме да работите, не ви искаме, излѣзте си, отидете си, тогава е другъ въпросъ. Благоприятствената тарифа не прѣдвидѣхте въ новия законъ и то стана само затова, защото

имаше оплакване отъ желѣзничаритѣ, които казваха: вие смѣтате обикновената тарифа съ 35% — цѣла китайщина — заради това по-хубаво приеа да направимъ една благоприятствена тарифа и да махнемъ 35%. Индустриалцитѣ казаха: много добръ, направете го, но ликвидирайте въпроса, защото тази заблѣжка, която вмѣкнахте въ закона, е именно издебване отъ страна на Министерството на търговията и земледѣлието, понеже то иска да отнеме едно право, което не може да отнеме по законенъ редъ. Работата е ясна и проста. Казватъ, тѣ искатъ единъ милионъ лева, а индустриалцитѣ казватъ, че тѣ сж 400—500 хиляди лева. Азъ не зная, колко е сумата, но тя може да бѣде и два милиона лева — тѣ сж тѣхни пари, надвзети пари, тѣ не сж държавни пари, защото държавата никога не е мислила, когато е правила този законъ, че ще дойде единъ день, когато ще захване да иска туй, което е дала. Това азъ не разбирамъ. Ако има нови принципи за създаване на индустрията — когато тя понаякне, да дойдете да я смачкате — не зная.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Само слѣдъ новия законъ искаме, г. Петровъ. По стария законъ до излизането на новия, тѣ сж се ползували. По новия законъ мислимъ, че иматъ право да се ползуватъ по чл. 11 и ако имъ сж взели повече, ще имъ го върнемъ по благоприятствената тарифа.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Тѣ това искатъ.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Именно, тѣ не искатъ това.

П. Петровъ: Има случай, дѣто се е зародила една индустрия, плащала е висока, обикновена тарифа, върви нѣколко години и слѣдъ това фалира. Не може ли единъ индустриалецъ да се яви и да каже: азъ положиохъ всичкия мой трудъ и капиталъ въ работа, мжчихъ се да създамъ индустрия, не можахъ, отивамъ си, върнете ми надвзетото. Не, нѣмашъ право. Азъ да ви кажа и това, г. г. народни прѣдставители: ако народното прѣдставителство поглежда така леко на всички свои наредби, съ които по-рано е създавало права за хората и сега имъ ги отнема, не зная, какъ ще можемъ да живѣемъ въ тази страна. Тогава ще търсимъ друга страна, дѣто повече се почитатъ законитѣ и дѣто тѣ, излѣзли отъ Народното събрание, иматъ по-голямо значение. Азъ съмъ за това, щото въ комисията тази заблѣжка да се махне, а за въ бѣдѣще то е много лесно: Министерството на търговията и земледѣлието, заедно съ Министерството на общественитѣ сгради, могатъ да изработятъ такава тарифа, каквато щатъ. Има търговски камари, които ще ги освѣтлятъ каква тарифа да направятъ, но то е вече другъ въпросъ и е за по-нататѣкъ. Но надвзетата тарифа да се държа по единъ такъвъ начинъ, азъ не смѣя да избира дума, съ която да квалифицирамъ такава едно дѣяние.

Прѣдседателъ: Има думата, за обяснение, народниятъ прѣдставителъ г. Александъръ Екимовъ.

Отъ мнозинството: Стига толкова.

А. Екимовъ: Защо стига? — Азъ мисля, че тукъ се смѣсватъ много работи. Г. министърътъ на финанситѣ каза, че имало намалена тарифа. Това не е вѣрно. Тарифитѣ у насъ сж двѣ: старата, която функционирала до по-миналата година, и върху нея сж ставали и намаленията и всички законоположения, а по-миналата година се създаде една тарифа, която даже въ нѣкои отрасли повдига, увеличава такситѣ, а не ги намалява. Това не е право. Послѣ, не е право и това, дѣто мѣсимъ митата съ тѣзи работи. Митата ста-

ватъ по съвѣстъ други закони; митата сж търговски договори, въ които сж контрагентъ чуждитѣ държави, а не нашитѣ индустриалци, фабриканти, и държавата може да разполага напълно съ тѣхъ. Но, г. г. народни прѣдставители, фактъ е, че ние като не можемъ да си помогнемъ въ борбата, често пѣти се стремимъ съ законъ да смажемъ по-силния. Г. министърътъ на финанситѣ знае, па и всички знаете, че ние обрахме отъ акционернитѣ дружества единъ милионъ лева, като дадохме обратна сила на една забѣлѣжка, и когато се събрахме послѣ тукъ, постапи единъ мемоаръ — едва-ли сж го прочели нѣкои — но този мемоаръ не ни прѣпорѣчва много. Г. министърътъ на финанситѣ е казалъ: прави сте, бе брате, но какво да направимъ. Не е така. Азъ мисля, че държавата е всѣкога по-силна; Вие можете да прокарате тукъ единъ законъ даже за общитѣ дѣла, които имаме по сѣдилищата, за вземане и даване отъ държавата, и да кажете въ него. „Нѣма да вземате нищо“, ще заповѣдате на сѣдилищата — свършена работата. Но ние не трѣбва да се мѣсимъ въ всички спорове и да казваме, че сѣдилищата търсятъ кѣдѣ да се закачатъ на гвоздей. Не трѣбва да закачаеме сѣдилищата, и не трѣбва да ги намѣсваме; тѣ си иматъ свой авторитетъ и никога не отиватъ да рѣшатъ едно нѣщо, за което нѣматъ законъ задъ гърба си; тѣ не могатъ да се рѣководятъ по нѣкакъвъ правилникъ. Въпросътъ се слага друго-яче: може ли, понеже сега намаляваме тарифа, да върви пакъ съ 35%? Азъ ще ви кажа, да, може, и пълно основание иматъ тѣзи, които регламентиратъ, особено за мелничарската индустрия, защото мелничаритѣ трѣбва да се конкуриратъ съ експортторитѣ, които търсятъ да изнесатъ сурови материяли, и вие, когато благоприятствувате тарифата, за да могатъ експортторитѣ да изнасятъ по-евтино житото, ще се противопоставите на мелничаритѣ, и по този начинъ трѣбва и тѣмъ да дадете благоприятствена тарифа, за да може да върви житото къмъ тѣхъ, да го прѣработватъ и да го изнасятъ на брашно.

Тѣй щото, тѣзи мотиви не сж толкова прави. И азъ мисля, че като даваме обратна сила на закона, излиза, че въ тая държава нѣма стабилностъ, и по този начинъ даваме вѣра на хората, че тукъ нѣма никакъвъ редъ, нѣма нищо сигурно.

Прѣдседателътъ: Има думата г. Никола Кжневъ

Н. Кжневъ: Г-да! Тукъ се възбуждатъ два въпроса. Азъ ще кажа нѣколко думи досѣжно въпроса възбуденъ отъ г. Дѣянова. Струва ми се, че той се спрѣ само върху оная частъ отъ законопроекта, която урежда срока за завеждане процеси или въобще за рекламации на лица, които досега такива рекламации не сж правила. Върху това се спрѣ, доколкото азъ можахъ да разбера, г. Дѣяновъ.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: И на лица, които сж направили тѣзи рекламации. Законопроектътъ дава обратна сила и за направенитѣ рекламации, и за онѣзи, които ще се правятъ.

Н. Кжневъ: Да, това е наредбата въ законопроекта, имѣюща слѣдното съдържание: (Чете) „Тази наредба важи и за онѣзи прѣвози, които сж били извършени прѣди влизането въ сила на сега дѣйствующия законъ за насърчение мѣстната индустрия“. Тѣкмо тая наредба Вие атакувахте.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Между другитѣ, и тая.

Н. Кжневъ: Азъ ще се спра главно върху нея.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. Кжневъ! Азъ мисля, че при второ четене по тѣзи въпроси повече ще се разберемъ.

Н. Кжневъ: Да, може, но азъ ще кажа много на кратко. — Искамъ само да подчертая, че г. Дѣяновъ не е правъ, когато вини г. министра въ това, че засѣгалъ придобити права, че създава еднo законодателство несѣотвѣтно на една държава съ правовъ порядѣкъ. Законодателятъ е правъ да опрѣдѣля специална давностъ за рекламациитѣ на г. г. индустриалцитѣ, прѣдвидѣни въ законопроекта. Имало е сериозни основания за това; върху туй не ще се спорамъ, и г. Дѣяновъ не се е спрѣлъ. Но г. Дѣяновъ казва: „Защо вие прилагате тази едногодишна давностъ и върху онѣзи рекламации, които сж били възникнали, прѣди вашиятъ законопроектъ да бѣде внесенъ въ камарата?“ На този въпросъ на г. Дѣянова ще се отговори: затуй, защото всѣко законодателство трѣбва да опрѣдѣли прѣходната материя. Имаме прескрипция, обща, но тукъ имаме една специална прескрипция. Безспорно е, че вие ще трѣбва да се произнесете тукъ, като законодатели, каква давностъ ще се приложи на онѣзи рекламации, които сж били възникнали по-рано. Можете ли да оставите тѣзи рекламации, г. Дѣяновъ, подъ удара на старата давностъ, 15-годишна? Азъ мисля, че Вие това нѣма да поддържате.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Не е тамъ въпросътъ. Въ 1908 г. направихъ прѣвозъ, слѣдъ двѣ години, въ 1910 г. миналата година, заведохъ дѣло; сега ми казватъ: пада туй дѣло. Азъ казахъ, ние говоримъ за миналото. Азъ заведохъ дѣло въ 1910 г., като имахъ прѣдъ видъ общата давностъ. Отъ 1908 г., докато го заведохъ дѣлото, 1910 г., има двѣ години; сега ми казвате: моитѣ рекламации отъ 1910 г. за прѣвозъ прѣзъ 1908 г. падатъ. Туй сж придобититѣ права, туй е бъркането въ частния джебъ, за които говорихъ.

Н. Кжневъ: Разбрахъ, но струва ми се, че Вие прѣувеличавате значението на тази фраза, и позволете ми да Ви кажа, защо прѣувеличавате. Наредбата важи и за онѣзи прѣвози, които сж извършени прѣди влизането въ сила на законопроекта. Съ тази наредба не се прави нищо друго, освѣнъ да се възпроизведе или подчертае известниятъ принципъ въ правовата наука, принципъ възприетъ и въ чл. 53 отъ нашия законъ за давностъ, а именно: когато има двѣ давности за една и сѣща материя, прилага се оная, която е по-кратка.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: За въ бѣдѣще, г. Кжневъ.

Н. Кжневъ: Позволете. Безспорно ще се приложи за въ бѣдѣще, но ще засегне всички дѣйствия, рекламации, да кажемъ, договори, сдѣлки отъ по-рано. Нека бѣде ясно. Тоя въпросъ у насъ е разрѣшенъ съ специаленъ законъ. Позволете ми да прочета чл. 53 отъ специалния законъ за давността: (Чете) „Правилата за давността, прѣдвидѣни въ настоящия законъ, не могатъ да се прилагатъ къмъ давноститѣ, които не сж започнали да текатъ подъ дѣйствието на стария законъ...“

Д-ръ Л. Дѣяновъ: И не сж изтекли.

Н. Кжневъ: Нѣма подобно нѣщо.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Четете — да видите.

Н. Кжневъ: Азъ ще чета, но неѣйте ме прѣкъсва. (Чете) „... Освѣнъ ако за допѣлненieto по давността по стария законъ се изисква по-дълъгъ срокъ отъ она, който е прѣдвидѣнъ въ настоящия законъ.“ Накжсо, стариятъ законъ прѣдвижда 15-годишна давностъ, новиятъ прѣдвижда двугодишна давностъ; споредъ тая наредба, ще приложимъ новия законъ, нѣма да приложимъ стария, ...

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Но ако не е изтекла. За допълнение, казва законътъ.

Н. Кжневъ: Позволете, г. Дѣяновъ. — . . . само че ще има да тече още една година. Това се разбира.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Именно не се разбира.

Прѣдседателъ: Моля, г. Дѣяновъ! Изслушайте оратора и подѣйте прѣсича.

Н. Кжневъ: Потърпѣте, г. Дѣяновъ, азъ Ви слушахъ достатъчно. Създаваме си въображаеми опасности и ги атакуваме и критикуваме. Това е принципъ, възприетъ и въ правната наука, и въ нашето специално законодателство. Работата се състои — да се обяснимъ накъсо — въ това. Азъ съмъ индустриалецъ; слѣдъ издаването на този законъ ще трѣбва да формулирамъ моята рекламация най-късно до една година.

П. Петровъ: Значи, не губятъ правата си.

Н. Кжневъ: Не губите, но стѣ длъжни въ една година отъ влизането въ сила на този законъ да формулирате вашитѣ рекламации.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: А-а-а, тъй!

Н. Кжневъ: Стига, г. Дѣяновъ. — Това значи тая наредба — и ако има съмнѣние, това съмнѣние ще изчезне въ комисията — а не значи, че слѣдъ като се издаде този законъ, ще може единъ индустриалецъ да продължава още 14 години. Слѣдователно, нѣма защо ние да намираме тукъ наредби противни на съществуващитѣ закони, противни на правния редъ, противни на нашитѣ понятия за правова държава. Атакитѣ на г. Дѣянова срѣщу г. министра по тоя поводъ сж свършено неоснователни — продуктъ на едно криво схващане на тая наредба.

Нѣколко думи и относително другъ въпросъ. Каза се тукъ, че ние сме нахърнили нѣкакви придобити права, когато нареждаме, щото г. г. индустриалцитѣ да не се ползватъ съ 35% намаление за прѣвозъ. Ако ние засѣгаме прѣноситѣ, които сж били извършени прѣди издаването на закона въ 1909 г., бѣлѣжката ще бѣде права. Азъ не можахъ да разбера господата, които говорятъ тукъ. Споредъ закона отъ 1894 г. за насърчение мѣстната индустрия, чл. 2 букви г и д, индустриалцитѣ сж могли да се ползватъ съ 35% отстъпка отъ съществуващитѣ тарифи, а споредъ закона отъ 1905 г. — съ 35% отъ най-низкитѣ тарифи; споредъ закона, приетъ въ сегашното Народно събрание, въ по-миналата 1908 г., ползватъ се по специални благоприятствени тарифи. Не зная какви сж тѣзи тарифи. Искамъ, обаче, едно да подчертая за знание на господата, които ще разгледватъ тоя законопроектъ въ комисията — че ние не можемъ въ никой случай да засѣгаме прѣвозитѣ, станали прѣди издаването на закона отъ 1909 г.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Да.

Н. Кжневъ: Всички прѣвози, които сж станали до 1909 г., ще трѣбва да се нормиратъ съгласно нарежданията на законитѣ отъ 1894 г. и 1905 г. и ако такава бѣ мисълта на г. Петрова, той е правъ.

П. Петровъ: Тѣй.

Н. Кжневъ: Правъ е и министърътъ на финанситѣ, г. Ляпчевъ, като твърди, че трѣбва да се прави разлика между държава като контрагентъ и държава като висша публична властъ, и отъ това становище сждилищата, може-би, дѣйствително криво сж прилагали закона. Но отъ туй, че държавата, дѣйству-

вайки като публична властъ, е силна, още никакъ не слѣдва, че не трѣбва да се държи смѣтка за извѣстни правила на справедливостъ, на порядѣкъ и, слѣдователно, азъ напълно поддържамъ господата, които настояватъ, щото въ комисията да стане една поправка въ смисълъ, всички прѣвози на материали, прѣнесени въ индустриалнитѣ заведения до 1909 г., да се уреждатъ споредъ прѣдишнитѣ закони.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Такава е мисълта на закона — иматъ право да се ползватъ съ 35% намаление до 1909 г.; слѣдъ тая година нѣматъ туй право.

Н. Кжневъ: И г. министърътъ на търговията, както виждате тукъ, прави подобни изявления, и той тѣй тълкува своя законопроектъ — че този законопроектъ не засѣга прѣвозитѣ, станали до 1909 г. Колкото се касае за прѣвозитѣ слѣдъ 1909 г., рекламациитѣ на г. г. индустриалцитѣ за 35% намаление сж рекламации абсолютно неоснователни.

Прочее, заключавамъ, че трѣбва да приемемъ по принципъ този законопроектъ: той е много добъръ, а комисията може да държи смѣтка за станалитѣ разисквания.

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване, и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ по принципъ законопроекта за допълнение чл. 30 и измѣненіе чл. 64 отъ закона за насърчение мѣстната индустрия и сж съгласни да се изпрати въ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Прѣдлагамъ да вдигнемъ засѣданіето и да назначимъ засѣданіе за утрѣ въ 2 ч. слѣдъ обѣдъ при слѣдния дневенъ редъ:

На трето четене, законопроектитѣ за свѣрхсметенъ кредитъ отъ 2.841.894-53 л., за измѣнение и допълнение закона за кооперативнитѣ сдружения и за измѣнение и допълнение закона за углавното сждопроизводство.

На второ четене, законопроектътъ за допълнение и измѣнение закона за отчетността по бюджета и на закона за бюджета за 1909 г.; законопроектътъ за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ закона за углавното мирово сждопроизводство; законопроектътъ за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ закона за гражданското сждопроизводство.

На първо четене, законопроектътъ за измѣнение и допълнение закона за Българската народна банка; . . .

Д. Драгиевъ: Не ни е още раздаденъ.

И. Паликрушевъ: Раздаденъ е — сега го раздаваха.

Министъръ А. Ляпчевъ: . . . законопроектътъ за опрощение сумата 516.540 л., дадени взаимнообразно отъ Българската народна банка подъ гаранция на държавата на пострадалитѣ котленци отъ пожара прѣзъ 1894 г. и 179.267-16 л. лихви върху горната сума до 1904 г. включително и лихвитѣ за отъ 1905 г. насамъ. Законопроектътъ за опрощение 286.423-39 л., дължими на държавното съкровище; законопроектътъ за опрощение сумата 266.027-63 л., дължими на държавното съкровище отъ несѣстоятелни, умрѣли въ бѣдностъ и изселивши се въ не-извѣстностъ лица.

На четвърто мѣсто, прѣдложението за даване тригодишенъ срокъ на Катунската селска община, Станимашка околия, за изплащане сумата 17.591-67 л., съставляюща частъ отъ стойността за продаденото

държавно пасбище „Азмака“, наооаща се въ района на сжщото село; прѣдложението за продължение отъ 5 на 10 години — отъ 1909 г. 31 декемврий до 1918 г. — дадения петгодишенъ срокъ на жителитѣ на с. Заножене, Берковска околия, за изплащане стойността на продаденото имъ по рѣшението на XIII-то обикновено Народно събрание, втора редовна сесия, държавно пасбище „Козница“, наооаща се въ землището на сжщото село; прѣдложението за разрѣшение на Орѣховското градско читалище „Надежда“ да размѣни съ Орѣховската градска община отстъпеното ѝ даромъ държавно мѣсто отъ 1.090 кв. м. въ Орѣхово съ една частъ отъ градския площадъ „Дондуковъ“, за построяване здание за театъръ; прѣдложението за отстъпване даромъ на Видинската градска община 12 празни държавни мѣста и едно старо болнично здание, наооащи се въ Видинъ, съ общо пространство 37.299 кв. м.; прѣдложението за продажбата на около 400 декара земя и гора отъ държавната гора „Ивановски участъкъ“, наречена „Крушака“, на 43 безземелни сѣмейства, прѣселени отъ с. Червена-ябълка, Сърбия, въ с. Ивановци, Видинска околия, по 30 л. декарътъ, платими въ срокъ отъ петъ години; прѣдложението за оставяне въ владѣние на Фиря Пантелѣевъ, Ивана Ив. Гавговъ, Ангела Ив. Поповъ, Андрѣя Божииковъ и Петра Семерджиевъ продаденитѣ имъ прѣзъ 1905 и 1906 г. държавни земи отъ държавнитѣ пасбища „Джелепъ-Чукуру“, „Гинклика“, „Крушака“ и „Манафъ-баиръ“, за основаване собствени стопанства, които въ послѣдствие сж ги разпарцелирали и раздали на своитѣ съдружници ѝ на лицата, които сж ги били опълномошили да извършатъ поукпката; прѣдложението за опрощение 360 л. на Христа П. Люараси, софийски жителъ, мито и общински налогъ; прѣдложението за облагане на внесенитѣ до 14 януарий, включително, т. г. турски

стоки, споредъ турско-българското митнишко съглашение отъ 30 декемврий 1906 г.

Слѣдъ това, г. г. народни прѣдставители, ще слѣдва днешниятъ дневенъ редъ, който остана.

Моля ви да се приеме

Х. Дограмаджиевъ: А моето прѣдложение постоянно го оставяте назадъ!

Министъръ А. Ляпчевъ: Ще има законопроектъ за това.

П. Войниковъ: Сжщо и моето прѣдложение изоставяте.

Д. Мишевъ: То е на опашката, за да може да се изостави.

Прѣдседателъ: Г. Драгиевъ каза, че не билъ раздаденъ наврѣме законопроектътъ за допълнение на чл. 30 и за измѣнение на чл. 64 отъ закона за насърчение мѣстната индустрия. Направихъ справка, и отъ изявленията на нѣкои г. г. народни прѣдставители се вижда, че той е билъ раздаденъ наврѣме. Сжщо така отъ направената справка излиза, че законопроектитѣ за разрѣшение заеми на нѣкои общини, за които законопроекти се казва, че сега се раздали, сж били раздадени още вчера. Слѣдователно, всичко онова, което се каза за ненаврѣменно раздаване на законопроектитѣ, е неоснователно.

Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ прѣдложения отъ г. министра на финанситѣ дневенъ редъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 6 ч. 35 м. вечерята)

Прѣдседателъ: Д-ръ П. Ораховацъ.

Подпрѣдседателъ: Н. Гимиджийски.

Секретаръ: И. Паликрушевъ.

Началникъ на Стенографското бюро: Т. Гълъбовъ.